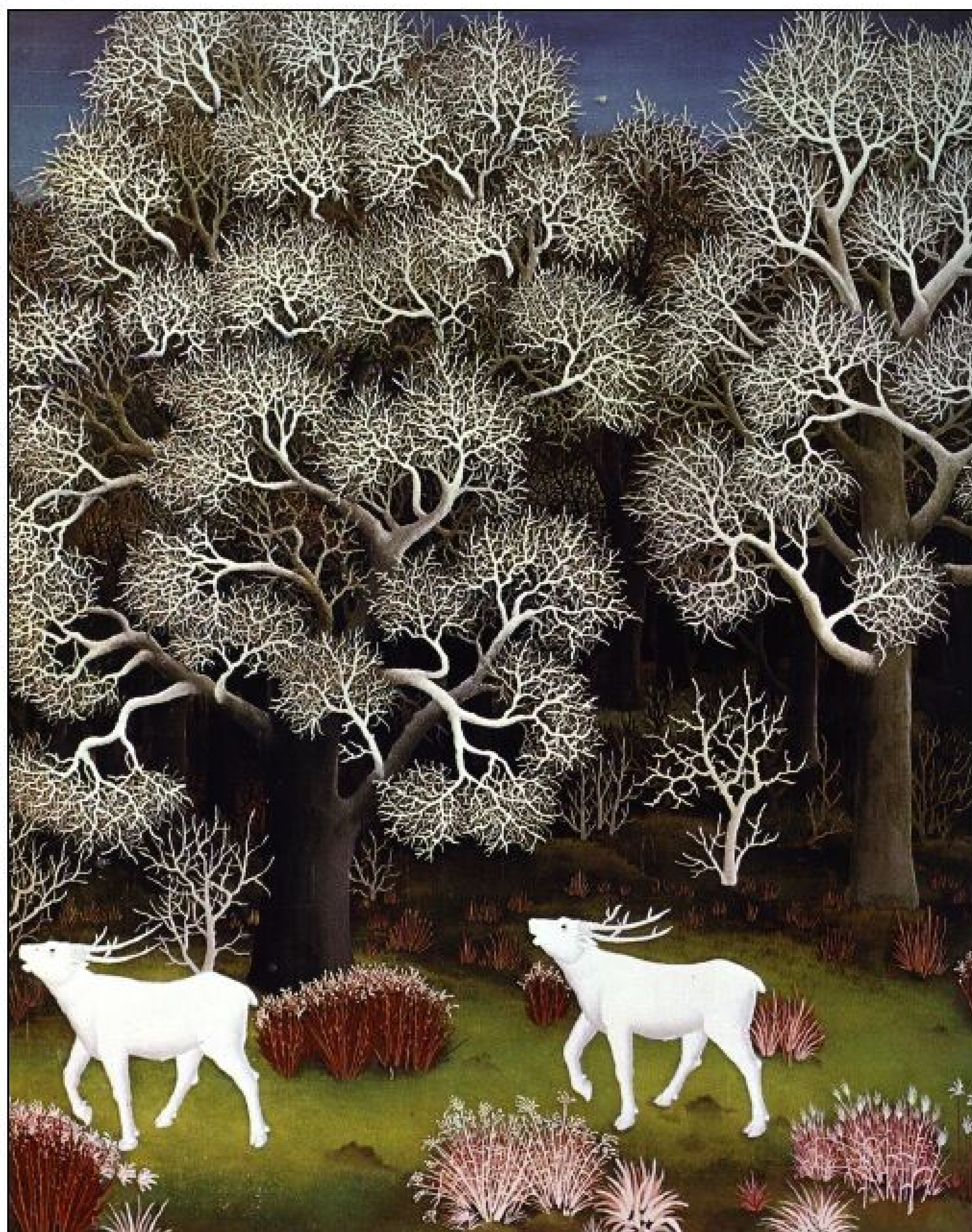
ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● *Serie nouă*
■ Anul XV (L) ■ Nr. 7 (397) ■ Iulie 2015 ■ 4 lei ■

Supliment:
Argeş 50 - *memoria revistei*
p. 15-18

IVAN GENERALIC - Boncăluitul cerbilor

Editori: **Consiliul Local Pitești, Primăria Municipiului Pitești, Centrul Cultural Pitești**
Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

126 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu

Colocviile revistei reşiţene *Reflex*

***Familia*, revista de la Oradea, a împlinit venerabila vârstă de 150 de ani**

Mircea Bârsilă, laureat al Premiului revistei *Luceafărul de dimineaţă*

Momente şi schiţe din actualitatea literară

Colocvii, festivaluri, concursuri, premii

■ **12 iunie 2015.** O după-amiază frumoasă, caldă, însorită, la Piatra Neamţ. Biblioteca Judeţeană „G. T. Kirileanu" îşi încheia zilele (10 la număr) cu un recital poetic sub genericul *Poezia, voluptuos joc de icoane*, dedicat comemorării a 126 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, în faţa instituţiei, lângă statuia poetului naţional. Adrian Alui Gheorghe a invitat la microfon pe Ion Mureşan, Ioan Es. Pop, George Vulturescu, Liviu Ioan Stoiciu, Emil Nicolae, Vasile Baghiu, Doina Popa, Dumitru Augustin Doman, Nicolae Sava, Nicolae Boghian, Mihai Merticaru, Dorin Ploscaru, Giuseppe Masavo. Au existat şi câteva „acolade muzicale" oferite de elevi şi profesori ai Liceului de Arte „Victor Brauner" din Piatra-Neamţ.

Apoi, în 13-15 iunie, cei 126 de ani de la moartea lui Eminescu au fost marcaţi la Botoşani, Ipoteşti, Suceava, Putna. La Ipoteşti s-a desfăşurat Colocviul Naţional *Eminescu şi contemporanii săi*. Scriitorii invitaţi au mers la mănăstirea şi schitul Vorona din mijlocul pădurii de pe meleagurile Ralucăi Iuraşcu, mama poetului, o după-amiază întreagă, iar seara, în centrul istoric al Botoşanilor, în faţa Bisericii Uspenia (unde a fost botezat poetul naţional), a avut loc un recital poetic- *Poeţi români la Eminescu acasă* - încheiat cu premierea poetului Marian Drăghici. Duminică, 14 iunie, la Memorialul Ipoteşti i-a fost decernat premiul pentru traducerea şi promovarea operei eminesciene scriitorului german Christian Shenk. Tot acolo s-au decernat premiile concursului *Porni luceafărul...*, premiul revistei noastre revenind tânărului poet Iustin Butnariuc. În aceeaşi seară, un alt recital poetic s-a desfăşurat în Cetatea de la Suceava. Zilele Eminescu s-au încheiat cu un pelerinaj la Putna.

■ În perioada 17-20 iunie, la Băile Herculane, pe Valea Cernei, între munţii ce s-au bătut cândva în capete, de data asta a fost pace. Acolo au avut loc Colocviile revistei reşiţene *Reflex*. Poetul Octavian Doclin a fost amfitrion generos. Scriitori din spaţiul bănăţean, dar şi din toată ţara (Iaşi, Satu Mare, Piteşti), dar şi din Serbia vecină au dezbătut teme de actualitate literară, de istorie şi chiar de geografie literară (prezenţă de marcă a fost criticul şi istoricul literar Cornel Ungureanu), totul culminând în ultima zi cu un recital poetic susţinut de numeroşii invitaţi. Revista noastră a fost reprezentată de Mircea Bârsilă şi Dumitru Augustin Doman.

■ *Familia*, revista de la Oradea, a împlinit venerabila vârstă de 150 de ani. Mare sărbătoare pe Crişul Repede în zilele de 25 şi 26 iunie. De mult timp n-au mai fost laolaltă peste 200 de scriitori din toată ţara, dar şi din Diaspora. Amfitrioni: directorul revistei Ioan Moldovan şi redactorul-şef Traian Ştef. Deschiderea festivă s-a făcut la Teatrul de Stat „Regina Maria" unde oficialităţi, foşti redactori, scriitori din toată ţara au transmis mesaje la aniversară. A doua zi a început cu vizitarea unei expoziţii – *Familia, seria a V-a* - la Muzeul Iosif Vulcan. Apoi, la Casa de Cultură a Municipiului s-au desfăşurat *Colocviul Revista Familia – viaţa şi opera*, lecturi publice, lansări de carte, un concert de jazz. Revista Argeş (în curând împlinind 50 de ani), a oferit venerabilei reviste de la Oradea o diplomă de excelenţă.

Mircea Bârsilă, laureat al Premiului revistei *Luceafărul de dimineaţă*

După ce anul acesta, a primit premiul de poezie al revistei *Convorbiri literare* de la Iaşi şi Premiul Opera Omnia la Festivalul "Tudor Arghezi" de la Târgu Jiu şi Târgu Cărbuneşti, poetul Mircea Bârsilă – redactor al revistei noastre - a primit recent şi premiul de poezie al revistei *Luceafărul de dimineaţă*. Dar, să reproducem comunicatul revistei: "În ziua de 1 iulie 2015, la sediul USR, au fost decernate, cu sprijinul Ministerului Culturii, Premiile Revistei şi Asociaţiei Culturale *Luceafărul de dimineaţă* pe anul 2014 următorilor scriitori: Mircea Bârsilă şi Viorel Lică (poezie), Radu Voinescu şi Ioan Holban (critică literară şi eseu), Tudora Şandru-Mehedinţi (traduceri), Dinu Grigorescu şi Dumitru Ungureanu (critică teatrală şi muzicală), Alina Naiu (debut). Juriul a fost format din Dan Cristea (preşedinte), Horia Gârbea şi Răzvan Voncu" **(DAD).**

Nicolae Oprea – 65

Omul traversează în viaţă nişte etape segmentate din când în când de borne ce marchează nişte vârste rotunde şi venerabile. Aş zice că de la 50 de ani în sus, toate vârstele sunt venerabile. Criticul, istoricul literar, universitarul Nicolae Oprea împlineşte o vârstă rotundă şi, cum ziceam, venerabilă: 65 de ani. Ne-am gândit noi să-i alcătuim o secţiune în revista *Argeş*, dar şi un volum omagial, pe care le merită din plin. Volumul cuprinde biobliografie, texte amicale, prietenesc omagiale, interviuri, un album foto, referinţe critice, toate scrise şi semnate de colegi universitari, de scriitori, critici şi istorici literari, doctoranzi de-ai săi, masteranzi şi studenţi... Pentru un critic şi istoric literar cu o activitate de peste patru decenii, fireşte că volumul este fatalmente incomplet; între cele cuprinse în biobliografie şi cele etalate în continuare există o oarecare discrepanţă. Să ne consolăm cu speranţa că va fi mai aproape de integralitate peste cinci ani, la marcarea unei alte vârste venerabile: 70 de ani. Un grupaj cu texte omagiale se află în paginile 13,14,19,20. **(DAD)**

1985, Casa Rebreanu - Valea Mare, Argeş. N. Oprea e primul din stânga, sus.

DEBUT

CLAUDIA DUMINICĂ - „VIAŢA ŞI MOARTEA ÎN CULORI ŞI SUNETE", EDITURA SEMNE

Al treilea dintre tinerii de acum 45 de ani, cei acuzaţi de subminarea regimului socialist, anchetaţi de Securitate şi judecaţi public („Dosarul Albaştrii"), debutează cu o carte. Primul a fost Ion Toma Ionescu, i-a urmat Nicolae Radu, acum a venit rândul Claudiei Duminică, despre care Toma spune:

„Despre viaţă şi moarte este această carte, regăsită după mulţi ani, în viaţa de după, "ca roua pe fructele căzute în iarbă. Nu e nevoie de mai mult! Adaug doar numele de sărbătoare al poetei şi prietenei mele albastre - Claudia Duminică." **(A.S.)**

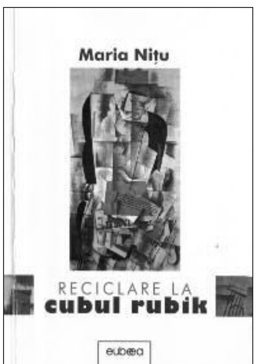
SUPRAFAŢA REALITĂŢII

„Nu privi viaţa în adânc, / sunt stele palide, înnegrite de fum,/ schelete de inorogi, gânditoare./ Priveşte viaţa printre gene, cu gingăşie/ Alimentând visul cu imagini comune./ Vântul nu zgârie zborul,/ Zăpada nu stăpâneşte – se reîncarnează/ Şi, atât în cer precum şi pe pământ,/ reprezintă o uriaşă putere/ de renunţare./ Fereşte-te, cel mai puternic e spinul –/ Înfipt în inimă – putrezeşte totul./ Suprafaţa realităţii/ E drumul lui Cristos pe ape/"

(Claudia Duminică)

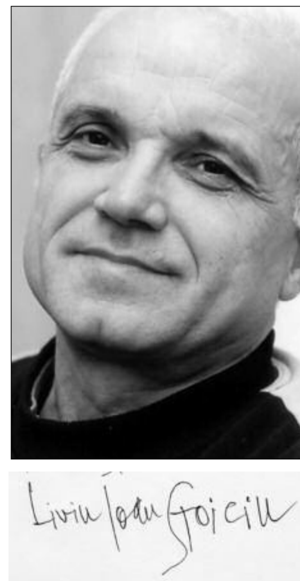
Carte nouă

Maria Niţu – *Reciclare la cubul Rubik* (*Eubeea*, 2014)

Subintitulată „prozoeseme şi alte farafastâcuri", volumul autoarei de la Timişoara cuprinde texte aflate la frontiera dintre proză şi poezie în care ideile sunt personajele principale, altfel zis nişte eseuri epico-lirice. Se remarcă arta detaliului bine stăpânită şi plăcerea de a povesti, cum să zic, de a povesti livresc şi polemic, cu numeroase speculaţii. Iată cum începe textul *Melancolia Capricornului*: „Într-o criză de Soledad, am vrut să scriu despre melancolie, şi m-am simţit ca la lecţiile de compunere din şcoală, când nu ştiam de unde să încep şi ce să spun mai întâi. Să scriu un eseu, ar fi ceva paralel ori parcă străin, e prea aproape de mine melancolia, ca s-o tricotez rece şi didactic. Eu şi ea suntem într-o intimitate care sigur mi-ar gâtui ca un şarpe intenţia obiectivităţii distante..." Unele texte sunt adevărate proze postmoderne, cum e *www la margine de drum. ro.*, cu un personaj insolit, Ferencz-baci. O carte de actualitate, în fond, care se citeşte cu plăcere. **(DAD)**

Liviu Ioan Stoiciu

Nu e bine nici când statul dă bani să fie promovată cultura prin audiovizual

Am făcut ochii mari, citind în iunie 2015 un titlu: „Televiziunile şi posturile radio primesc 15 milioane de euro de la Guvern pentru emisiuni culturale”. Mare minune. Pe scurt, spune comunicatul: *Guvernul a aprobat, printr-o OUG, „unele măsuri pentru susţinerea operatorilor economici din domeniul audiovizual care produc şi difuzează emisiuni cu specific de informare, educare şi cultural de interes public”.* Mai exact: *„Guvernul a decis că operatorii economici din domeniul audiovizual pot beneficia de finanţare în baza unei scheme de ajutor de stat al cărui buget va fi în suma de 67,5 milioane de lei, respectiv echivalentul a 15 milioane de euro, cu posibilitatea suplimentarii acestuia. Perioada de valabilitate a schemei de ajutor de stat este 1 iulie 2015 - 31 decembrie 2016, însă va putea fi prelungită. Schema de ajutor de stat se va elabora în conformitate cu legislaţia europeană în materie de ajutor de stat şi va fi aprobată prin Hotărâre de Guvern, act normativ care va stabili criteriile de eligibilitate a beneficiarilor, numărul estimativ al acestora, categoriile de cheltuieli eligibile, precum şi procedura de acordare şi monitorizare”.* Am reţinut: *Schema de ajutor de stat se va elabora în conformitate cu legislaţia europeană.* Reacţia imediată? „Un membru CNA vorbeşte de ticăloşie” — ordonanţa de urgenţă a fost contestată de un membru „portocaliu” din CNA, Valentin Jucan, îl citez: *Constat că Ordonanţa propusă de Executiv nu are nicio legătură cu apelul public pe care l-am formulat în data de 14 aprilie a.c., prin care propuneam instituirea unui Fond audiovizual al cărui unic scop era susţinerea proiectelor editoriale educativ-culturale, în niciun caz susţinerea generală a unor posturi de televiziune prin mecanisme care pot asigura clientelismul politic... Se adoptă o măsură mai mult decât îndoielnică, care demonstrează un singur lucru: primul-ministru Victor Ponta s-a folosit de propunerea mea, transformând o măsură care sprijină exclusiv apariţia emisiunilor educativ-culturale în, cel mai probabil, mecanism de susţinere financiară a posturilor de televiziune fidele actualului Guvern.* Mai mult: *Centrul pentru Jurnalism Independent, Active Watch si Convenţia Organizaţiilor de Media resping ideea ajutorului de stat pentru televiziuni în campania electorală şi solicită Guvernului să retragă Ordonanţa de Urgenţă privind instituirea acestui tip de sprijin financiar pentru operatorii economici din audiovizual,* considerând *„inoportună instituirea unei scheme de ajutor de stat pentru televiziuni, în perioada 2015-2016”,* deoarece are *„un uriaş potenţial anticoncurenţial”,* în condiţiile în care *„instituirea unor astfel de măsuri în plin sezon electoral (a doua jumătate a anului 2015 şi anul 2016) ridică majore semne de întrebare în ceea ce priveşte intenţiile Guvernului şi erodează de la bun început credibilitatea televiziunilor care vor primi astfel de ajutoare”.* Subvenţionarea şi promovarea culturii decredibilizează audiovizualul!

Gândirea politicianistă, inclusiv în rândul muritorilor de rând din audiovizual, omoară cultura. Frica de deturnare a banilor acordaţi de stat pentru promovarea culturii prin audiovizual (singurul cu impact public) naşte monştri. Îmi vine în minte câştigul extraordinar avut de Uniunea Scriitorilor din momentul în care s-a promulgat legea finanţării revistelor de cultură reprezentative cu bani de la stat, acum, în iunie 2015 — dacă s-ar fi pus problema intrării în campanie electorală sau a îmbogăţirii „mogulilor” care conduc revistele de cultură sau USR şi a fidelizării revistelor faţă de actuala putere politică, cum se întâmplă cu contestarea ajutorului de stat pentru promovarea culturii în audiovizual, această lege a finanţării cu bani de la stat a revistelor reprezentative de cultură ar fi fost îngropată (s-a contestat această lege pentru discriminare acum şase luni, dar s-a reuşit aplanarea ei). Nu mai pun la socoteală eroarea făcută de USR imediat după Revoluţie, când a cerut să iasă de sub protecţia statului (USR avea subcapitol prevăzut în Bugetul României, până la Revoluţie, alături de Academie; natural, Academia n-a cerut să fie scoasă după Revoluţie din Bugetul României, şi n-are nici o problemă cu supravieţuirea financiară), tot de teama subordonării USR de către puternicii zilei, postcomunişti, mereu schimbaţi, de hachiţele lor, de care ar fi depins. Hachiţe de partid. Azi USR ar fi pe cai mari dacă ar fi reintrodusă cu subcapitol în Bugetul României (Românie care are obligaţii faţă de creatorii ei originali, scriitori, în stare să-i perpetueze identitatea prin scris), asemenea Academiei, înţelegând, în timp, că partidele aflate la putere n-au nici un amestec în viaţa noastră literară, public, nici la nivel de conducere a USR (că fiecare scriitor are simpatiile lui politice, e treaba lui). Din păcate, nu trăim vremuri care să încurajeze creaţia şi cultura de valoare, originală, profesionistă. Nesperata iniţiativă a Guvernului actual de a promova cultura adevărată prin audiovizual, alocând 15 milioane de euro (enorm, Ministerul Culturii nu poate fi decât fericit că a găsit o nouă sponsorizare de la stat pentru cultura adevărată) e pusă sub semnul provizoratului politic. E inadmisibil că prejudecata legată de politizare, clientelism şi corupţie omoară sponsorizările de stat (şi nu numai pe cele de stat; lipsa unei legi viabile a sponsorizării prin iniţiativă particulară, mereu subminată de Ministerul Finanţelor, care se teme că pierde bani-grămadă la bugetul de stat prin acordarea unor facilităţi acestor sponsori privaţi ai culturii, a lăsat cultura vie în mizerie; uniunile de creaţie trăiesc financiar de azi pe mâine).

Pe de altă parte, nu pot să nu-mi scot pălăria în faţa autorităţilor locale „de stat” (consilii judeţene şi primării) care susţin manifestări literare de soi în provincie — în iunie 2015 am fost invitat (şi le mulţumesc organizatorilor pentru bunăvoinţa şi prietenia arătată): la Alba Iulia, la Colocviul romanului românesc (organizator USR, prin Aurel Pantea, preşedintele Filialei USR Alba-Hunedoara; la care s-au acordat două premii pentru „Cel mai valoros roman” — Nora Iuga şi cel ce scrie aceste rânduri; premii sponsorizate de un medic dentist, N. Danciu), apoi la Piatra Neamţ, la recitalul „Poezia, voluptuos joc de icoane” (organizator Adrian Alui Gheorghe), apoi la Zilele Eminescu la Botoşani (organizator Gellu Dorian) şi Suceava şi Putna (organizator, Carmen Steiciuc). După ce am participat la Festivalul Internaţional Serile de literatură ale revistei *Antares* (organizat de Corneliu Antoniu), la Galaţi-Brăila-Isaccea şi Sulina, şi la Salonul de Carte *Axis Libri*, la Galaţi...

19 iunie 2015. BV

Gândirea politicianistă, inclusiv în rândul muritorilor de rând din audiovizual, omoară cultura. Frica de deturnare a banilor acordaţi de stat pentru promovarea culturii prin audiovizual (singurul cu impact public) naşte monştri.

Concursul naţional de proză scurtă „RADU ROSETTI”, ediţia a XVII-a 2015

Concursul (organizat de Primăria Municipiului Oneşti şi Biblioteca Municipală *Radu Rosetti*) este pe trei grupe de vârstă:

- 10-15 ani
- 16-20 de ani
- 21-35 de ani.

Condiţii de participare:

1-2 lucrări care să nu depăşească 10 p. A4 (text dactilografiat / tehnoredactat) şi care să nu fi fost premiate la alte ediţii ale concursului nostru

Textul va fi tehnoredactat în programul Microsoft Word şi salvat în format .doc (nu docx), cu font *Times New Roman,* mărime *12,* spaţiere *1 rând, cu diacritice, cu respectarea ortografiei,* marginile paginii setate la *2 cm,* aliniere *justify*.

Modalitatea de trimitere sau depunere a lucrărilor:

Lucrările se vor trimite într-un plic format A4, care va conţine:

* lucrarea, la începutul căreia nu se menţionează numele autorului, ci doar *titlul, categoria de vârstă şi un motto;*

* un plic mic, închis, pe care se va specifica mottoul lucrării şi care va conţine datele de identificare si contact ale autorului: numele *şi prenumele, data naşterii, adresa completă, numărul de telefon, ocupaţia şi adresa de email.*

În paralel, lucrarea în format electronic, având specificate acelaşi motto şi categoria de vârstă, va fi expediată pe adresa: bibli_on@yahoo.com ca ataşament tehnoredactat. Mesajul va avea ca subiect „pentru concursul de proză *Radu Rosetti”.* Organizatorii garantează anonimatul expeditorului.

Participă tineri care nu au debutat editorial în proză şi nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor.

Lucrările (schiţe şi povestiri) vor fi expediate pe adresa:
Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”
Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poştal 601077, Oneşti, Jud. Bacău

Data limită de primire a lucrărilor: 1 octombrie 2015.

Premierea va avea loc în data de 29 octombrie 2015. Pentru laureaţii concursului cu domiciliul în alte localităţi, premiile vor fi expediate prin poştă.

Relaţii la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAŢII:

Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filozofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs.

Lucrările scrise de mână, precum şi cele care nu respectă prezentul regulament nu vor fi luate în considerare.

Eugen Bunaru

... Şi-am să te uit departe

ca pe o floare într-o carte

acolo la un zid pedepsitor

doar tu cu tine singură să fii

şi-n piept cu dorul-dor pelin

cărare-n veci de-ntors să nu mai ştii

Amin!

Poveste tăcută

În vitrină paharele (s)clipesc din ochii lor fistichii.
Şi micuţul Àmor strânge la pieptul lui de porţelan,
ca pe-o iubită, un imens violoncel. Tu eşti pe-aici:
o simt, o ştiu, în van te-ascunzi, în chip şi fel,
printre obiecte, în jocul lor nocturn. Şi linişteа-n
zadar te îmbracă, puţin câte puţin, ţiuitor.
Ne vom afla ca într-un vis, ca într-un *nor lunecător*. Vom degusta un vin adus din pivniţa
ce tace sub pecetea tainei ca sub, de ani bătrână,
o carapace. Un scaun, cu spetează de secoli sculptată,
începe şi el, acum, o poveste tăcută, cu iţe şi iţe ce nu
se mai desfac nici până-n zori, când totul şi toate dispar,
ca într-un vis, ca într-un film (fără sonor): puncte mici-mici,
luminoase, călătorind, pe faţa unei ape, până ce pier
adânc, sub pleoape, şi parcă nici nu ştii că vii au fost
odată. De mult, ca niciodată.

***

Astăzi cerul e parcă mai jos.
E clar că mă priveşti dintr-un nor
alb şi pufos. Te văd şi eu, binişor,
cum îmi faci, de-acolo de sus,
semne cu mâna. Ai chiar pe chip
un surâs de demult, misterios.
Poate chiar tu eşti zâna dintr-o poveste,
care-mi plăcea, peste măsură, copil,
s-o ascult. Şi plângeam, zău, necurmat
de mult, când zâna murea şi mă bucuram
iar, fără măsură, când mărul otrăvit
îi ţâşnea din gură. Şi, atunci, cei 7 pitici,
cu ochii în lacrimi şi cu sughiţuri mici,
dintr-odată jubilau, şi cântau, şi dansau,
care de care mai fericit, căci, iară,
zâna lor era frumoasă şi vie, chiar acum
şi aici, laolaltă cu noi toţi, într-o seară
de basm, copii mici şi pitici şi părinţi
şi bunici.

Cântec uitat

Am să te bat odat' şi-odat'
am să te bat ca niciodat'
cu flori de tei şi iasomie
şi-am să te fac mereu să-ţi fie
după atâtea biciuiri feline
un dor nebun de tine
şi de mine. Şi-am să te uit departe
ca pe o floare într-o carte
acolo la un zid pedepsitor
doar tu cu tine singură să fii
şi-n piept cu dorul-dor pelin
cărare-n veci de-ntors să nu mai ştii
Amin!

Generaţie

Unii deja au plecat, prieteni la toartă, pe viaţă
şi moarte, fraţi de cruce (au sorbit împreună,
până la fundul potirului din sângele poeziei).
Alţii s-au risipit, care încotro, în lumea globală.
Unii s-au cocoţat în sfere înalte, au ajuns vipuri
cu semnături grele, decizionale. Vreo doi-trei,
cu chipuri brăzdate, atemporale, mai intră, aproape
moşnegi, în câte-o crâşmă de periferie. Mai aprind,
la câte-un parastas prăfuit, o biată lumânare, apoi,
la praznicul de pomană, mai dau cu pumnul în masă,
mai sparg pahare. Câte-un bodiguard, cu ceafă de bivol,
cu capul ras, îi aruncă în stradă, cu pumni în stomac,
cu şuturi în cur, ca pe nişte boschetari ordinari,
ca pe nişte jalnice animale.

Flori

Zi de zi trec – dintr-un elan obscur – prin piaţa de flori.
Mă opresc clipe în şir. Nările mele adulmecă de fiecare
dată cu aceeaşi voluptate confuză, cu aceeaşi lăcomie tulbure,
epicureică. Aş vrea să mă înalţ, deodată cu mireasm lor rece,
la cer. Să traversez oraşul, să plutesc peste clădiri, peste
acoperişuri, peste Parcul Copiilor, peste oamenii tot mai mici
viermuind pe trotuare, peste firul de argint al Begheiului
tremurând incert în soare, peste turnul orbitor al Catedralei.
Dar mă trezesc, concomitent cu primii paşi, că tocmai străbat
acelaşi muzeu friguros al petalelor, că strivesc, ici-colo,
tija risipită a unei corole, că mă strecor printre şiruri lungi
de coroane mortuare. În spatele lor, aceeaşi fetişcană cu zâmbetul
îngheţat mă întreabă mecanic cum să încrusteze numele mortului:
cu litere de aur sau de argint? Cu litere drepte ori înclinate?
Din partea cui să scrie: *Cele mai sincere condoleanţe!*
şi *Nu te vom uita nicodată!?*

Magda Grigore

În numele poemului (binecuvântate fiţi voi, răni)

Binecuvântate fiţi voi, răni vii ale mele -
mâhniri şi dureri, melancolii şi amărăciuni,
binecuvântată să fii umilinţă,
tihna ta se răsuceşte în cuget
încercând să mă nască din nou.
Ceasurile voastre îmi picură-n urechi
otrăvuri dulci, ambrozie, mirodenii
ascuţind şi grăbind urcuşul sângelui.
Binecuvântate fiţi ierburi-sălbăticiuni
şi oameni-sălbăticiuni
care suflaţi spre mine ierni ascuţite
desenând îngeri cu trup de trestie
pe marmura cărnii mele.
Binecuvântată fii lume în prăbuşire,
mierea ta întunecată putrezeşte încet,
lumina ta are culoarea frunzişului
prin care ochii mei pâlpâie ca liliecii, azi,
fără să vadă nimic.
Binecuvântat fii trecut stelar şi tu, viitor cernit,
unul năruit şi celălalt râvnit
sub dangătul timpului, cu uşa întredeschisă,
care cântă iertarea.
Binecuvântate fiţi voi, tăceri
prelinse în cearcănul firii,
voi, fragede înfrângeri, răni ale mele
care încercaţi să mă naşteţi din nou.

Petruț Pârvescu

(h)ora ceasului

undeva
pe valea vezii la deal noi am auzit şi văzut timpul

numai popa
ioan dacălu' ceaslov şi moş pătru
aveau un ceas adevărat îl purtau cu falǎ
agăţat
la haină
cu zale lungi argintii
coborât mai jos de piept într-un buzunar

cocoşii
şi rata de patru
dădeau deşteptarea în sat

pe vale
sub coastă cu vitele la păscut
moş pătru ni-l punea uneori la ureche
tic-tac
tic-tac
ascultam pe rând timpul

dar să-l vedem
să-l pipăim
să punem mâna (cum s-ar zice)
asta s-a petrecut ceva mai târziu
într-o zi de vară frumoasă spre amiază
când ne-a desenat pe gârla vezii în nisip cercu'
mare
rotund
cât o roată de căruţă
cu bâta lu' moş pătru în centru
înfiptă ca o spiţă vertical
să cadă umbra luminii grea moale pe margine
să nască de jur împrejur
de la răsărit la apus
h(ora)

tic-tac
tic-tac
râul curgea murmurând printre pietre
sălcii arini şi plopi albi coroniţă
deasupra zeci de prigorii ardeau maluri înalte!

Din vol., în pregătire, „Păcala Făgeţelului"

poesis

Gheorghe Grigurcu

Cineva

Cineva se-ndepărtează se-aşează de-a dreptul pe trepte
din buzunar îi iese o gazetă abia îşi mişcă picioarele
abia îşi mişcă braţele se dezmorţeşte
sub acest Soare înalt cenuşiu
sub acest Soare apatic pătat de ţînţari
ca faţada hotelului.

Meditaţii

Un punct avar ce-ndeasă-ntr-însul sfera.

Un punct pe care-l strigi pe nume
un punct cu care te tutuieşti
un punct cu care schimbi opinii.

Un punct voluptuos spectaculos făcînd *strip-tease.*

Un punct alergînd pe stradă grăbit să-ncheie textul.

Un punct explicat temeinic pe puncte.

Analogii

Ca o fanfară-n ţeasta unui taur

ca un grîu devorînd constelaţii

ca flăcări de miere pe rugul
unui prieten puternic

ca nume rătăcite ca fluturi răciţi.

Magie

Cu cîţiva prieteni aşezat la masă
într-o blajină înserare (cerul de culoarea plămînului)
am văzut un măr – un măr de toată frumuseţea –
rostogolindu-se
către oglindă intrînd într-însa şi venind înapoi
venind către noi ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat
şi reîntorcîndu-se pentru a dispărea din real
pentru a fi două-trei secunde numai imagine
apoi orbind oglinda din nou spre-a fi doar real
inabordabil rînd pe rînd
ca-ntr-o mare pasiune (pasiunea de-a exista
comună tuturor regnurilor)

nu ne-am mirat prea mult
dar ne-am ferit în acea seară a mai mînca mere.

Inima

E august. Urcat pe cataligele luminii
mergi pe străzi lăturalnice pe dig
pe lîngă iaz prin bălării
împleticindu-te în cărămizi în sîrme
în uraganul de şoapte
al cîmpului. De-aici începe inima
se umple de căldură cum gîtlejul de aer
şi nu e decît o parcelă de nisip mai fierbinte
cu urme de var un lemn părăsit
Dumnezeu ştie de cine
cu scoabe ce-au început să ruginească.

Te-ai oprit s-o măsori o clipă.

Şi nu ne jucăm

Şi nu ne jucăm de-a norocul Doamne fereşte
nu punem ruleta să se rotească
între norii crispaţi din fum de havană
nu-ntindem cărţile de joc sub automobilele iuţi
ale vîntului stradal

nu aruncăm niciodată zarurile
în abisul fără fund al întîmplărilor zilnice
nu ne jucăm de-a norocul care ne spulberă
fiinţa ca orice schimbare.

Portret II

Părea o intrusă un document sfidător
un apocrif uman

cu părul în dezordine în mici puhoaie ostenite
şi mîinile oarecum sfioase de parc-ar atinge
vocabularul inteligenţa

şi gambele de-o uimită gravitate

peste coapsele masive ochii
fierbinţi uriaşi

un mic zvîcnet al poşetei din piele de purice.

E greu

E greu să compui un volum de versuri

e ca şi cum ai invita la dans grădina publică
fragedă şi carnală suav-greoaie
foşnind din fustele-i de stambă vegetală
atît de ispititoare-n graţia ei
de fată de ţară ce urcă o scară
profilată pe-un cer cu aspru miros de fîn

e ca şi cum ai invita-o la sunetul unei muzici
dintr-un tablou flamand
spre a-i vorbi la ureche despre copilăria ta parvenită.

Gîndurile

Direcţia gîndurilor care nu duc nicăieri
care se rotesc se evită se-mpleticesc şi nici măcar atît
limpezi şi joase uşoare şi-nduioşător de groase

cum sunete de contrabas.

La începutul secolului

Să urmăreşti cu-atenţie ferestrele marii clădiri marţiale
din cînd în cînd se deschide cîte una din ele
şi cade-o ţigară aprinsă un fruct stricat o hîrtie mototolită
cade un om cu sufletul în afară dar încă strîns lipit de trup
cum o cămaşă.

Baladă

Pe şesul adormit înainte de vreme
care a şi-nceput să viseze
micile păsări adună bucăţile
umbrelor lor sfîrtecate de ulii

fetele tinere zvăpăiate
brusc devenind visătoare
îşi adună din iarbă inelele umede

iar seniorul soseşte cu dirijabilul
barba-i roşcată tunsă proaspăt spălată
se usucă precum un nor
în bătaia vîntului îndatoritor
care-şi înclină föehnul cu mare atenţie
ca-ntr-o frizerie de categoria întîi

fetele îl urmăresc cu priviri dilatate
cum intră-n pădurea rărită
salutat de agentul silvic
şi-ncepe vînătoarea uşor plictisit

cu-o aureolă piezişă în jurul tricornului
din fum de ţigară Kent
o goarnă de aur brodată pe haina lui începe să sune

sălbăticiunile iubirii s-adune
ta-ta-taaa ta-ta-taaa.

Fotografia

Nu mişcă nimeni nimic în această fotografie
atît de minuţios executată
nici un gest (toate înscrise sub piele)
nici un zîmbet nici o clipire măcar

doar o singură tresărire uitată
din neglijenţă chiar la mijloc
un dumicat încă viu
în esofagul înţepenit de jenă.

Clasicism

Treci prin verdeaţa verii ca printr-o apă clară
spre-a zugrăvi pe unda ei albastrul tău ochi funerar
(galben ar fi trebuit să fie frunzişul şi ochiul negru
căci vechii greci nu foloseau în picturile lor
nici albastrul nici verdele).

E greu să compui un volum de versuri

e ca şi cum ai invita la dans grădina publică

fragedă şi carnală suav-greoaie

foşnind din fustele-i de stambă vegetală

atît de ispititoare-n graţia ei

de fată de ţară ce urcă o scară

profilată pe-un cer cu aspru miros de fîn

poesis

Liliana Popa

(re) Aşteptându-l pe Godot

În grădină personajele glisează
Într-o eroare logică
Pe pietre, printre esenţe, aparenţe,
Marionete, iluzii, deziluzii.
Aşteptându-l pe Godot...

Cel ascuns după paravan
Amestecă florile cu esenţele
Marionetele cu adevărurile
Şi frunzele de pe cărare,
După care pleacă dansând frandola
să vândă gogoşi în Piaţa Mare.
A uitat de Godot...

O să angajez un bufon,
Cum se întâmpla la casele mari.
Aşa m-a sfătuit Godot....

Şi pentru că Estragon şi-a abandonat
Ghetele la marginea drumului,
La cădrea nopţii
O să plec desculţă prin pădure
Şi o să adorm în braţele copacului...
Jos mişună tâlhari.

Eu am întâlnire cu Godot.

Celor de sub copac
Godot nu le va mai apărea nici în vis...

Trase din arcul de argint

Cuvintele se roteau ameţite

Atrase de lumina reflectoarelor.

Unele au adormit pe orizontală

Celelate vegheau pe verticală.

Nucii de la Rîşnov

În livada de nuci
Mă scăldam sub razele lunii,
Spălată de rele.

Au îmbătrânit nucii de la Râşnov,
Odată cu mama, cu tata,
Cu bunicii...

Frunzele pleacă cu amintirile mele,
Pe fiecare am scris un poem.
Frunzele se apleacă,
Cu buze uscate.
Cuvintele se apleacă
Nevindecate de mine.
Timpul se rupe tremurând.
O să ne învelim cu ploi.

Inflaţie barocă

Într-o inflaţie barocă
De presupuse sentimente,
De pretenţii şi orgolii nejustificate
De interese şi personaje caragialeşti
Unii nu-şi mai găsesc locul.

În această inflaţie barocă
Fiecare şi-a creat universul lui...
În lumea mea privesc
De pe cerul meu exaltant
Al idealurilor şi iubirilor mele
Sentimente, prăpăstii,
Citadele, abisuri,corole
Şi din nou cerul.

În această inflaţie barocă,
Măştile au intrat
Şi în lumea mea...
Am deschis simplu poarta,
Şi le-am poftit
Fără să le mai cer acte,
Diplome, CV-uri....

Dar aurul a început să curgă
Perlele, mărgelele, paietele,
De pe precarele măşti veneţiene.
Panglicile s-au desfacut
Iar penele şi-au zborul...
Palimpsest

Poveştile iubirilor tale rămân săpate
În malurile fiecărei mări,
Nu se vor pierde.
Rămân scrijelite
Precum straturile unui palimpsest.
Seara, când se face linişte
Le auzi !

La concurs de idei

De joi nu mai cumpăr iluzii.
Le vând pe ale altora.
Pentru că eroii farselor
făuresc într-o clipă
decoruri murmurate, sau furate.
Inventează trepte,
ţesături subterane, încâlcite,
lumi rostogolite,
Aruncând în acelaşi dans ludic
respiraţii false,
iluzii ţipătoare,
călcând peste brânduşele de primăvară.
Mai-mai să-mi rupă magica pânză
Ce singură s-a ţesut
Între degetele statuii din parc.

De atunci copacii mei au devenit
albi, apoi verzi şi roşii
albaştri, galbeni sau infraroşii
în funcţie de starea mea.
Săgeţile arcului redundant
vor cădea în lac
şi nu le va mai găsi nimeni .
Pentru că o să decupez scenografia
şi o să reinventez regia
spaţiului.
Pentru că eu iubesc culorile adevărate
aşa cum numai natura ştie să le inventeze
şi să le picteze.

Dar nu în sufletul oricui.

Drumul dintre nori

Eu am crescut odată
cu ciutele, cu florile de colţ...
Stelele mele n-au cazut în mare,
Îmi arată si astăzi calea.

Seara, copacii stau la sfat
Îi aud murmurând
Când tace vântul.
La asfinţit, umbrele copacilor
Se alungesc încet, pe raccourci-uri de ele ştiute,
Să atingă zidul de piatră.
Nu pot să calc peste ele,
Le înconjur cu privirea.

Mâinile mele îndrăgostite
Dezmiardă norul cu margini de zăpadă.
Noaptea voi ninge peste tine,
Peste fruntea ta
Şi paşii te vor aduce la mine, în pădure.
Pe sub cetini, printre stânci
Dansează hâdul Pan,
Cel cu alai ales..

Mai alerg şi acum
Printre nori, printre erori.
Dar mă opresc mereu pe cea mai înaltă culme, cu ciutele....

Personaje

Aseară, pe scena de scândură
Două personaje jucau o nouă piesă.
Înţeleptul şi Neadaptatul
Lucidul şi Ludicul,
Îndrăgostitul şi Făţarnicul,
Rebelul prezentat cu nume alegoric,
Fantoma de la Operă,
Himera apei
Cuminţenia pământului,
Norocosul şi Ghinonistul,
Preţiosul şi neadaptatul.

Trase din arcul de argint
Cuvintele se roteau ameţite
Atrase de lumina reflectoarelor.
Unele au adormit pe orizontală
Celelate vegheau pe verticală.

În unghiul drept
Dintre paralele şi meridiane
Dimineaţă am găsit poezie

Şeherezada

În fiecare seară ţi-am spus câte-o poveste.
Şi sufletul tău gol s-a înmiresmat de lumină.

Te-am purtat spre nemărginirle lumii
Şi ale spiritului.
Şi suflet tău a prins culoarea cerului.

Am alunecat pe flăcări
În cioburi de nopţi ascuţite de lună.

Ti-am adus în palme vinul
Strugurilor nestorşi
Pentru suspinul neştiut.

Îţi rătăceşte umbra mai jos de cer
Printre pietre de râu...

Oraşul meu

Visez mereu un oraş fantomă
Cu case înalte şi străzi înguste
Cu porţile ferecate zi şi noapte....
Atît de înguste,
Încît e de ajuns să deschizi o fereastră
Şi să-i oferi o cafea vecinului
Peste lumi.

Păpuşi de porţelan dansează
Pe străzile înguste,
Se aşează în vitrinele deschise
Şi citesc Boccaccio.

Paiaţe râd pe străzi,
În clădiri aulice
Şi ajung în turnul celor uitaţi.

M-am îndrăgostit de treptele săpate în stâncă
De pietrele din caldarîm.
Le-am străbătut până au devenit transparente

Ziua caut grădinile secrete,
Seara plutesc în gîndul meu
Spre alt oraş din alt vis,
Cu amfiteatru şi porticuli,
Cu pieţe publice şi statui.
Ca seara să adorm pe treptele de marmură
Ale aceleiaşi catedrale.

poesis

Ioan Vintilă Fintiş

LUPTA CU UMBRA

I

sunt mai singur decât o stea
lumina s-a ondulat pe timp
cum pasărea ce nu-şi mai regăseşte
zborul
tu ai plecat
lacrima smochinului
mi-a sărutat călcâiul
drumul nu se mai vede
sunt jertfă pentru altarul de tristeţi
tu m-ai băut cum ai băut pelinul

pentru spălarea de păcat
dăruieşte-mi crucea ta cioplită din sânge
aliluia aliluia

II

aşa ai strigat
vocea ta s-a rănit de ecoul
pe care apa îl lasă
lovindu-se de malul suferinţei

sau când mugeşte în miezul muntelui
când se învolburează-n furtună
cu pescăruşii
aşa ai strigat
marinar aflat în naufragiu
strivit de spuma uriaşă a unui val

mă bântuie singurătatea supremă
a ta Doamne
când bâjbâi după un petic de lumină

III

cum într-o ceremonie a frigului
chipul tău crin palid pe un eşafod
parcă nu te-aş fi văzut niciodată
depărtare care te prelungeşti
în lacrima oglinzii
unde materia nu mai există
doar îngerul în strălucitoare odăjdii
la marginea drumului veghind
eu te urmez atunci până te-ntuneci

IV

drum al zădărniciei
îl urc şi-l cobor sisif cioplind la cuvinte
eu răzuiesc lumina icoanei
tu nu mai vii cărând în spate un munte
oglinda calvarului iubirea spălată cu sânge
apoi tăceri învelind manuscrisele vieţii
de la marea cea moartă
plictiseala nopţii
ori cămaşa otrăvită uitată-n cetatea de sare
doar turme
păstori cu cimpoaie de apă
corturi ademenind femei
drumul al zădărniciei
deşertăciunea că sunt fericit
ne vom pierde în moarte
plânge dimineaţa cu fluturi
pentru ce am trăit
pentru ce am jucat pe cartea iluziei
sau la ruleta vântului
unde-i speranţa că vom fi lumina de lângă tronul tău
tu eşti ascuns
hărţile cerului născociri şi magie
fecioara plângând
îndoieli mă cuprind la intrarea-n cetate
păpuşari
popor în desfrâu

V

părăsire de trup ori ziduri lenevind în calul troian
am inventat zei pe care am întins piele
să fugim din spaţiul acesta
corpuri gânditoare pe umbra ultimului ţărm

şi ne iartă greşalele noastre
patinăm pe amintiri cu suferinţă cu tot
ne strigă un munte dealul visează
iar câmpul parcă devine apă neagră

foşnet lupta cu ceva nevăzut
arborii plâng dospind evanghelii
pe drumul damascului înflorind orbindu-ne
cineva parcă şopteşte apoi strigă nu troia
mai bine babilon ierusalim piramidele
cu idoli cu faraon cu tot

VI

casa nelocuitului orion licărind
din depărtarea ce ni s-a dat cu zvon de lumină
gânditoare întoarsă în sine
mai sunt domenii regate de cucerit
valea plângerii magică înşelăciune
ori frumuseţea împodobind fecioarele perse
la ţărmul unde corăbierii încă ne mai ne-aşteaptă

vâslim argonauţi rătăcind pe îşelătoarele ape
vai zei trădători tot mai singuri noi suntem
la vămile vieţii au înflorit măslini
pe cetăţi şi morminte
nu mai ştim câte războaie am pierdut
drumurile s-au retras în scripturi şi în zodii
năluci împovărând
crucea sudului care s-a ridicat la cer

VII

măgulim cuvintele ne umilim la asfinţit
ne mirăm cum cresc din ele
văzutele şi nevăzutele împodobind pământul
şi apele în adâncurile lor
le privim nu le cunoaştem rostul
trupul cade în moarte ce cântec
sirenele murmură valuri
se înserează într-un concert de beethoven
sau bach
uriaşa orgă dirijorul absent
lumina se ţese orbindu-ne
s-a coborât duhul
călători bunei vestiri minunaţi-vă
vom semăna poeme vor creşte binecuvântări
ierburi grase pline de lapte pentru a fi păscute
de cei flămânzi îndureraţi şi singuri amin

VIII

hipnoze maci adormiţi pe vasta câmpie
s-a înoptat în păsări doar zborul a mai rămas
ne înveleşte umbra unui nor violet
matadorii majestuos pătrund în arene
iubito să începă fiesta
să alergăm spre nordul cuvintelor
ori către sudul suferinţei
ne naştem din umbră şi murim într-un cântec
ce vale neagră
până la cea mai apropiată casă a trupului
îngerii modelează harfe
violoncele pentru magicianul dirijor

IX

râurile adorm în oglizi
capcane pentru nisipul învelind copita cămilei
pribeag sunt şi foarte singur arsura clipei sporeşte
parcă un orologiu îmi numără viaţa
timpul molcom se macină
într-o plictiseală de zeu

ne cernem împreună cu el dincolo de apele negre

drum al zădărniciei

îl urc şi-l cobor sisif cioplind la cuvinte

eu răzuiesc lumina icoanei

tu nu mai vii cărând în spate un munte

oglinda calvarului iubirea spălată cu sânge

apoi tăceri învelind manuscrisele vieţii

de la marea cea moartă

Din poezia lumii

Pavel ZALŢMAN (1912 – 1985)

În traducerea lui LEO BUTNARU

S-a născut la Chişinău. La vârsta de 13 ani, împreună cu familia, se stabileşte la Leningrad, unde, peste patru ani, avea să-l cunoască pe Pavel Filonov, legenda vie a avangardei picturii ruse, al cărui ucenic devine. Participă la lecturile OBERIU (Asociaţia Artei Reale). Angajat la studioul „Lenfilm". În timpul războiului, se evacuează la Alma-Ata, unde rămâne în continuare, lucrând la „Kazahfilm". Predă istoria artelor.

Despre preocupările sale literare incipiente aminteşte P. Filonov în jurnal: „Zalţman ne-a adus lucrarea lui literară «Ţâncii»... Are un acut simţ de observaţie şi o gigantică iniţiativă, cvasi-copilărească, deocamdată crudă, «primul strat»".

A scris două romane, comedia „Ordinamenti", nuvele, multe poeme. Elementele transraţionale (zaum') din creaţia sa indică sigur spre şcoala pe care Zalţman a făcut-o la futurismul rus. Adică, este autorul care a urmat „linia generală" de dezvoltare a artelor în prima jumătate a secolului XX: experimentul, absurdul, metaforismul grotescului.

Totul coincide exact,
În ziua convenită.
Decizie apriori, ce e
Ca umbra, nedespărţită.
Eşti drămuit, împărţit, trecut
Din listă în listă –
Tu eşti, tu trebuie,
Libertate nu există.

PLOAIE I, NOAPTE

Ploaia învăluie. Inundată piatra pavajului.
Noi suntem închişi în borcănaşele străzilor sumbre
Şi în gălbejeala cerului ca poalele suflecate
Se reflectă încruntarea coteţelor.
Urmărim cu aviditate trecătorii,
Însă dânşii se ascund de noi, îngheboşindu-se.
Ne lipim de pereţii coşcoviţi,
Noaptea e stoarsă şi noi suntem în sucul ei.

Varul strivit de umezeală,
Nemişcaţii pereţi scorojiţi.
Stâlpii ce ne ademeniseră cu-ntunecimea
Abia de sâsâie, ca spuma nămoloasă
Şi dintr-o dată ca o vidă linie lucitoare
După colţ, precum se-ntâmplă totdeauna,
Contopindu-se-n lanţ de stropi bolborositori,
Şuviţele-şi răsfiră apa glacială.

Însă, deocamdată, prin ploaie,
Pe orizontul zorilor târâtori
Un bisturiu suriu se repezi de pe-acoperişuri
Spre noptaticul veşmânt, boţit şi adormit,
Desprinzându-l cu tot cu piele.
Deschise ochii şi cu perdelele înăspri
Urbea spălată de revărsatul dimineţii,
După care
Într-o ceaşcă de forma băşicii crăpate
Zorii arseră şi se spulberară.

(1929)

PLOAIE III

Ultimul vânt se rupse de pe catarge
Peste năbuşitoarele acoperişuri, mototolind
Ziare, cu ferfeniţitele lor ghemotoace
Îndopând gurile uşilor, ferestrelor.

Stropi mari atârnă de grilajul curţilor,
Casele sunt luminoase şi plate,
Îmbrăcate de gală-n cherestelaua reparaţiilor,
În cârpeli de parchet cu luciu plumburiu.

Străzile-s pictate de rugină acidă,
Pereţii li-s rouraţi, precum sudurile ţevilor,
Albia le e săpată de ploaie şi ele atârnă
Pe grinzile ceţii, plutitoare ca peştii.
De la loviturile cerului li se clatină tinicheaua,
Stropii, ca-n găleţi, sunt răzleţiţi şi duri,
De pe acoperiş, după guler, ei îşi lansează
Sunătoarele gesturi plescăitoare.

(1929)

* * *

I

Prin întuneric mai clipi buşteanul putred,
Se potoli un zvon sonor, se destrămă şi spuma,
Bulbuci de ploaie explodau primele trepte de praguri
Şi ziduri în ea se afundau treptat.
După oglindă scârţâia ţânţarul. Dând în clocot,
Samovarul sâsâia, imitând ploaia. Ni se părea
Că seara cu năvălitorul ei tumult
Se risipeşte undeva, precum o dună.
Şi nu a fost să adorm îndată, ci
De cum mă prăvălii peste umflata pernă,
În minte îmi veni o întâmplătoare temă
Şi prinsei a privi şi-a asculta uimit.
Ea se unduia şi se lipea de masă,
Veioza se răspândea ca undele de lună,
În sticla geamului era topită smoală
Şi vântul care apăsa îndârjit.
Speriindu-ne, smoala se prelingea
De pe tavan, şi parcă întunecimea
O zgâria precum funinginea presată,
Sudându-se asemeni metalului la frig
Şi sfredelind prin noapte mici fisuri
Se insinuă prin gardurile înalte.
Ea venise spre a scoate din rădăcină
Grădina şi de-a săpa gropi neechivoce
Şi înstăpânind tremurul glacial,
Lărgi mult spaţiul dintre minute –
Într-un mod atât de iminent
Se proiecta-nceputul unei acţiuni.

II

Când, venind la masă, mă aşezai şi prinsei
A rupe din biscuiţi sau din pesmeţi – am priceput
Că-s obosit, şi chiar răpus,
Iar uleiul mirosea a tablă şi râncezeală.
Şi stând până-la sfârşit şi ridicându-mă,
Mă repezii spre scări şi abia de-am ajuns
Sus, – tras-am perdelele în părţi;
Atunci ne-am şi venit în fire, ne aşezarăm.

III

Ploaia era singură. Ne povesti intim
Că ea ar fi un mare câine sur.
Îmi ştergeam faţa, îmi frecam ochii ca şi închişi,
Jenându-mă de-a mă-ncrunta şi-a plânge.
Scânduri jeluite, palid gaz lampant,
Clătinata-i flacără învolburată,
Din nou – geamul şi broboada somnoroasă,
Boţită şi mirosind a potaie.
Şi zvonul gras al tristelor şuviţe ca de in,
În păpurişul râului, în fereastra cu părul simplu.
Şi frăgezimea sfărâmicioasă-a mâinilor – noi
Mâncam fragi şi lacului cozile-i despleteam.

(1929)

ODESSA

Seara socoti – peste un ceas e noapte.
Adevărat. Chiar veni.
Lumina ce se prelingea se stinse.
Somnul nu zăbovi.
Sforăit şi vânt şi trosnete de stâlpi,
Perindare de val după val.
Tinicheaua şfichiuia lătratul,
Zvonul bătea în mal.
Urlând, valurile duc spre stepă
A fumului lână albă.
Pietrele duruie – crabi în lighean,
Negri în apă.
Rupte-s ale midiilor margini tăioase,
Pivniţă – butoaie – pline, deşarte.
În piaţă latră dulăii,
Bate orologiul. Noapte.

(1929)

* * *

Totul coincide exact,
În ziua convenită.
Decizie apriori, ce e
Ca umbra, nedespărţită.
Eşti drămuit, împărţit, trecut
Din listă în listă –
Tu eşti, tu trebuie,
Libertate nu există.

(1930)

RUGĂCIUNEA COCOŞULUI

Saki lioki liok liok
Nu-mi crea tu mie moarte.
Duhnirea izvodirea-n adâncime
N-o acoperi cu apă. Mă voi îneca
Gheaţă făcându-mă. Nici tu cană.
Nici fărâmituri.

Copacul. Şurubul.
Cocoşelul pentru trenă.
Ce fel de coadă? – Nu e la temă.
Aşadar de ce
M-aţi pescuit din ceruri
Dacă pentru mine – iată –
Nu ajunge ceva pâinică?
Volniceşte-mă scumpă mătuşă
Şi revărsător de lacrimi
Mă voi tot ruga
Pentru tine şi-ntregul tău neam
– Nu e prea mare deranjul.

(1933)

PSALMUL XII

Când, la 1663, eu fusesem numit pe post de Daniel Defoe,
Noi te respectam cu toţii. Când îndeplineam obligaţiunile lui
Voltaire, ne gândirăm că tu nu ai fi.
Făcând-o de mântuială pe Blok,
Te-am pierdut: nu mai văd, unde eşti?
Iar acum, aflându-mă într-un nou post de răspundere,
O spun direct – du-te, du-te-n...

(1948)

traduceri

Nicolae Țăranu

Ghiulsen

Spumă vie și albă de lumină, fremătând, cu coama revărsată pe gâtul arcuit, armăsarul nemaivăzut așteaptă bătând din copită, ațintindu-o cu privirea-i nefirească, cu luciri tainice, jucăușe.

Din fugă, Ghiulsen își leapădă papucii țintați cu nestemate și-l încalecă dintr-o aruncătură; aproape în aceeași clipă, neasemuitul armăsar țâșnește pe drumul afânat de ierburi, din afara cetății, năpustindu-se pe Valea Tăbiilor, către Almalâu.

Prințesa i-a înlănțuit gâtul și și-a cufundat fața în coama aspră, răscolită de alergare, lăsându-se dusă ca într-o plutire și o tăcere tot mai cufundătoare, un zbor precum al unei păsări nelumești, care poate da roată și pământului; fulgerător, chinuită de dorințe arzătoare, ajunge în valea potopită de verdeață, la izvorul care îți dă fiori, cu apa sa de un albastru tainic, zăcând în umbra nucului uriaș.

Năvalnic, cu priviri focoase, tânărul o îmbrățișează pătimaș, cât mai strâns; sărutările sale fierbinți, tulburătoare o fac să se lepede de sine, de toate gândurile, dorindu-și aceste clipe să dăinuie în veșnicie...

Cam cât urcă soarele pe cer de-o suliță, zace Ghiulsen în nemișcare; moleșala o cuprinde neașteptat și cade oriunde s-ar afla, din această pricină mereu trebuie să se afle cineva alături de ea; sângele îi fuge din obraji, trupul îi este apucat de-un tremurat ce pare că nu se mai sfârșește, parcă fără suflare și înțepenește cu gura încleștată și ochii larg deschiși, nemișcați, ațintiți în sus; în preajma sa, mirosul de mosc te îneacă.

Apoi, ușor, ușor i se colorează obrajii, răsuflarea sporește și se dezmeticește pe neașteptate, ca și cum s-a trezit dintr-un somn nefiresc de adânc.

La început, pașa Dârstei - prințesa este singura fiică, singurul copil - și-a smuls păr din cap și din barbă, a îngenuncheat și a strigat numele Profetului, și-a rupt îmbrăcămintea, și-a azvârlit armele de pe el; Ghiulsen părea trecută într-o altă lume, după cine știe ce; de atunci tatăl zăludei - prins până peste cap de treburile pașalâcului, de la o vreme tot mai numeroase și anevoioase - îl îndeplinește orice dorință.

Spițeri aduși din Apus, pe bani grei, cu tot felul de alifii și licori tămăduitoare, imami și hogi vestiți din cauza Dârstei, au fost chemați cu voie sau fără voie, în mare zor la căpătâiul apucatei, au citit din Coran și din alte cărți sfinte, au rostit rugăciuni - fără folos.

Câteva prietene, odrasle de mărimi ale cetății și doi pehlivani - castrați și buzați - o însoțesc pretutindeni, cu o haraba de coviltir trasă de catâri, burdușită cu calabalâc și o veghează toată vremea cât zace în neștire, adică o dată pe lună, cam un ceas.

Prințesei îi place să drumețească mult, iar de când i se întâmplă ciudata și nemaiuzita boală - totdeauna pe lună nouă, când dospește parșivă și îngreunată de lumină - are nenumărate pofte și mofturi, nu suferă să fie oprită de la ceva și de multe ori, scăpată de însoțitori, hoinărește prin ținut călare, înarmată, prinsă de gânduri neștiute, căutând ceva anume...

- Alb să fie! Alb!! Un bidiviu nemaivăzut să-mi aduceți! Acum cât mai grabnic! Da baba? - îți semețește glasul din curte, către pașă, rămas nemișcat în cerdac, deasupra odăilor.

În tăcere, pașa încuviințează din cap suspinând, cu inima încrâncenată, prins de gânduri nemărturisite, apăsătoare; la rădăcina nasului subțire, coroiat, îi stau să cadă două bobițe umede, lucitoare; Ghiulsen abia a împlinit optsprezece primăveri, s-a făcut neasemuit de frumoasă, dar nici nu vrea să audă de măritat!

- Facă-se voia lui Allah, odorul meu! El este mare și înțelept! îi răspunde cu glas stins, trecându-și dosul palmei pe la ochi, ca și cum s-ar feri de soarele nemilos, privind îngăduitor, cum Ghiulsen și alaiul său colorat și numeroas, călăreți și călărețe ies pe porțile masive, larg deschise de oștenii care păzesc conacul; aproape îndată de dincolo de zidul cenușiu, cu funii sucite și frunzoase de iederă, chicotelile, râsetele și voia bună umplu ulița, molipsindu-i pe mahalagii, curioși, ieșiți să-i privească și să șușotească.

Ceea ce nu spune prințesa nimănui - nici chiar bunelor prietene, este că după îmbrățișare, tânărul necunoscut, venit parcă din altă lume, de pe alt tărâm, o lume în care ea nu știe cum ajunge, dar care pare aievea, se preface într-un lup alb care-i sare la gât, înspăimântând-o, dar trezind-o brusc, de fiecare dată, din amorțeală; cutremurată în adâncul sufletului, Ghiulsen nu își poate scoate din minte calul alb, îndeosebi purtarea nefirească a iubitului nelumesc, după ale cărui sărutări și înlănțuiri, tânjește; este o taină înfiptă, păstrată în inimă, un dor nespus și năucitor, căruia nu-i știe rostul, nici leacul, dar pe care-l vrea lămurit.

Radu Găinușă

Din două în două săptămâni, fără să amâne, după ce se îngrijește de cele trebuincioase muierii, celor cinci copii și gospodăriei, Radu Găinușă, ialomițean din Amara, în mreaja zorilor, trece Dunărea, cu o dubă mare, vâslită de doi bărbați mohorâți, ținând pe brațul stâng frâul calului cam neliniștit, iar în mâna dreaptă pușca scurtă, cu patul placat cu foaie de alamă pe amândouă părțile, neuitând să lase la vedere în brâu, sub ghiusluc, pistolul cu șase focuri, sculă rară și scumpă, și deosebită.

Toată vremea trecerii apei, cântă și chiuie, gustând drămuit din țuica aflată în plosca pe care i-o tot întind vâslașii tăcuți; pe malul dobrogean îmbăiat în lumina nedescântată a începutului de zi, care de fiecare dată îi sporește tăria sufletului Radu le plătește boierește, năucindu-i, le smulge plosca, trage o dușcă zdravăn și înapoind-o, zice vesel nevoie mare:

- Beți, mă! Ca să mă fi îmbătat pe mine, vă trebuia o vadră! O să vă caut când mă întorc, că sunteți oameni cuminți...

Bombănind înciudați, apăsându-și cuțitele-n brâuri, cei doi s-au îndepărtat de malul pietros, trăgând vârtos la lopeți.

Radu a încălecat lălăind și s-a îndreptat către o perdea de sălcii, străjuită de-o lăsătură de deal, cu iarbă înaltă, gălbuie, pârlită de soare.

Într-un târziu, când căldura a zvântat iarba de rouă, și s-a lăsat necugetată peste cântatul său și peste singurătatea drumului care taie un deal prelung, împădurit, bubuie o armă și răzbat țipete ascuțite de muiere.

Strunește calul și ascultă; câțiva garoi cârâie în desișurile de pe coasta dealului, înălțându-se apoi gălăgioși.

Ușor, prevăzător, își îndeamnă calul pe lângă pădurice; vaiete întrerupte de înjurături porcoase și vorbe răstite, se aud de dincolo de cotul îngust de deal, dosit de crânguri mărăcinoase și vițe de curpen; strunește calul, descalecă și urcă repede prin hățișuri, pe dâmb, tupilându-se și dispărând în zidul de verdeață.

Se înapoiază repede, îngândurat; încalecă și se îndreaptă spre locul cu pricina, sorbind scurt și des din țuică, având totdeauna plosca atârnată de gâtul șeii.

Pe o cărăruie acoperită de ierburi mărunte, ajunge într-o vale strâmtă, cu pologuri de păpuriș și stufărișuri; în fundul văii, pe deasupra spicurilor de stuf, se întrezărește o prispă albă și lungă, de canara.

Pe fâneața nu prea largă, o căruță cu lemne; în jug un bou cu un corn rupt; deasupra lemnelor, pe un braț de iarbă, suspină și se smiorcăie un copilaș de câțiva anișor.

Îngenuncheat, rezemat de una din roțile din spate ale căruții, încercând să-și vâre în măneca năclăită a cămășii, osul brațului drept frânt de glonț, un bărbat uscățiv, nebărbierit, geme încrâncenat, privind în jur neputincios; alături de el în iarbă o toporișcă.

Muierea, pricăjită și negricioasă, se ține de gâtul vacii bălțate scoase din jug de un bărbat înalt, spătos, cu giubea și șalvari cândva albaștri, în brâu pumnal lung și-un pistol vechi, având într-o mână o frânghioară petrecută după coarnele vitei.

Aproape de marginea păpurișurilor, lângă pamblica neclară de apă, alt bărbat cu brâul lat, plin de cuțite, a descăpățânat vițica, i-a tăiat picioarele de la genunchi, a spintecat-o pe burtă, și acum grăbit o golește de măruntaie, înjurând aplecat, muierea care nu îl lasă pe celălalt să ia și vaca.

De-o parte a luminișului, caii tâlharilor sunt ținuți de frâie de un flăcăiandru cu două puști pe umăr și-un pistol lung sub curea, nădușit și neliniștit.

Radu apare cântând în gura mare, ca și cum asta ar fi singura lui grijă în viață ori pe ziua aceasta, bălăngănindu-se ușor în șa; zgaiba de copil s-a oprit din smiorcăială, ștergându-și fața cu mâneca cămășii; cel care trage de vacă privește prostit; îmbățoșându-se neașteptat, muierea îi strigă înverșunată:

- Huoo! Lasă vaca, mă! Mi-ați schilodit omu', nu v-ar mai răbda Ăl de Sus!

Văzând că tâlharul rămâne neclintit, iar Radu se apropie călare - zâmbind cu chipul său frumușel, înșfacă funioara din mâna hoțului și strigă tot mai aprigă:

- Huoo, huoo!! Să nu vă prindă ziua de mâine! Buba neagră să dea în voi! Nu v-ajungea vițeaua? Ne lăsați săraci, păgânilor! Ați umplut pământul câinilor! Hoo câinilor...

Hoțul o plesnește scurt cu mâna stângă peste gură, prăvălind-o în iarbă și înșfacă frânghioara, dar ca un făcut animalul nu se urnește din loc.

Radu descalecă anevoie, abia scoțând picioarele din scări, boscorodind de neînțeles; încet și șovăielnic, se apropie cu pușca într-o mână, duhnind a țuică...

- Ce-i, bre, aici? Bâlci? zice râzând chinuit.

- Sictir! îi strigă măcelarul, ridicându-se de mijloc.

- Lăsați oamenii, bre. Creștini suntem... Dacă au datorie, plătescu eu! se oferă legănându-se, neuitând să zâmbească; scoate punga din buzunarul nădragilor. Hâc... Eu plătesc... Hâc! întărește sughițând și se oprește la nici doi pași de tâlharul care vroia să ia vaca, privindu-l îndelung, serios. Luați banii și hâc... lăsați-i! își întărește puțin glasul, mirosind năucitor a țuică.

- Anasânii...

- Nu înjura, bre. Nu m-am supărat, dar nu înjura! îl sfătuiește din nou zâmbareț, pe cel care spintecase vițica și acum se apropia hotărât, mânjit de sânge până la coate, în mâna dreaptă având cuțitul cu vârful în sus.

- V-am spus, plătesc! Hâc!... Ia, ține! Orice plătesc, sunt om de cuvânt...

- Belerim cotac al meu! îi strigă cu înverșunare măcelarul venit foarte aproape.

- Bre, ce vorbă-i asta? Ține! și Radu îi aruncă punga la picioare, neașteptat, se lăsă într-un genunchi, îi scoate pistolul din brâu, înfige pușca sa și pistolul luat în pântecele tâlharilor și apasă pe trăgaci: ca trăsniți, hoții se prăvălesc într-o parte și în alta, gemând și zvârcolindu-se de moarte.

Cu aceeași iuțeală, Radu se înălță brusc, aruncă armele descărcate, scoate pistolul său din brâu și-l ațintește către flăcăiandrul ce pare cuprins de friguri...

- Bree! Nene, eu...

- Lasă armele! se răstește ialomițeanul neînduplecat.

Nevârstincul dă drumul puștilor și pistolului, holbându-se la trupurile chircite, care zvâcnesc din ce în ce mai rar; își ia cipilica de pe cap, o duce la piept și cu ochii umeziți, cade-n genunchi, rugându-se înspăimântat:

- N-am știut bre! Zău, n-am știut! Eu...

Venită cu repeziciune, dintr-o parte, muierea îl trăsnește icnind cu resteul de la jug, după ceafă; flăcăiandrul cade moale, suspinând, iar făptașa fără să pregete, adună armele și le aruncă lângă copil pe lemne, apoi începe să-i scotocească pe hoți de gologani.

Radu Găinușă privește câteva clipe fără noimă, își culege punga și pușca, și-o încarcă îndată, apoi încalecă cu sprinteneală trăgând din ploscă, cu gâlgâituri.

Muierea își ajută bărbatul beteag să se ridice și se închină tăcută către Radu.

Râzând, cuprins de-o voioșie nespusă, întoarce calul și-l îmboldește cu genunchii, îndepărtându-se la trap și înjurând în gura mare: doar el știind pe cine:

- Tu-vă-n soarta mamii voastre!...

Prințesei îi place să drumețească mult, iar de când i se întâmplă ciudata și nemaiuzita boală - totdeauna pe lună nouă, când dospește parșivă și îngreunată de lumină - are nenumărate pofte și mofturi, nu suferă să fie oprită de la ceva și de multe ori, scăpată de însoțitori, hoinărește prin ținut călare, înarmată, prinsă de gânduri neștiute, căutând ceva anume...

Mircea Bârsilă

Codul lui Dracula

În principiu, Ştefan Găitănaru evită, în romanul său, atât ,,metoda monumentală” (care presupune mitizarea şi chiar mistificarea trecutului), cât şi ,,metoda arhivistică” subordonată factologiei reci şi reconstituirii documentare (monografice) a vieţii personajului şi a epocii în care a trăit Vlad Ţepeş, optând pentru o scriitură care beneficiază, prin contaminare, de ofertele mai multor modalţăţi narative.

studii

Ştefan Găitănaru, autor de renume naţional în domeniul cercetării limbii române, a publicat recent, la editura Tiparg din Piteşti, un roman intitulat *Codul lui Dracula*. Titlul, unul comercial şi care trimite direct la ,,mitologicul” personaj, este completat de subtitlul ,,1.Naşterea unui vampir”, fapt ce lasă a se deduce că prezentul roman va fi urmat de cel puţin încă unul.

Axa acestui prim volum o constituie cea mai de seamă parte a vieţii a domnitorului Vlad (Ţepeş, cum îl numeau turcii). Acţiunea romanului începe în anul 1462, într-o zi de noiembrie, la Vişegrad unde Vlad s-a aflat, timp de opt ani, în captivitate, ,,sub cizma” lui Matei, regele Ungariei.

Între momentele semnificative ale acţiunii, ce se desfăoară pe mai multe planuri, se remarcă cele în care sunt descrise luptele cu turcii în diferite locuri din ţară şi, respectiv, dincolo de Dunăre, cruzimile lui Vlad, iubirea dintre el şi Katrine, cea care i-a dăruit trei copii, convertirea sa la catolicism, turnirul de la Buda unde îi impresionează pe toţi ,,mai marii” Ungariei, în calitate de cavaler al Ordinului Dragonilor şi unde, în cadrul turnirului, l-a învins pe uriaşul Giskra, căsătoria cu Ilona, fiica guvernatorului Ungariei şi nepoata lui Matei, omorârea mişelească a domnitorului român de iscoada sa cu numele Feiruz , ,,diavolul iscoadelor”, prefăcutul, trădărorul, un fel de Iuda în cronotopul medieval autohton.

Partea de început a romanului, realizată în spiritul scrierilor istorice statice, după modelul cronicilor sau cel al scrierilor antice (cum cele ale lui Titus Livius, de pildă), este alcătuită din mai multe fragmente autonome, iar trecerea de la unul la altul este aidoma trecerii de la o fotografie la alta, într-un album. Realitatea istorică în care se conturează caracterul lui Dracula, posesor al mai multor ,,vieţi interioare” ce fac din el o personalitate prismatică, nu serveşte decât ca mediu al acestei revelări. Realitatea istorică este arena personajului al cărui caracter nu evoluează, ci doar se întregeşte prin juxtapuneri.

După acest ,,prolog”, aflat sub presiunea valorificării documentelor cercetate de autor, acţiunea, care respiră pe tot parcursul ei aerul epocii medievale, dobândeşte o desfăşurare cinematografică. Altfel spus, se trece de la datoria istoricului la privilegiul povestitorului.

În privinţa punerii în scenă a faptelor şi personajelor, autorul utilizează tehnica basoreliefului, ce presune existenţa aşa-numitului prim-plan, a celor secundare şi a celor îndepărtate, de fundal.

Romanul lui Ţepeş, ca personaj real, se împleteşte cu acela al Katrinei, iubita lui care i-a dăruit trei copii şi pe care, după cununia cu Ilona, domnitorul a uitat-o definitiv. Acest personaj excepţional, Katrine, prin care Ştefan Găitănaru aduce o nouă ,,figură” în galeria personajelor feminine ale literaturii noastre, este cel mai bine realizat din punct de vedere literar. Cuvioasa Katrine trăieşte, cu frica de Dumnezeu şi de istorie în mediile mânăstireşti din Ardeal, ajunge ştareţă, îşi creşte copiii, îngroapă la Snagov trupul lui Vlad, ajutată de vărul ei Klauss, un credincios slujitor al domnitorului valah, şi, în cele din urmă, se căsătoreşte cu un tânăr frumos, Auril, pe care, cu ani în urmă, încercase în zadar să-l scape prin rugăciuni şi posturi de un hidos handicap. Între timp, îl vindecase de grelele boli un vrăjitor.

Fericirea alături de Auril este umbrită, o vreme, de moartea surprinzătoare a fiicei lor, la o vârstă fragedă, şi sfârşeşte odată cu încercarea ei de a-l deposeda, în somn, de obiectele magice pe care el le purta totdeauna legate la gât: o cruciuliţă neagră şi trei fire de busuioc. Îndrăzneala ei aminteşte de basmul în care tânăra soţie aruncă în foc pielea de porc a lui Făt-Frumos. Deznodământul, precedat de situaţiile în care sătenii unor localităţi din apropiere descoperă că anumiţi morţi nu mai sunt găsiţi în sicriele în care au fost înmormântaţi, este unul de factură fantastică şi anticipează conţinutul volumului următor ce va fi dedicat, probabil, lui Dracula – vampirul: ,,- Femeieeee! Se uzi un urlet prelung şi o umbră mare se adună, zbătându-se pe tavan. Urletul zvâcnea, din când în când un gâlgâit, când gros, când subţire. Cu huruit mare, se hâţână uşa. Apoi umbra începu să se scurgă prin crăpături, afară. Katrine pipăi, alături, pe pat, dar Auril dispăruse. Şi umbra, cât mai rămăsese, se linişti deodată, câteva clipe, alegându-se în chipul unui om cu râs schimonosit. Era Dracula, cavalerul dragon. Sufletul după care tânjea”(p. 350).

Personajul Katrine înalţă eşecul la rangul de principiu de viaţă, iar acest principiu îi asigură elasticitatea de care are nevoie pentru a se plia schimbărilor aduse de soartă şi de istorie. În acest ,,roman în roman”, ficţiunea transgresează limitele impuse de ,,formula tipică” a romanului istoric.

Codul lui Dracula conţine şi alte episoade imaginare întru totul remarcabile, precum relaţia cu accente idilice dintre Anastasia, soţia domnitorului, şi tânărul Luca; aventura Vaniei cu Radu cel Frumos, ajuns domn al Valahiei, din care se alege cu o boală venerică mortală (,,albiţă”); viziunile lui Luca în pădurea în care a căutat o comoară ascunsă şi care i-a adus şi prematurul sfârşit (a fost ars pentru ca boala contactată să nu se răspândească); descrierea luptelor împotriva turcilor, mai ales cea de la Severin – de un excepţional dinamism – sau ceremoniile de la Buda...

Fiecare subcapitol se încheie cu o ,,reflecţie” care atrage atenţia prin frumuseţea ,,sadoveniană” a formulării. Un exemplu: iubirea dintre Luca şi Anastasia, care, mai târziu, din motive neclare, şi-a dat foc şi s-a aruncat, în flăcări, de la fereastra castelului de la Poienari.... ,,părea o poveste de dragoste plimbată de Dumnezeu în palma fericirii.”

Talentul autorului se manifestă viguros şi în descrierile de tip realist: ,,Înainte de întoarcerea oştenilor din Moldova, în Târgovişte se potoliseră apele. Puţini se mai încumetau să taie uliţele fără vreo treabă însemnată şi-o spaimă rece venea dinspre pădure. Erau semne. Croncăneli îndepărtate de corbi, care se vânzoleau pe hoituri şi-şi furau unii de la alţii fâşii de ţoale colorate. Câteodată vântul bătea invers şi duhori grele cocleau prin grădini. Înfloreau pomii, strălucea soarele, dar oamenii, de orice fel, după ce izbucniseră cu focul sufletelor în primăvară, îşi căutau acum, pe ici pe colo, aripile tăiate” (p. 86)

În alte fragmente, se trece de la realismul obiectiv la hiperrealismul ce se împlineşte sub semnul macabrului: ,,Mirosea ascuţit a plumb topit, cu izul unor fierturi acre. Şi din când în când câte-o răbufneală de hazna. Pe unele schelete, corbii se strângeau cu aripile, ciocănind să mai găsească ceva printre oase. Mai greu se spărgeau craniile. Se dezgărdinau oasele late, scorojite sub arşiţă şi-atunci corbii se-ngrămădeau izbindu-se cu aripile şi cu ciocurile să se-ndestuleze. Erau graşi, cu penele lucioase. Grămezile negre de aripi şi ciocuri mozolite se tăvăleau printre bălăriile de jos, când craniile se desprindeau şi se rostogoleau la rădăcina ţepei. Mâinile atârnau negre, subţiate şi stafidite şi, când le cronţăneau coţofenele, carnea ţâşnea în aşchii în toate părţile” (p. 180).

Macabra privelişte stârneşte reflecţii întunecate, de factură barocă, pe tema efemerei vieţi a omului şi a timpului distrugător: ,,Aşa se pare. Omul se ţine în viaţă alergând o fantasmă, o amăgire. Nu ne ţine, oare, ţeapa timpului până când te-mprăştii la picioarele lui în iarbă? Părul cade din carne, carnea se dezlipeşte de pe oase, iar acestea se răvăşesc şi ele îmbuibate de corbii vieţii” (p. 180).

Descrierile (multe dintre ele – adevărate poeme în proză), comentariul auctorial şi portretele dobândesc statutul de ,,digresiuni în planul curgerii narative” cuprinzând lupte cu schimbătoare sorţi de izbândă, comploturi, conflicte cu boierii şi negustorii lacomi şi făţarnici, întâlniri de taină, tocmeli şi înţelegeri respectate sau, dimpotrivă, nerespectate, volatile, aventuri şi situaţii în care informaţia istorică fuzionează cu ficţiunea.

Naraţiunea al cărei protagonist este personajul principal alternează cu episoadele dominate de prezenţa unor personaje din umbră (Cârstea, Feiruz, Caragea, Vladislav, Murad, Luca, Anastasia, stareţa Aspasia, Katavolinos, Vania, Radu cel Frumos, Auril şi alţii), în scopul – firesc – al reconstituirii, din mai multe unghiuri, a atmosferei istorice. Pe de altă parte, respectivele episoade – racordate la naraţiunea de bază – contribuie la nuanţarea imaginii şi a psihologiei eroului principal.

În principiu, Ştefan Găitănaru evită, în romanul său, atât ,,metoda monumentală” (care presupune mitizarea şi chiar mistificarea trecutului), cât şi ,,metoda arhivistică” subordonată factologiei reci şi reconstituirii documentare (monografice) a vieţii personajului şi a epocii în care a trăit Vlad Ţepeş, optând pentru o scriitură care beneficiază, prin contaminare, de ofertele mai multor modalţăţi narative. Elementele prin care scriitura se circumscrie formulei narative a romanului istoric, în varianta sa clasică, conveţuiec alături de cele ficţionale: de filiaţie erotică, fantastică, magică (actele magice din cimitirele care unii dintre cei morţi au părăsit mormintele, actul magic săvârşit de o vrăjitoare la Fântâna Oii, vindecarea lui Auril...) sau care, într-un registru realist (şi, adesea, şi hiperrealist, menit obţinerii unor efecte de groază), participă în mod semnificativ la modularea artistică a mesajului. La colorarea subiectivă a adevărului istoric.

Aşteptăm cu un justificat interes volumul următor.

Dumitru Augustin Doman

Spectacolul poeziei

Scribul spălând Cartea în „sânge de vişin”

Octavian Doclin este un poet emblematic al Banatului de sub munte, în general, al Reşiţei, în special, oraş care nu mai e de mult timp unul al siderurgiei, ci mai ales unul al poeziei. Această plasare geografico-istorică a lui Doclin nu este o marginalizare, ci aş putea spune că e o încadrare într-un centru literar unanim recunoscut: vd. revista *Reflex* condusă de poetul în discuţie, colocviile anuale ale acesteia de la Băile Herculane, cu invitaţi din toată ţara şi din Serbia, editurile şi mass media electronice din Reşiţa care acordă spaţii şi timpi de emisie cu generozitate literaturii...

Octavian Doclin este şi un personaj pitoresc, un boem autentic sau unul jucat (fiind el totuşi redactor-şef de revistă literară, iar un red.-şef nu e tocmai boem!). Cât e boem şi cât se preface a fi ne putem da seama din următorul poem din recentul volum *Sânge de vişin* (Editura *Marineasa*, Timişoara, 2014, cu un studiu introductiv de Valy Ceia): „Când nu e în subterană/umblă pe acoperişurile Cerului/precum pisica de noapte pe ziduri/râsul lui este masca/poeziei sale/aşa se face/că nimeni nu-l poate prinde/să-l tragă de limbă/al dracului Strigoi...” (*Strigoiul*). Aşadar, e greu de cântărit cât e boem şi cât e poză, cabotinism superior, artistic, după cum e greu de decelat cât talent nativ se află la originea poeziei sale şi câtă elaborare savantă bazată pe cultură poetică. Dar, cred că discuţia despre poezia aceasta trebuie pornită de la observaţia exactă a lui Ion Pop că Doclin „poetizează faptul de a scrie”.

Mereu inspirat, inclusiv mistic (v. datarea şi localizarea unor poeme în biserică, duminica şi la sărbători), poetul meditează chiar la inspiraţie şi la rezultatele ei, la *poem* şi la *poemă*, la textul programatic. Textele sale sunt îndeosebi scurtissime, sunt fulguraţii în care coexistă trăirea intensă de moment a Scribului şi aprecierea reflexivă a acestuia asupra respectivului text. Iată – spre exemplificare - un poem în doar trei versuri: „poemul înstelat deasupra mea/şi legea voluptăţii durerii în mine -/artă poetică subînţeleasă”. Rezumând, am putea spune că Doclin este un autor de metapoezie. Şi, tot aşa, să relevăm raportarea paradoxală, oximoronică la cuvânt: „fiindcă ochiul e orb în lumină/cuvântul mut în cuvinte”.

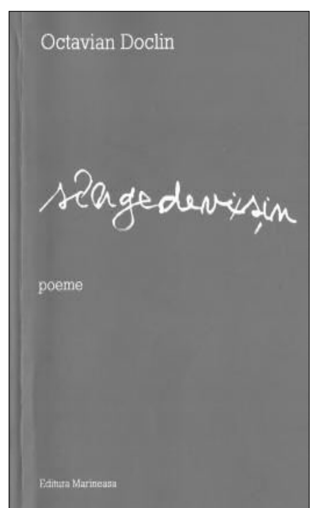
Octavian Doclin se transpune – ca la originile poeziei - parabolic în Scribul, în Robul cuvântului şi aşterne texte despre zădărnicia scrisului precum în poemul care dă titlul volumului: „Spăla în sânge de vişin/în fiecare dimineaţă Cartea/aşa cum săruta în fiecare seară/semnul de pe umărul stâng al iubitei/cu geamănul de pe umărul său drept/din contopirea aceasta împotriva căreia nu se putea opune/un dat o poruncă din naştere/se năştea întotdeauna un cuvânt nou/găsindu-şi firesc locul lângă celelalte/astfel că după spălarea de dimineaţă/Cartea sângera într-atât/încât nici Stăpânul n-o mai putea citi/de înţeles nu mai putea fi vorba/uitată fiind mai repede decât crezuse//(trădată mai repede decât s-ar fi crezut/gândi surprins şi cu părere de rău Scribul)”.

Poetul scrie ca Ion Pillat şi poeme într-un vers, aforistice şi *memorabile*. De citat: „O umilinţă mai puternică decât bucuria” sau: „Blând să fii ca poemul fără cusur” sau: „Devin, deci exist”.

Dar, Doclin scrie din când în când şi poeme ample autobiografice, cu mult epic, ca-n *Liliecii* lui Marin Sorescu, fără încheierea însă cu poantă, el nefiind oltean hâtru, ci bănăţean grav: „era tata tatălui meu/îl strigam Nieniea/scris aşa apelativul acesta nu se înţelege/nu se aude/în puţina lui avere împreună cu Maica/mama tatălui meu/ajuns cel mai vestit maistor cojocar din satul/în care am fost ridicat la lumină/cu porunca de a-i purta numele...”

Într-o carte dedicată *Cercului doclinian,* Adrian Dinu Rachieru scrie la un moment dat: „Discursiv, dezinvolt, de o susţinută ritmicitate, reînnoindu-se, făcând figura unui romantic temperat, ajuns în pârgă şi devenind personaj al propriei lirici, Octavian Doclin este un poet cu program. Trăieşte poezia cu <<bucurie supremă>> şi, în pofida <<ductibilităţii talentului>> (Al. Cistelecan), n-a renunţat la obsesiile sale reducţioniste, năzuind a scrie, la nesfârşit, laconic, poemul despre poem”. O emblemă cât se poate de exactă pentru poetul reşiţean a criticului de la Timişoara. Vorbeam de “cercul doclinian”? Titlul cărţii lui Rachieru despre poezia aceasta a lui Doclin îşi are originea în următorul poem reprezentativ din 1999, intitulat sugestiv *Identificare*: “Un cerc în alt cerc se închide/orbirea şi căinţa/plăcerea suavă şi mântuirea// alt cerc un alt cerc deschide/mâna şi trupul/indecizia şi umbra//cerc închis peste cerc deschis/sublima identificare”. Este, poate, cel mai bun poem doclinian, un “joc secund”, un poem ludic şi ermetic în acelaşi timp, de o concentrare maximă, în care se întrepătrund ingenios geometria, metafizica şi mistica.

„Graniţele încumetării” sau graniţele rupte dintre real şi metafizic

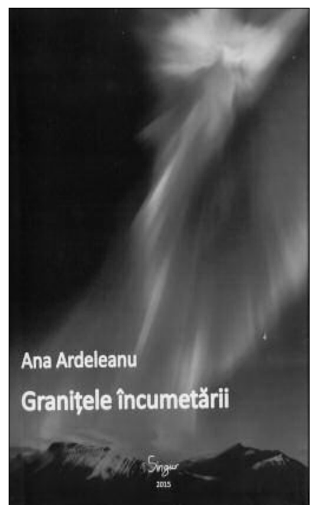
Ana Ardeleanu este o poetă cu o anume experienţă lirică, debutând editorial în 1998 şi de atunci mai publicând încă unsprezece volume. *Graniţele încumetării* (Editura *Singur*, 2015, colecţia *Scrisul de azi*) reprezintă o carte unitară valoric, dar şi tematic. Poemele, multe dintre ele, au titluri apoftegmatice: *Sufletul nu îmbătrâneşte* sau *Toate lucrurile tac* sau *Nu ştim de ce ne naştem*, dar discursul nu este unul neapărat „filozofic”, ci în limitele unui lirism îmbinând echilibrat cotidianul cu meditaţia, spaţiul de zi de zi cu metafizica. Abia la pagina 82 găsim o artă poetică profund şi aproape dureros asumată, ca la Nichita Stănescu: „Poezia este singura patrie/în care cred/În războiul ei/De acaparare a fiinţei”. Preaplinul trăirilor este ilustrat de o imagine pe care o putem lua ca punct de pornire pentru comentariul acestui tip de lirism: „Mă simt ca o peşteră/Unde generaţii de sentimente/Precum liliecii/Se adăpostesc/Lăsând pe pereţii umezi/Semnele unor poeme nemuritoare”. După cum se observă, predomină raţionalul, iar nu emoţionalul metaforizat, precum şi în următoarea imagine despre raportul dintre intensitatea vieţii şi transpunerea artistică a acesteia: „Inima e locul unde se întoarce ecoul/Aici artistul îşi prepară culorile/Pictează peretele transparent/Prin care se vede raiul/Şi fruntea îngerului/Auriu-reflexivă”. Sunt versuri care dezvăluie că avem de-a face cu o poetă cultivată, cu vaste şi asimilate/rafinate lecturi din poeţi moderni.

Trăirile poetei nu sunt abisale, anxioase sau disperate, ca la expresionişti, dar nici inconştient-zglobii, ci – într-un mod original – ele urmează linia subţire dintre meditaţia oarecum gravă şi reveria senină, uneori chiar solară: „Moartea îşi visează fecioria/Ascunsă după himenul serii/Dintre toţi curtezanii/Timpul pare mirele ideal/C-o floare nemuritoare în piept”. Mai concludente pentru această constatare sunt următoarele versuri: „Otrava neliniştii nu se simte bine în corpul tău/Nici cornul de argint nu-ţi şade confortabil pe frunte/Viaţa da/Viaţa este paranteza deschisă/Ce cuprinde în ea diverse/Limbajul corpului cel mai des folosit/în exerciţiul iubirii/Urma tălpii cosmice/Ce adună apa ploilor stelare”. Da, chiar şi când discursul este despre moarte, el are o oarecare luminozitate sau măcar o detaşare uşor ironică. Iată un „portret” al deloc înspăimântătoarei morţi: „E vopsită în negru şi alb/O zebră cu două picioare/Şi scaun de două persoane/Una care râde una care plânge/Ca şi când liniştea din mănunchiul de spice/Ar apăsa butonul de la maşina eternităţii/Iar claxonul nu ar funcţiona/Cum nici viaţa uneori”.

Dar, drumul liricii Anei Ardeleanu nu trece, aşa, dintr-o răsucire, doar graniţa dintre real şi metafizic, dar şi pe cea dintre fizic şi text, ca-n veritabila poezie neomodernă sau postmodernă, poeta putând fi etichetată ca o textualistă moderată, deloc ostentativă: „Petrecea în pijamale/Lângă jarul literelor/Riscă să ardă poemul/Cel mai îndârjit dintre călători/Se opreşte pentru a stinge incendiul/Pentru a curăţa de cenuşă/Conturul pescăruşului/Rămas în memorie/Timpul nu va onora cu atenţia sa/Culoarea misterioasă/Care nu ilustrează greutatea umbrei/Şi felul periculos de-a umbla/Pe nisipul fierbinte/Fără însoţitor”.

Din cartea aceasta nu poţi spicui metafore memorabile, nici versuri la fel, în schimb poţi selecta imagini memorabile, şi nu imagini pur şi simplu, ci unele constituite în mici poezii.

Poemele Anei Ardeleanu din *Graniţele încumetării* (interesant titlu de volum!) nu se rezumă la o singură stare, la o singură idee poetică. Fiecare poem este format din mai multe scurte poeme, independente, toate în linia unitară a volumului, dar unele legându-se între ele tematic şi ideatic sub acelaşi titlu, altele, nu. Aş putea exemplifica, de pildă, cu poemul de la pagina 73. Avem de-a face cu patru texte adevărate, valabile în sine, dar care nu prea formează, legate, un singur poem. Iată cele patru poeme sub un singur titlu delimitate de mine, iar nu de autoare: 1: „Nu te gândeşti la moarte/ca la un pat de frunze pentru odihna târzie/În timpul căreia câteva insecte te-ar gâdila/În trecerea de senină grăbire/Peste sentimentul însingurat”; 2: „Gazdele sunt plecate cu barca pe lac/La serbările nufărului/Tu rămâi cu pălăria lor pe cap/Pândar absolut al lanului de gânduri”; 3: „Printre obiectele pierdute/Se află un briceag/Cu ajutorul căruia cineva a încrustat pe stâlpul cerului/Un chip tragic”; şi 4: „Nu oricine poate vorbi despre moarte/Sau despre viaţă/Cu aceleaşi gesturi de glorie/Transformând emoţia în fir de iarbă/Fiecare se consideră unică moştenitoare a fericirii/Picurând cu pipeta urină de viperă pe tine/Vai cum ai riposta/Dar îngerul cavaler/Îţi apucă mâna o sărută/Şi o aşează cu tandreţe/În dreptul inimii sale/Pentru a-i întoarce cheiţa de aur”. E o rezervă aceasta şi nu e. În sensul că o găsesc doar o problemă de „manageriat” a volumului, ci nu una de scris poezie. Cu o despărţire a apelor în acest sens, Ana Ardeleanu ar fi, fără îndoială, o poetă de anvergură. Are toate atuurile, după cum am încercat să exemplific prin citatele de mai sus.

N. Georgescu

TAINA SCRISULUI ROMÂNESC. Paisprezece „basne" filologice

11. Un accent uitat

Literatura română s-a gramatizat sută la sută, cuvintele cad în cărţi direct din dicţionarul ortografic, ortoepic şi cum i-o mai fi zicând, scriitorii au devenit cei mai docili emuli ai lingviştilor şi grămăticilor.

Spre deosebire de surorile ei europene, franceza, italiana sau spaniola, limba română rămâne singura limbă romanică în care accentul grafic nu se notează. Sunt, ce-i drept, studii care încearcă să stabilească reguli de accentuare pe serii de cuvinte — dar regulile sunt puţine, excepţiile multe — iar cuvintele unei limbi...sunt foarte, foarte multe, de ordinul sutelor de mii. Româna rămâne în situaţia englezei sau rusei unde accentul este chestiune de obişnuinţă — sau poate fi pur şi simplu mişcat după dorinţa/neştiinţa vorbitorilor. Încă din 1962 scriitorul Romulus Vulpescu scria: *„...dacă accentuarea grafică nu va fi considerată de lingvişti drept o necesitate şi nu va fi, deci, transformată în normă ortografică, sugerez (...) să fie inserat un paragraf în care să se consemneze că orice scriitor (nu în sensul restrâns, profesional, ci în cel larg, de om care scrie) are latitudinea de a folosi accentul grafic când şi unde socoteşte că este necesar."* [1] Ilustrul scriitor avea în vedere mai ales accentuările cu rol stilistic indicând provenienţa unui personaj dintr-o anumită clasă socială, dorinţa lui de a parveni prin cuvinte neasimilate, etc. — dar se referea şi la dubletele accentuale curente în limbă, admise de norme: să noteze fiecare după ce formă a ales sau cultivă. În condiţiile oarecum entropice ale anilor de dinainte de 1989, când comunicarea avea limitele limbii, această chestiune rămânea, desigur, internă. După 1989, însă, odată cu explozia ziaristicii, cu diversificarea comunicării se resimte din ce în ce mai ...cum să spun? — mai incomodă această lipsă de preocupare pentru aspectul grafic al scriiturii. Într-o Europă a nuanţelor, într-o Europă în care mai toate limbile au grijă să noteze accentul grafic, româna continuă să se comporte ca în anii 60 ai secolului trecut. Mai înainte de aceşti ani, însă, au fost anii perioadei interbelice, au fost, apoi, anii literaturii noastre clasice — când accentul se nota în limitele bunului simţ. Urmărim doar câteva confuzii — în primul rând logice, dar şi de înţeles filosofic mai larg — datorate lipsei accentului din scriere.

... Noi nu zicem că se învaţă limba română după clasici, dar susţinem că ea se înţelege

mai bine. Nu numai limba vorbită ca atare — ci şi modalitatea de scriere a ei: literatura clasică oferă, şi aici, soluţii. Iată, de pildă, accentul. Notarea lui în scris — mai ales atunci când este semnificativ — respectă tocmai principiul fonetic al scrierii, adică acel imperativ: „Să scriem cum vorbim". Se ştie foarte bine că în limba română accentul este mobil (variabil), normativele mai noi acceptă cu lejeritate chiar dubletele accentuale (*edítor* şi *editór*, etc.) — dar se trece mult prea uşor peste foarte numeroasele cazuri când sensul cuvântului diferă în funcţie de accent. Abia dacă pentru *cópii / copíi* mai vedem notată diferenţa în scris (pentru că este flagrantă!) — în rest, se lasă textul fără diacritice, la discreţia cititorului.[2] E drept, marii scriitori fac uneori jocuri de cuvinte pe baza accentului nenotat. Marin Preda spune, undeva, despre un personaj că rosteşte numele lui *Stalin* cum ar zice „Mărin": neputând scrie cu accent, autorul îl sugerează dând alt cuvânt cu o singură accentuare.[3] În altă parte ne spune că tânărul Nicolae Moromete rostea cuvântul *umanism* rupt în două şi cu accent prelung pe *u*: vrea să facă un joc de cuvinte cult pe titlul operei lui Thomas Morus, *Utopia* (care vine din *ou, ouk*, negaţie în limba greacă, şi *topos*, loc: sensul este „locul care nu există" — aşa cum umanismul pentru tânărul fiu al lui Moromete e ceva care nu există...)[4]. Acestea sunt posibilităţile/disponibilităţile artistului de a folosi sistemul de scriere care i se dă. Pe vremea când se prezenta mai insistent Titu Maiorescu în şcoală, noi ştiam că titlul studiului său critic „În lături", deşi nu este accentuat grafic, se citeşte după voinţa autorului cu accent pe *u*. [5]

În proză, şi mai ales în teatru, accentele rostirii erau marcate grafic prin diferite forme de către autori. Caragiale, în ediţiile sale, (adică: în publicarea de către el însuşi a textului), are astfel: *Mmitocane!, Ppastramagiule!* (Ziţa, în *O noapte furtunoasă*), *Auzi, mmizerabilul! Să 'ndrăznească să-mi ţie drumul!* Personajul este furios (sau mimează), pronunţă consoanele duble la îneceputul cuvântului exact cum se întâmplă în vorbirea obişnuită. *Să' ndrăznească,* scris cu apostrof larg, se citeşte silabic, răspicat şi are sensul: numai să îndrăznească el, că... A se compara cu interogaţia interioară, care s-ar scrie *să'ndrăznească el?!* (apostrof strâns - sens: oare îndrăzneşte el?!). Toate aceste forme dispar în ediţiile actuale, care au simplu: *Mitocanul! Pastramagiul! Să-ndrăznească să-mi ţie drumul!* Ipistatul, în *D'ale Carnavalului: Vorrrbă!... Ce cauţi noaptea în prăvăliile negustorilor?* Aici ediţiile actuale păstrează identic. Unde şi unde, aşadar, străbat notaţiile lui Conu' Iancu. Alt exemplu (Farfuridi citeşte foaia volantă care anunţă candidatura lui Caţavencu):...*în împrejurimile prin care trece ţara, judeţul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decât de un bărbat independent ca amicul noastru d. Ca-ţa-ven-cu.* Autorul subliniază şi scrie despărţit în silabe, ca indicaţie de rostire a replicii apăsat şi sacadat pentru că Farfuridi este indignat, emoţionat, surprins etc. Nu se păstrează scrisul lui Caragiale.

Iată replici din Ion Creangă*: După ce hoaţa de vulpe a aruncat o mulţime de peşti pe jos, biniiişor! sare şi ea din car***.** Autorul face interjecţie din adverb, ceea ce încurcă gramatica şi ediţiile nu primesc. Eminescu are, în *Pajul Cupidon*: *De lumină ca talharii / Se fereşte bineşor.* Ediţiile (toate cele 15 pe care le-am consultat) reiau ca *tâlharii, binişor*. Pajul Cupidon nu este, însă, un *tâlhar*, adică nu tâlhăreşte. În Moldova se zice, cam în şagă, *talhariule!* pentru tânărul căruia începe a-i mirosi a catrinţă, cum glosează I. Creangă. Trebuie păstrat în poezia lui Eminescu. Despre *bineşor*, vedem tot din exemplul lui Creangă, cu *biniiişor!*, că este o rostire afectată, imitativă (eventual, cu un gest din mână sugerând ferirea, strecurarea)

Gramaticalizarea excesivă a unui text, fie el de Eminescu, de Creangă ori de Caragiale, riscă să-l scoată din zona vie a vorbirii, îl osifică, îl face bun de pus la muzeu. De mai bine de 50 de ani, din perioada interbelică, acest raţionalism pozitivist domină ediţiile noastre din clasici. Corect, gramatical, clar, limpede, pe înţeles: aceste imperative ale spiritului didactic-didacticist s-au impus în texte. Iată-l pe Creangă, în poveşti: *Măăă duc în toată lumea! - Ei, ce veşti ne mai aduci de la târg? - Ia, nu prea bună! Bieţii boişorii mei s'aaau dus ca pe gura lupului; Mai am numai trei zile de trăit, şi te-aaai dus, Ivane, de pe faţa pământului.* Caragiale, strigătele lui Caţavencu agresat de Tipătescu: *Ajutoor! Săriiţi! Mă omoară vampiirul! Prefectul asasiin! Ajutor!*

Am citat din ediţiile vechi, pentru că cele curente aduc textul la norme. Regularizarea textului, supunerea lui strictă la normele dicţionarului, ale gramaticii, toate acestea au avut şi alte efecte. Într-adevăr, luaţi un roman actual ori un volum de versuri: nu veţi observa nici măcar intenţia autorilor de a sublinia grafic vreun cuvânt, lungind o vocală, dublând o consoană, împărţind un cuvânt în silabe pentru a indica citirea sacadată etc. Literatura română s-a gramatizat sută la sută, cuvintele cad în cărţi direct din dicţionarul ortografic, ortoepic şi cum i-o mai fi zicând, scriitorii au devenit cei mai docili emuli ai lingviştilor şi grămăticilor.

Personal, noi am scăpat de griji, ca să zicem aşa, de când presa a devenit liberă: trebuind să-şi găsească ea însăşi cititori (pentru că abonamentele nu se mai fac prin serviciu), şi-i caută în modul cel mai firesc: vorbindu-le, pe limba lor – nu pe limba ei. Mai ales televizorul şi radioul, de când s-au umplut de limba vorbită liberă, sunt îndreptare naturale ale ... îndreptarelor oficiale.

Răspunsul la dilema „galaxia Guttenberg sau galaxia Marconi" vine şi de la libertăţile pe care le acordăm scrisului. O scriere ternă, uscată, exactă are darul să standardizeze lectura, şi deci, gândirea. Asta duce literatura în general către raţiune, o scoate din raza de atracţie a inimii. Suntem *latini* prin opţiunea noastră perpetuă pentru *latinitate*; această *şablonizare* a scrisului nu ţine, însă, de *libertatea latină***,** de *fantezia latină,* de *inventivitatea continuă a latinului.*

Tot prin anii '60 ai secolului trecut (anii „Moromeţilor") dl. Romulus Vulpescu a publicat, în revista „Limba Română" a Institutului de Lingvistică al Academiei Române, o listă întreagă, un adevărat dicţionar, de cuvinte româneşti cu sensuri diferite după accent — desigur, cu scopul de a atrage atenţia lingviştilor asupra necesităţii introducerii semnului grafic ca atare în scriere. Demersul n-a avut ecou; dicţionarul lui Romulus Vulpescu ar merita republicat ca probă de muncă sisifică atât la propriu cât şi la figurat.

Există cel puţin un domeniu unde accentele ar trebui să fie obligatorii: acela al numelor proprii (de oameni, dar şi de locuri, ape etc.). În Bucureşti, de pildă, toată lumea zice Mânăstirea Caşín — dar la Oneşti, unde mi-am făcut liceul, se zice Râul Cáşin. Dl. Valentin Talpalaru îmi aduce aminte, în acest context pe care-l dezbatem la o şezătoare literară din jurul Galaţilor, de numele lui Calistrat Hogaş: deşi autorul însuşi, în timpul vieţii, atrăgea atenţia că-l cheamă *Hogáş* numele venind de la hogaş, făgaş — totuşi s-a instaurat definitiv accentul celălalt, *Hógaş* (aici funcţionând, poate, şi ritmul întregii sintagme, cu necesitatea cezurii după trisilabicul *Ca-li-strát* înainte de bisilabicul Hogaş; compară cu un eventual Hogaşu, cu –*u* final silabic, unde accentul ar fi aproape obligatoriu, natural, pe -*a*).

1 Vulpescu, Romulus: *Accentul în limba română*. În revista „Limba română" Nr. 2 1962, p. 188-189

2 Vezi: Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan — Al. Rosetti": Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române, Ed. Univers Enciclopedic, 2005, p. LI-LII (Accentul)

3 Marin Preda: *Moromeţii*, Vol. II, Ed. Cartea românească, 1974, p. 83.

4 *Idem, Ibidem*, p.98

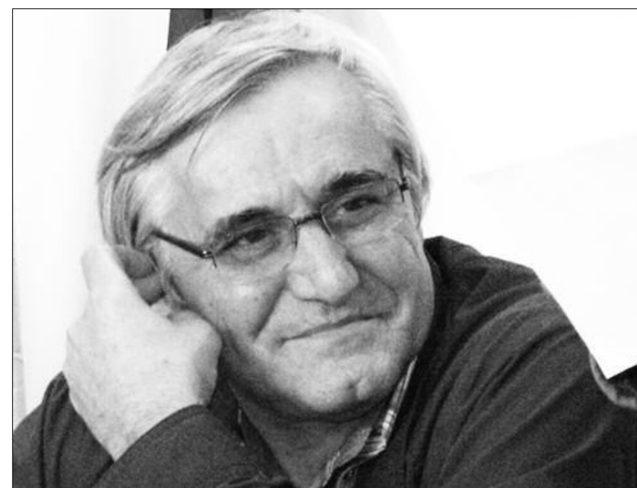
5 Titu Maiorescu: *În lături!,* în „Convorbiri literare", XX (1886), p. 532-537.

NICOLAE OPREA – 65

George Vulturescu

Întârziat, prin „provinciile imaginare” ale lui Nicolae Oprea

Un poet din provincie – precum e Nordul meu – nu are un „cronicar” gata să-i urmărească fiecare apariţie editorială sau să-ţi comenteze cartea atrăgând atenţia asupra ei înainte de apariţie...Vei fi trimis multe plicuri pe poştă cu cărţi despre care nu ştii dacă au ajuns vreodată la destinatarul din redacţii sau dacă au fost măcar răsfoite... Iar **întâlnirea faţă în faţă cu cronicarul** care oficiază la „manutanţa” literaturii contemporane este foarte rară: undeva la vreun colocviu, la vreo şedinţă scriitoricească, unde vezi că grupurile sunt deja făcute şi nu te încumeţi să te prezinţi singur şi să-l tragi de mânecă: „Ştiţi, v-am trimis o carte, nu ştiu dacă aţi primit-o...”

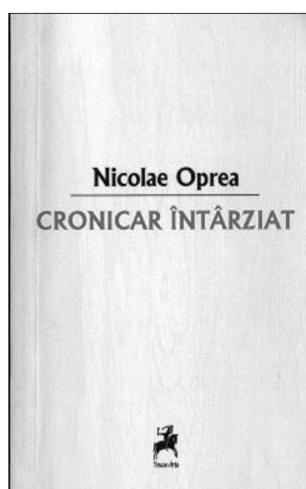
Rar l-am văzut, faţă în faţă, şi pe Nicolae Oprea. Dar după ce l-am întânit mi s-a părut că *ne ştim* de-o viaţă. Am simţit şi respectat „cercul de cretă” din jurul său – *cercul solitudinii* criticului despre care scria, justificând parcă, lipsurile sale „la capitolul comunicării interactive” (vezi interviul cu Marian Drăghici – *„Ziua literară*”, nr. 100, 2004) pe care le-a detaliat ca „simple note” în prefeţele sale: „Interpretul operei literare dialogând cordial cu autorul acestei opere – constituie, în fond, o situaţie ideală. Dacă nu uităm că – prin condiţia sa de „judecător” imparţial – criticul literar angajat în estimarea operei contemporanilor săi este fatalmente condamnat la solitudine. În pofida solidarităţii sale manifestate în act (căci nu se desolidarizează de Operă, ci de pseudo-valoare), judecata estetică a criticului nu coincide întotdeauna cu opinia autorului despre propria operă...” (**Opera şi autorul**, Paralela 45, pag. 190). Sever, dar nu uscat – cu lăstari colocviali şi o „listă” proprie în *„opţiunile*” sale *„livreşti*” – când erau rostite argumente, dar respingând, ferm, taclalele chiar dacă eram la tavernă. Îi puteai citi – la vedere – strategia manevrelor pe întreg câmpul literar alegându-şi locul „bătăliilor” unde nici nu te aştepţi – făcând breşe infailibile – dinspre margini (*„provincii*”) spre nucleul temelor în discuţie. Retractil doar la prostie, Nicolae Oprea pare să „contemple” şi în dialog preopinenţii, cu o anumită stăpânire înţeleaptă, pe care i-o dă convieţuirea cu opera şi curiozitatea pentru descifrare, pentru *celălalt*. Are dreptate Antonio Patraş să spună că pentru N. Oprea „oamenii sunt mai importanţi decât cărţile, tot aşa după cum cărţile nu mai înseamnă nimic dacă nu păstrează ceva din palpitul vieţii...” (*Convorbiri literare*, nr. 6, 2014).

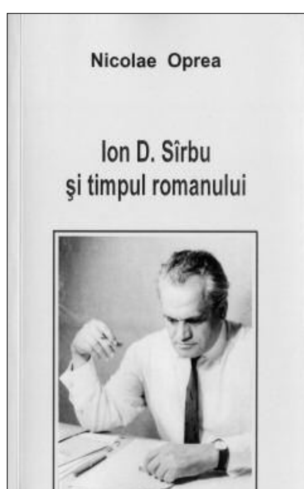
*

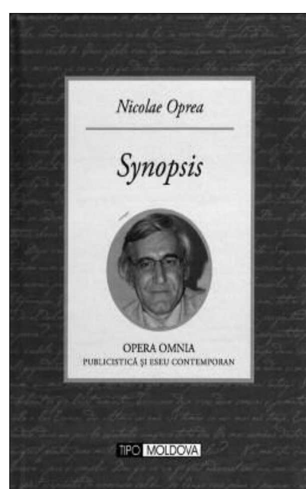
În critica literară actuală s-au conturat deja palierele pe care se desfăşoară discursul exegetic al lui Nicolae Oprea – **al cronicarului** şi al **istoricului literar** probate şi prin contribuţiile sale la **Dicţionarul scriitorilor români** (denumit şi „Dicţionarul Zaciu”) şi **Dicţionarul General al literaturii române** sub egida Academiei. Dar mai cu seamă s-au impus lucrările sale analitice care-i cristalizează un stil „academizant, de un imperturbabil calm impersonal”, auster, în etalarea „cercetării arhivistice ”(Andrei Simuţ, în **Dicţionar** ”**Echinox**”, A-Z, 2004, pp. 267-270). Este vorba despre: **Al. Macedonski între romantism şi simbolism** – 1999 (continuat recent cu **Poetul trivalent** – Ed. Tracus Arte, 2011); **Ion D. Sârbu şi timpul romanului**, **2000** (apărut într-o „ediţie revizuită” în 2015, Ed. Bibliotheca, Târgovişte); **Magicul în proza lui V. Voiculescu**, 2002. Trebuie subliniat că N. Oprea este dintre aceia care au pledat pentru reconsiderarea *profilurilor – micromonografice* „care aduc un suflu nou speciei ce risca să eşueze în exerciţiu de reabilitare culturală sau în factologie pură” (vezi interviul cu Mircea Bârsilă, *Calende*, nr. 3-4, 2005). Autorul vede în ele (cultul „fragmentului critic” are pentru el o investiţie cu „funcţie sintetică”) „construcţii” uzuale menite unor „edificii viitoare”. Al. Cistelecan numeşte aceste „fişe de idei” ca fiind „de-a dreptul acribioase”, într-atât „încât mai că nu mai e nevoie să citească cineva cartea. În orice caz, la cărţile de critică sau istorie literară fişa de idei e atât de scrupuloasă încât te poţi încrede în ea ca într-un rezumat” (*Cronicarul de front*, în *Familia*, Anul 50 (150), nr. 1, ian. 2014). Astfel trebuie să citim lucrările sale **Miron Cordun** (1998), **Dumitru Ţepeneag** (1999), **Vasile Voiculescu** (2006). Astfel de „fragmente sintetice” găsim la tot pasul în volumele lui N. Oprea: în capitolul *„Generaţia războiului*” articolul despre Marin Preda – *Aventura conştiinţei, Marin, pateticul* (în **Timpul lecturii**, pp. 36-48); în **Provinciile imaginare** articolele despre prozatorii Şt. Bănulescu, F. Neagu, E. Uricaru, G. Bălăiţă; în **Opera şi autorul** profilurile literare ale lui Mircea Horia Simionescu, Dumitru Ţepeneag sau Octavian Paler. „Opţiunile” cronicarului scot, în evidenţă, la fiecare pagină, o „tablă de valori”, o „**ierarhie stabilă**” (vezi dialogul cu Dumitru Augustin Doman, *Argeş*, ian. 2010) care fixează, să zicem, **programul** viitoarei sinteze istorico-literare a lui N. Oprea: „Dincolo de ipocrizie, orice critic literar convins de amploarea şi funcţionalitatea demersului său aspiră, tacit sau mărturisit, să conceapă o istorie (nu neapărat polemică) a literaturii române. Fragmentele critice (articole, cronici, eseuri etc.) reprezintă piese din angrenajul istoriei literare şi trepte de evoluţie spre realizarea sintezei...” (**Nopţile de insomnie**, pag. 325).

Un astfel de demers critic poate fi citit ca o *paradigmă N. Oprea,* rezultat al formaţiei sale culturale, în „şcoala clujeană a *Echinox*-ului”, al anilor „de lecturi intensive, de perfecţionare a scrisului întru formarea timbrului personal” în vecinătatea *magiştrilor* – M. Zaciu, Ion Pop, M. Papahagi -, înrâuriţi de aura *Cercului literar*: „Echinoxismul înseamnă, de fapt, o stare de spirit care eludează universul totalitar şi constă – ca şi „euphorismul” Cercului literar de la Sibiu, cum sugera I. Negoiţescu – în conjugarea valorii estetice cu valoarea morală” (art. cit., *Argeş*, ian. 2010, pp. 15-17). „Regăţeanul” din Sud (N. Oprea este născut în com. Măgura, Olt) s-a lăsat impregnat de energetica *runelor* vii ale Şcolii Ardelene. Nu e de mirare că a început un proiect dedicat congenerilor săi – din care a publicat doar „partea întâi”: **Literatura „Echinoxului”**, 2003, în acelaşi an cu redutabilul „istoriograf” al Clujului, Petru Poantă (**Efectul „Echinox” sau despre** ⟶

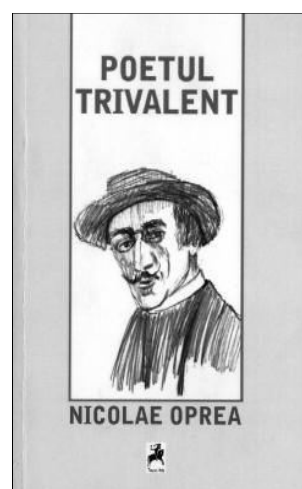
În critica literară actuală s-au conturat deja palierele pe care se desfăşoară discursul exegetic al lui Nicolae Oprea – al cronicarului şi al istoricului literar probate şi prin contribuţiile sale la *Dicţionarul scriitorilor români* (denumit şi „Dicţionarul Zaciu”) şi *Dicţionarul General al literaturii române* sub egida Academiei.

aniversare

echilibru), precedând şirul lucrărilor encomiastice care vor pune în lumină „curentul echinoxist” în anii următori (de către **Ion Pop, Traian Vedinaş** şi **Dicţionarul Echinox, A. Z.**, coordonat de **Horea Poenar**, 2004).

Nicolae Oprea nu pune pariuri, nu lucrează după scheme care să-i privilegieze actanţii, nu se lamentează că „vârful de lance” i-a străpuns panoul ţintelor.

*

Dar, în aceeaşi notă de reputat analist al fenomenului literar postbelic, exegetul N. Oprea pariază între genurile literaturii pe *poezie*, neezitând să-i acorde un loc de frunte în mişcarea novatoare a generaţiilor, în impunerea noilor valori: „...Tot poezia a fost deschizătoarea drumurilor generaţiei ’80, generaţiei postlabişiene, anunţată prin debutul aproape simultan al „tripletei” Nichita Stănescu, Cezar Baltag şi Ilie Constantin...” (art. cit., *Calende*, nr. 3-4, 2005). Nu e, aşadar, de mirare că aproape fiecare carte a cronicarului din Argeş este structurată pe o *axă a poeziei*, observându-i dintr-un foaier invizibil pe alegătorii în cursă. Poeţii îi dau prilejul să-şi desfăşoare arta de-a capta, prin canale, dispuse inginereşte, magma revărasată a imaginarului turbionar. Nicolae Oprea nu pune pariuri, nu lucrează după scheme care să-i privilegieze actanţii, nu se lamentează că „vârful de lance” i-a străpuns panoul ţintelor. Argumentaţia cronicarului se încheagă, mozaical, din nuanţe felurite în care se contaminează reciproc: sârguinţa istoricului, bucuria întâlnirii miraculosului care separă imaginarul de viziune, detaliul formei care adună în vers inefabilul precum vitraliul adună lumina de afară spre altare.

În **Provinciile imaginare** cronicarul identifică „creatorii de atmosferă”, impulsul gravid de idee „din aria existenţei banale a cărei substanţă apare programatic sublimată” (p. 7) de la un L. Dimov, M. Ivănescu la A. Popescu sau Liviu I. Stoiciu. În **Nopţi de insomnie** poezia e în *corespondenţă* cu epica şi eseul în secţiunea *Pro lirica*. „Spontaneitatea opţiunii” selecţiei autorilor e în raport cu „orizontul de aşteptare” al cronicarului, dar lasă mereu deschisă o „fereastră” spre „predispoziţia simpatetică inexplicabilă” (p. 323) faţă de un text sau altul. La fel, în **Cronicar întârziat**, între *fişele* înţesate de detaliul istoric şi acoladele epicului îşi fac loc profiluri şi „ipostaze” ale liricii, de la Ana Blandiana, M. Bârsilă, Cassian M. Spiridon, G. Chifu, Marian Drăghici, Aurel Pantea, până la cei dispăruţi dintre noi – un Ion Vădan, Iustin Panţa.

În articularea discursului critic al lui N. Oprea poeţii îi prilejuiesc ţesături în care stilul „topeşte”, în ductul său limpid, concepte şi ierarhizări, reliefează culori pe fondul arid al argumentaţiei, lasă loc inefabilului fără a ieşi din albia unui temei integrator. Iată câteva formulări în care verdictul critic e gravid de mugurii textului creatorului purtându-i ca într-o placentă proteguitoare: „Dotat cu o imaginaţie care înclină spre terifiant şi cu o psihologie de mizantrop, Ion Caraion configurează cu obstinaţie, în versuri memorabile, o lume de coşmar, corespunzând universului concentraţionar...” (p. 29, **Timpul lecturii**); „Confesiunea însăşi are rostul unui stilet tăios la îndemâna poetului, cu ajutorul căruia îşi disecă, plin de cruzime, „sarcastica viaţă” în singurătate...” (p. 13, **Opera şi autorul**); „I. Mureşan este un *hidalgo* plantat la frontiera *optzecismului* cangrenat de livresc şi ironie...” (p. 216, **Literatura „Echinoxului”**); „Un autor care vrea să îmbrăţişeze condiţia anonimatului în tentativa dramatică de impersonalizare, agravată de presentimentul alienării, în urma confruntării iniţiatice cu *timpul şi moartea*...” (despre A. Pantea, p. 160, **Cronicar întârziat**) etc.

*

Cum spuneam la început, poeţii din provincie nu sunt decât nişte *aripi presate* într-un insectar al cronicarilor. Unii „dintre „cronicari” n-au alergat pe alte „câmpuri în floare” decât pe cele din spatele blocurilor. Bine că nu-i prea întâlnesc. Pe N. Oprea, în schimb, deşi nu l-am întâlnit decât foarte rar, *îl simt aproape prin înfrigurarea solidară*: „Trăiesc înconjurat de cărţi, numeroase cărţi care îmi întreţin admiraţia pentru literatura română... temându-mă în aceeaşi măsură că nu voi putea citi toate aceste cărţi într-o viaţă de om...” (art. citat, *Argeş*, ianuarie 2010, p. 17).

Petru Pistol

Regn universitar şi gestică postmodernă

E necesară, ca o condiţie a umanităţii, aristocraţia spiritului, nu mediocritatea.

aniversare

Universitarul Nicolae Oprea nu face parte dintre „jurasicii” catedrelor.

După decembrie 1989 România a cunoscut un „boom” filologic; s-a consumat repede – nu-i vorbă – ori s-a degradat, gestul de avertisment al Ministrului Mihai Şora trecând drept lipsă de conştiinţă civică: în loc să-şi prezinte demisia, venerabilul filosof se cuvenea, în logica liturgică a momentului, să dea onorul minerilor veniţi la Bucureşti, nicicum să-şi trădeze mandarinatul, considerând că-l salvează.

Cum a fost, a fost. Cert este că după ‘89 procentul universitarilor a ajuns să-l echivaleze pe acela al minerilor autentici; *aliis verbis* un fel de omogenizare a păturilor sociale, dar şi, pe o altă coordonată a comparaţiei, un fel de *homines novi* (la romani, cel care acceda la înalte demnităţi în stat, deşi provenea dintr-un ordin inferior, era un *homo novus*, *un om nou*). Legendarul profesor secundar Eugen Lovinescu va fi astfel *răzbunat* cu prisosinţă.

Dacă despre profesori ne permitem să vorbim astfel, despre Universitatea lui Nicolae Oprea şi a noastră, a tuturor, îl învrednicim, căci *vrednic este*!, pe Karl Jaspers, filosoful şi profesorul universitar. (v. Jaspers, Karl, *De l’Université*, traducere din germană, titlul original fiind *Die Idee der Universität*.)

Din perspectiva ideii, Universitatea a existat de când numele ei răspundea unei alte chemări: *universitas rerum* –„ lumea întreagă”, *universitas generis humani* – „întregul neam omenesc”.

Universitatea predică o învăţătură dezmărginită, liberă, care nu suportă frontiere ale spiritului, nu le cultivă, le desfide.

Universitatea postulează cunoaşterea generală, nu particularul care vizează anumite obiecte, stări de fapt, dar nu fiinţa însăşi. „Din punct de vedere filosofic, chiar prin cunoaştere, ştiinţa produce cunoaşterea cea mai solidă a necunoaşterii, adică a necunoaşterii a ceea ce este fiinţa însăşi” (Jaspers, p.29).

Lecturile oferite de Universitate nu îndestulează un prânz copios, nu satisfac papilele intelectuale, ci hrănesc, adâncesc setea de cunoaştere. O adâncesc şi o înalţă. Nicăieri semnul echivalenţei între adânc şi înalt nu cade mai bine decât în Universitate. Romanii ziceau: *caelum altum* – „cer înalt”, dar şi *mare altum* – „mare adâncă”; iar din „Universităţile” lui Eminescu citim: „ Iar te-ai cufundat în stele / Şi în nori şi-n ceruri nalte?”

Universitatea îl învaţă pe om să afle adevărul, dar şi să-l afirme. Şi nu oricum, ci cu convingere, prin participare cu toată fiinţa. „Fraza pronunţată după revocarea teoriei rotaţiei pământului şi anume: «şi totuşi se-nvârteşte», chiar dacă n-a fost în mod real spusă, face sens; Galileu ştia că revocarea nu va schimba cu nimic adevărul” (Jaspers, p.24).

Universitatea este locul de întâlnire privilegiat al dorinţei noastre de cunoaştere cu oferta, cu plaja posibilităţilor de cunoaştere, locul unde cultura e resimţită ca stare, a doua natură, ceva înnăscut, nu dobândit; nu redută de cucerit, nici „supermarket al intelectului” (Jaspers, p.102) de unde fiecare poate dobândi marfa care-i trebuie, ci spaţiu convenabil de locuit. În Universitate orientarea filosofică e salutară. Precum în viaţă, filosofia conferă valoare cunoaşterii. „Asta nu înseamnă – spune Jaspers – că toată lumea trebuie să facă studii de filosofie”. Se poate face filosofie chiar şi „bombănind” împotriva filosofiei; „important e elanul filosofic de la care porneşte cercetarea, ideea care o ghidează, sensul care conferă valoare, finalitatea în sine în cercetare” (Jaspers, p.66). În această accepţiune filosofia devine „maiaua ştiinţei”. Nu bavardaj filosofic ori fard terminologic, ci disponibilitate a acceptării actului de cercetare ca act de creaţie, de împlinire a unui sens şi finalităţi.

Humanitas este principiul promovat de Universitate. El presupune conduită raţională, înţelegere, capacitate de a te pune în locul altuia, cinste, disciplină. *Humanitas* se împlineşte în mod natural, ca însoţitor al procesului de formare ştiinţifică. E necesară, ca o condiţie a umanităţii, aristocraţia spiritului, nu mediocritatea. Iar „aristocraţia spiritului nu are valoare decât ca exigenţă faţă de sine însuşi, nicidecum ca superioritate şi exigenţă în raport cu alţii” (Jaspers, p.73).

„Ideea de Universitate este o idee occidentală, pe care grecii au transmis-o europenilor [...] Universitatea este expresia unui popor. Ea aspiră la adevăr, vrând să slujească şi să reprezinte umanitatea prin excelenţă. *Humanitas* face în mod necesar parte din esenţa ei. De aceea fiecare Universitate aparţine unui popor, însă ea ţinteşte să prindă şi să realizeze ceea ce este dincolo de naţional” (Jaspers, p.161).

Cu *Ideea de Universitate*, fără a transpune istoria într-o poveste frumoasă, Jaspers face din Universitate depozit de credinţă în izbânda spiritului.

Acum, după pasul înapoi în faţa filosofiei, singurul care scoate din culpă nonsensul (*contradictio in adiecto*) din gloriosul cândva (ce să-i faci?, *sic transit gloria mundi*) „Avansaţi în spate!”, aşadar, după pasul înapoi, să revenim, precum apa la matcă, la cuvintele noastre.

Până aici a mers colegul lui Nicolae Oprea, el de asemenea un *homo novus*. Ultima mână – într-o poietică de împrumut – îi aparţine lectorului.

ARGEȘ memoria revistei 50

Nr. 2. Iulie 2015

ARGEȘ

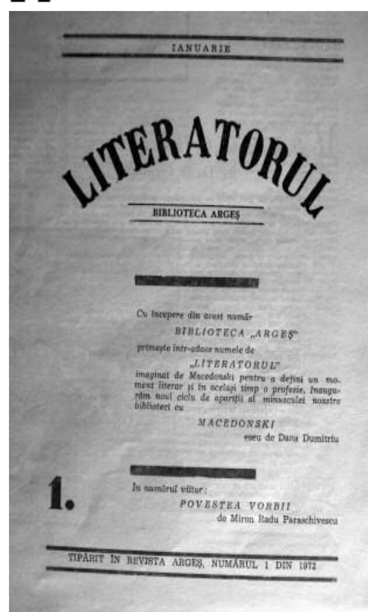
REVISTĂ POLITICĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ

2

Pentru înflorirea națiunii române

Nepieritoarea frumusețe

Din iunie 2015, revista *Argeș* a intrat în cel de-al 50-lea an al existenței sale. Până la jubileu, ne propunem să marcăm, preț de 12 numere, momente și... schițe din istoria revistei: texte facsimilate, poze cu parfum de epocă, ecouri... Altfel zis, să ne amintim de cei ce-au au trudit o jumătate de veac la ieșirea în lume a publicației care a pus orașul Pitești pe harta culturală a țării. În cei 50 de ani, n-a existat mare scriitor român contemporan care să nu fi publicat aici, după cum cei mai importanți scriitori au fost laureați ai revistei; nu dăm nume, pentru a nu deranja prin fatale omisiuni, nici de colaboratori, nici de redactori, nici de redactori-șefi. Miile de pagini tipărite sub antetul *Argeș* reprezintă implicit un important capitol de istorie a literaturii române contemporane. De altfel, din revistă s-au născut nenumărate cărți ai căror autori le-au croit inițial aci în rubricile lor. Cu bune și cu faste, cu mai puțin bune, *Argeș* a ajuns la o vârstă venerabilă. Cine ar avea curiozitatea să parcurgă întreaga colecție, ar putea depune mărturie că revista n-a fost niciodată culegere de texte mai mult sau mai puțin valoroase, ci că ea a reprezentat totdeauna un proiect editorial coerent, schimbat pe ici, pe colea, de la o serie la alta... Ajutați de editor, de finanțator, de eventuali sponsori, sperăm ca în iunie 2016, să sărbătorim la Centrul Cultural Pitești așa cum se cuvine și cum ne place să credem că merităm. **(D.A.D.)**

IANUARIE

LITERATORUL

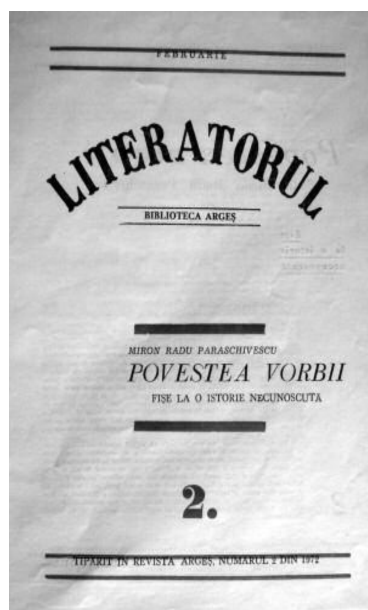
BIBLIOTECA ARGEȘ

Cu începere din acest număr
BIBLIOTECA „ARGEȘ"
primește într-adaos numele de
„LITERATORUL"
imaginat de Macedonski pentru a defini un moment literar și în același timp o profesie. Inaugurăm noul ciclu de apariții al minusculei noastre biblioteci cu
MACEDONSKI
eseu de Dana Dumitriu

1.

În numărul viitor:
POVESTEA VORBII
de Miron Radu Paraschivescu

TIPĂRIT ÎN REVISTA ARGEȘ, NUMĂRUL 1 DIN 1972

FEBRUARIE

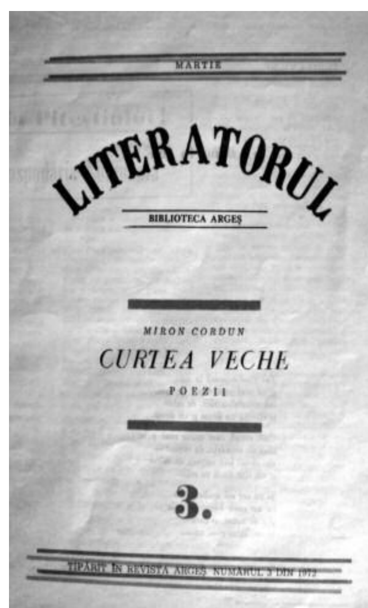
LITERATORUL

BIBLIOTECA ARGEȘ

MIRON RADU PARASCHIVESCU
POVESTEA VORBII
FIȘE LA O ISTORIE NECUNOSCUTĂ

2.

TIPĂRIT ÎN REVISTA ARGEȘ, NUMĂRUL 2 DIN 1972

MARTIE

LITERATORUL

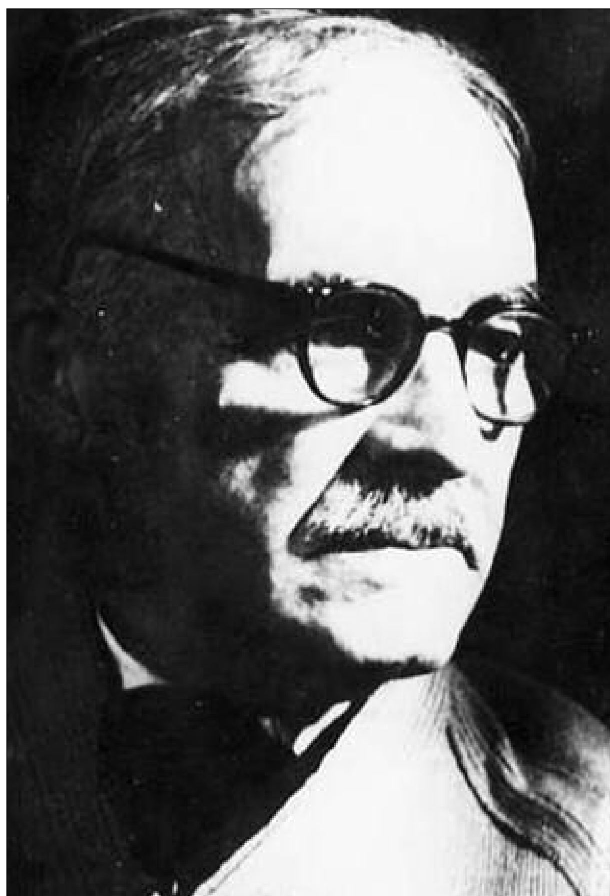
BIBLIOTECA ARGEȘ

MIRON CORDUN
CURTEA VECHE
POEZII

3.

TIPĂRIT ÎN REVISTA ARGEȘ, NUMĂRUL 3 DIN 1972

TUDOR ARGHEZI

Versuri inedite

PARASCHIVEI

Mi-e dor amar de tine
Să cred că ai murit nu-mi vine.
Cum ai știut să fii atâta timp cu mine
Și la noroc și nenoroc
Și-acum să nu mai fii deloc?
Te adormeam pe brațul meu
Și-acum dormi la Dumnezeu.
Desigur, lângă el te simți mai bine
Decât fuseseși lângă mine.
El e-mpărat și grația ți-o porți
Sus în haremul lui cu morți.

*

Lăsându-mi ochii-n tine să te culce
Te-am poreclit din toate cea mai dulce.

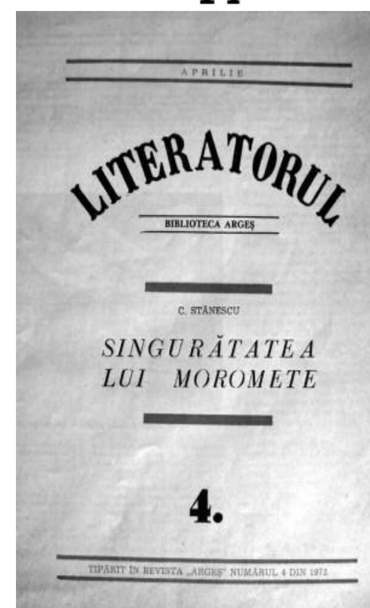
*

Ne căutam destinul în trifoi
Și-l căutam în câte patru foi.
Dar tot ghicind în frunza adunată
Mi s-a uscat buchetul dintr-odată.

(***Argeș***, *nr.7 (26)/iulie 1968*)

NICHITA STĂNESCU

APRILIE

LITERATORUL

BIBLIOTECA ARGEŞ

C. STĂNESCU

SINGURĂTATEA LUI MOROMETE

4.

TIPĂRIT ÎN REVISTA „ARGEŞ" NUMĂRUL 4 DIN 1972

LITERATORUL

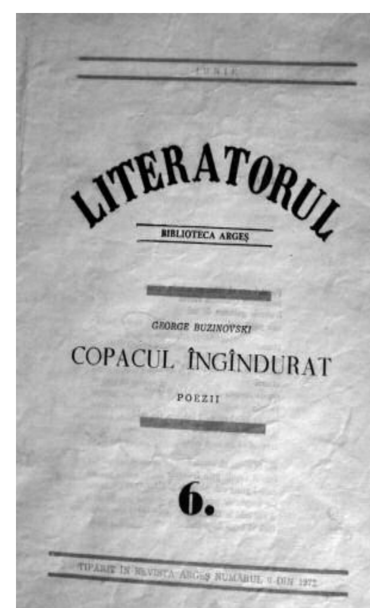
BIBLIOTECA ARGEŞ

GEORGE ŢĂRNEA

PĂSĂRILE MIRESEI

POEZII

5.

LITERATORUL

BIBLIOTECA ARGEŞ

GEORGE BUZINOVSKI

COPACUL ÎNGÎNDURAT

POEZII

6.

Tânără fată mergând

Să ştii că zboară sub tine
o aripă ruptă,
să ştii că zboară o aripă ruptă,
sub tălpile tale când mergi

îmi pare pământul acela
un aer
atât de legănat e de tălpile tale
o tu, care atârni

precum cireaşa din cireş,
o tu, care rămâi
cum laptele în ţâţă.

Pe spinarea mielului
trece umbra norului,
pe spinarea păsării
trece pasul soarelui.

(***Argeş**, nr. 7 (62) iulie 1971*)

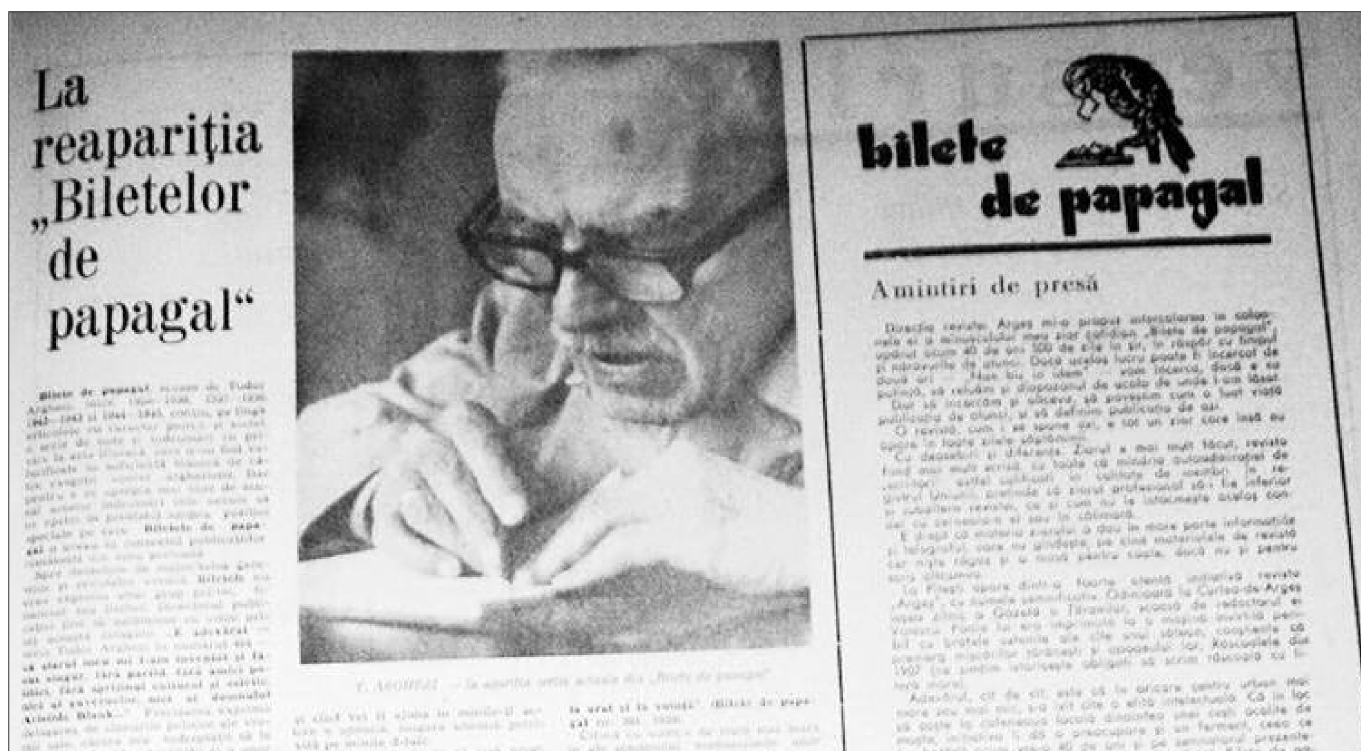
PETRU URSACHE
Fragment din eseul Nürenberg

Argeș, nr. 7/iulie 2008

Fiecare grup demografico-etnic și categorie de populație își găseau plasamentul propriu în strategia generală a momentului, după capacitatea de a sprijini sau nu forțele românești angajate în luptă. Se cuvine reținut cu atenție următorul pasaj dintr-o lungă scrisoare-raport adresată de Mareșalul Ion Antonescu generalului evreu Clejan, membru activ și sprijinitor al armatei noastre în istoria campaniilor antibolșevice. Scrie Mareșalul: „În războiul actual care se extinde asupra întregului glob pământesc, evreii nu sunt iertați de suferințele și mizeriile pe care aproape întreaga omenire trebuie să le îndure. Dacă în timpul lipsei alimentelor și a condițiilor neigienice de viață au fost secerate și vieți ale evreilor, aceasta înseamnă că legile nemiloase ale războiului, pe care noi nu le-am provocat, au impus și evreilor imperativul de a plăti tributul de sânge. Românii, care luptă în primele linii ale frontului, mor zilnic cu miile. Însă, ca un om de factură europeană, nu am suportat niciodată omorurile împotriva nimănui și nu pot să fac acest lucru. Am luat măsuri și le voi lua și pe mai departe, ca astfel de omoruri să nu se comită nici împotriva evreilor, oriunde s-ar găsi” (cf. Săptămâna roșie, p. 239). Scrisoarea este ca un testament. Ea datează din 4 februarie 1944, doar cu câteva luni înainte de trădarea de la Palat. Documentul aduce lămuriri convingătoare asupra profilului moral și uman al celui mai important erou al vremii și restaurează pe baze mai credibile cursul istoriei.

Calea și adevărul ne așteaptă. Nu ne rămâne decât voința de a porni în direcția descoperirii lor, curajos, fără prejudecăți induse prin procedee politicianiste. Istoricii apuseni dau semne, de puțină vreme, să accepte că secolul XX s-a străduit să-i transfigureze la chip, când sub masca fascismului, când a comunismului.

La noi, răul a fost resimțit infinit mai grav. Chiar mortal, indiferent dacă se arăta dinspre Vest ori dinspre Est. Când dă peste o știre, potrivit căreia „în noaptea de 13 spre 14 iunie 1941, joi spre vineri, a început deportarea masivă a basarabenilor și a bucovinenilor”; când mai află că într-un singur an de „putere sovietică” au dispărut 300.000 de români prin deportări și asasinate, orice ființă normală e cuprinsă de cutremurare. Dar când aflăm că în locul victimelor pomenite „au fost aduși cca 200.000 de nemoldoveni”, cuprindem cu mintea ceea ce apusenii nici măcar nu pot să-și imagineze: tragedia noastră fără seamăn. Intenția ascunsă, dar pusă cu strășnicie în practică, de la 1878, vorba lui Paul Goma, de la 1918, de la Diktat, de la Ultimatum până astăzi inclusiv, nu a fost și nu este decât una: schimbarea proporției demografic. Mai precis, exterminarea românilor, colonizarea sistematică și treptată a tuturor regiunilor țării.

La reapariția „Biletelor de papagal“

bilete de papagal

Amintiri de presă

CONSTANTIN STAN
Fragment dintr-un amplu interviu sub genericul *Generația 80 văzută din interior*

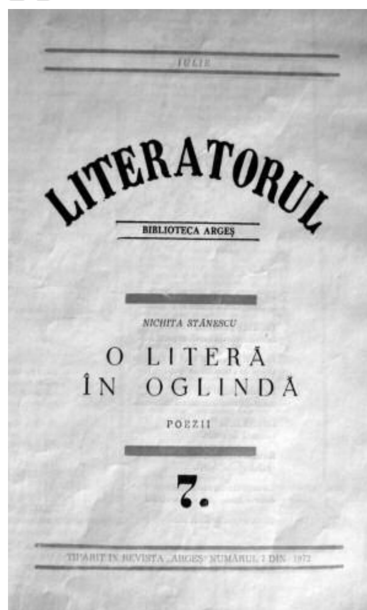
Argeş, nr. 7 (325)/iulie 2009

– La întâlnirile de la Cenaclul Junimea (bucureşteană, pentru a o deosebi de cea ieşeană) se discuta despre faptul că scriaţi cu totul altfel decât prozatorii şaizecişti? Dar ce s-a întâmplat? Obosise proza şaizecistă? Schimbarea aceasta de paradigmă s-a făcut ostentativ? Mă gândesc că şi tu, şi Mircea Nedelciu, şi Gheorghe Crăciun eraţi şi teoreticieni.

– Problemele noastre erau de natură teoretică. Vedeam în conceptul de literatură, aşa cum era înţeles şi practicat, un drum înfundat. Aşadar, şi proza şaizecistă îşi epuizase valenţele creatoare. Se oficializase. Mima libertatea şi curajul. Şi era pe placul cenzurii care putea controla astfel de texte. Construcţia de tip anecdotic, construcţia mecanicistă (cauză-efect-cauză) sunt uşor de controlat de către un regim. Disoluţia, fragmentarismul, oglinzile multiple, prezenţa autorului ca personaj creau o altă semnificaţie structurii textului. Şi cu aşa ceva nu se mai întâlniseră: strucutura ca semnificant! Atenţia nu se mai putea exercita pe poveste ci pe cum se spune acea poveste. Textele „clasice” treceau de cenzură prin negocieri, „şopârlele” erau şi ele acceptate tacit (nu multe, ca să nu bată la ochi!), câmpurile tematice erau bine delimitate, se dăduse voie la marele curaj de a spune „că un comunist poate greşi”, da, dar cu amendamentul „partidul – niciodată!” textele noastre erau refuzate în bloc. Mă întrebi dacă refuzam ostentativ? Unde să ne exprimăm noi ostentativ? În revistele literare controlate la acea vreme de şaizecişti? În studii teoretice publicate de edituri controlate tot de generaţia şaizecistă? Te invit să observi că noi nu ne-am exprimat decât sporadic teoretic în public. Şi nu s-a teoretizat deloc despre ce ne propuneam să facem. În schimb, am avut parte de atacuri concertate şi de contestări prin tăcere. Situaţie rămasă în bună parte neschimbată şi în ziua de azi!

Constantin Stan și Mircea Bârsilă, Pitești, octombrie 2010, Festivitatea de premiere a Concursului *Literatura modernă*

GHEORGHE IZBĂȘESCU
Insula albă

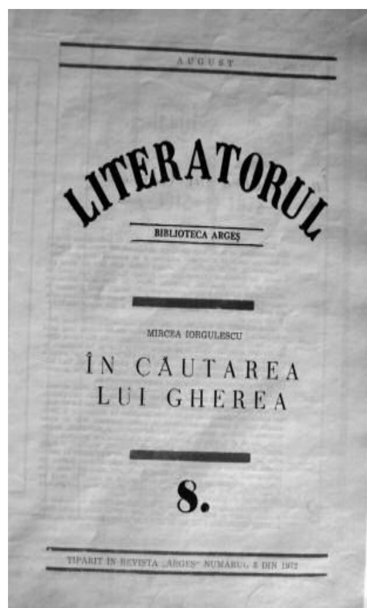

Şiruri de plopi paznici stau de gardă
împrejurul unor creştete ţuguiate de ţiglă
ale blocului meu.
Şiruri de plopi spălaţi de ploaie sunt
un lung tren cu vagoane
şuierând în călătoria cu păsări orfane
s-adulmece din zori, vigilente, la ferestre
aspre scântei cu voci de minereu.

Într-o insulă albă din oraş locuiesc
nins de patimi reci, încovoind timp domnesc
să dezvolt muzica de orgă a mesei de scris.
Ca să nu-şi piardă sângele pala de opal,
relicvă din sceptrul astral,
dăruită mie la naştere de un imbold ceresc.

Prieteni, ascultaţi cu fervoare rugi în frunze,
lipiţi de Zidul Plângerii: oracol verde.
Ca iaduri vegetale să nu lovească iar
pe introvertiţi
când luna-n racla nopţii e gata să-i dezmierde.

(poem apărut în *Argeş*, nr. 7/iulie 2007)

„Ce noroc ar avea omenirea dacă ar
…xista multe nații care să-i fi adus — față
…e numărul de locuitori — atît cît i-a adus
…ația română în ultimii 120 de ani"

declară

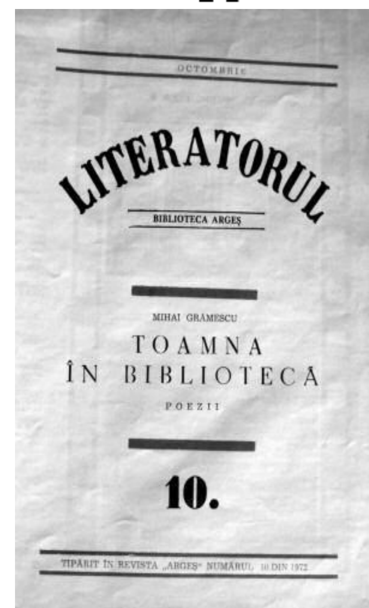
SAVANTUL ROMÂN
DE RENUME MONDIAL

HENRI COANDĂ

în interviul acordat
în exclusivitate revistei

ARGEŞ

COSTIN TĂNĂSESCU
Capătul

OCTOMBRIE

LITERATORUL

BIBLIOTECA ARGEȘ

MIHAI GRAMESCU

TOAMNA
ÎN BIBLIOTECĂ

POEZII

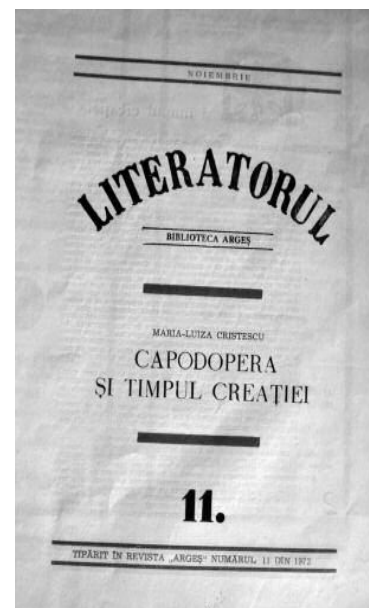
10.

TIPĂRIT ÎN REVISTA „ARGEȘ" NUMĂRUL 10 DIN 1972

Călătoresc între vagoane,
într-un zgomot asurzitor
şi mi se pare că cel mai ieftin e să nu ştiu
încotro...
Privesc fetele frumoase cu rucsac,
prin venele cărora circulă sângele
cu uşa deschisă.
Închid ochii. Îmi amintesc cum odată mergeam pe scară
cu vântul în piept
şi călătorii de la ferestre
îşi duceau podul palmei la gură...
Le spuneam tuturor
că în vagon niciodată, nimic, nu e sigur
Le făceam cu mâna copiilor ce băteau mingea pe maidan
şi săream mereu înainte ca trenul să oprească.

***
Hei, deschide ochii, mă scutură cineva,
aici este capăt de linie.

(poem apărut în *Argeş*, nr. 7/iulie 2010)

NOIEMBRIE

LITERATORUL

BIBLIOTECA ARGEȘ

MARIA-LUIZA CRISTESCU

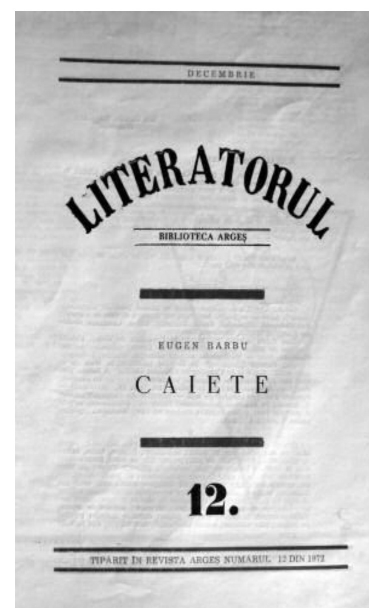
CAPODOPERA
ȘI TIMPUL CREAȚIEI

11.

TIPĂRIT ÎN REVISTA „ARGEȘ" NUMĂRUL 11 DIN 1972

Costin Tănăsescu și Gheorghe Crăciun, *Librăria mea,* Pitești, 2006

DECEMBRIE

LITERATORUL

BIBLIOTECA ARGEȘ

EUGEN BARBU

CAIETE

12.

TIPĂRIT ÎN REVISTA ARGEȘ NUMĂRUL 12 DIN 1972

Redacția revistei în 2003. Sus: Adrian Crețu - corector, Denisa Popescu - redactor, (Liviu Martin, directorul Centrului Cultural Pitești, editorul revistei), Simona Fusaru - tehnoredactor, Jean Dumitrașcu - redactor-șef. Jos: Marin Ioniță - redactor, Mihail Diaconescu - director, (Gabriela Matar - secretara Centrului Cultural).

Premiile revistei pe anul 2003, Pitești, mai 2004, Sala mare a Primăriei

Adrian Crețu, Simona Fusaru, Marin Ioniță, Denisa Popescu, Mihail Diaconescu, Mihai Golescu, Mihaela Fulgeanu-Matei, Romulus Constantinescu, Liviu Martin. La microfon - Jean Dumitrașcu.

Supliment îngrijit de Dumitru Augustin Doman şi Simona Fusaru şi ilustrat cu fotografii din arhiva revistei şi din colecţiile Jean Dumitraşcu, Vasile Ghiţescu, Dan Rotaru.

Mircea Bârsilă

Un critic literar exigent şi liber

L-am cunoscut pe Nicolae Oprea în urmă cu trei decenii, prin intermediul poetului Miron Cordun. Eram, la Piteşti, într-un bar din centrul oraşului, împreună cu un alt poet (Mircea Benn) şi cu Miron, care ne-a dat numărul de telefon – de la serviciu – al lui Oprea. Benn l-a sunat de la un telefon public din apropierea acelui bar şi, peste zece minute, eram toţi patru la aceeaşi masă, iar Miron Cordun l-a prezentat scurt pe Nicolae Oprea: ,,Un critic literar născut şi nu făcut!". Au trecut de atunci treizeci de ani.

Nu ştiu cu exactitate când a luat Nicolae Oprea decizia de a deveni critic literar. Probabil că respectiva hotărâre a început să prindă contur încă din primii ani de studenţie, când locuia, cu statutul de chiriaş, în casa lui Ion Pop şi când a început să publice cronici literare în revista ,,Echinox", alături de congenerii săi clujeni, între care Al. Cistelecan, Virgil Podoabă şi Al.Th. Ionescu...

După ieşirea de pe orbita revistei ,,Echinox", Nicolae Oprea a susţinut ani de zile cronica literară în revistele piteştene „Argeş"şi ,,Calende" şi a colaborat la mai multe reviste literare din ţară. Între colaborările de lungă durată trebuie amintite cele de la ,,Viaţa Românească", ,,Familia" şi, apoi, mult mai târziu, cele de la ,,Ziua literară" – cea mai citită revistă literară din ,,epocă " şi care era realizată cu ,,trup şi suflet" de poetul Marian Drăghici.

Nicolae Oprea a debutat editorial abia în 1993, cu *Provincii imaginare*, după circa douăzeci de ani de activitate literară concretizată în zeci şi zeci de texte critice, în majoritate, cronici literare. Cronicile sale – multe dintre ele adunate în volumul *Timpul lecturii* (Editura Dacia, 2002) – fac dovada unui spirit critic echilibrat şi liber, în sensul că nu-l interează politicile culturale ostentative ale anumitor grupuri literare şi nu se cantonează în nici una dintre dogmele promovate de feluritele orientări aflate în vogă ale criticii, fiind interesat în special de ,,durabilitatea" opiniilor şi a unghiurilor sale de abordare estetică şi, respectiv, de limpezimea şi precizia ideatică a propriului discurs.

Deşi nu-şi propune să fie un ,,stilist", scriitura sa are – şi a avut dintotdeauna – o supleţe specială, în ceea ce priveşte argumentaţia critică, şi o serie largă de proprietăţi care evidenţiază o remarcabilă disponibilitate analitică, atât în domeniul comentariului de poezie, cât şi în acelea ale aplicaţiei pentru proză şi critica literară.

Sobru, dar fără să fie arid, Nicolae Oprea – ale cărui preferinţe se îndreaptă spre claritatea sentinţelor critice şi spre reliefarea obiectivităţii critice – nu s-a lăsat decât arareori ispitit de ,,plasticizarea'' formulărilor. Această ispită era activă într-o etapă pe care criticul a depăşit-o de mult. De pildă, într-o cronică din 1983 dedicată culegerii foiletonistice *Între critici* (Editura Dacia, 1983) semnată de Gheorghe Grigurcu se află această comparaţie: ,,Criticul este asemeni unui constructor temerar care înalţă zgârâie-nori nemaivăzuţi de pe terasa cărora urmează să evalueze judicios ponderea materialelor utilizate, cu interstiţiile şi armătura lor cu tot. Deocamdată, el se află încă în faza etajării meticuloase, cum o arată şi recenta culegere foiletonistică" (*Timpul lecturii*, p. 215). Din aceeaşi etapă face parte şi această frumoasă schiţă de portret: ,,Eugen Simion se revelează în acestă carte şi altfel de cum îl ştiam. Capabil să-şi însuşească unghiul de vedere al autorului, să-i întindă mâna amical pe deasupra textului, ba chiar să-i preaia şi să-i accepte impreciziunea limbajului dintr-o dispoziţe realmente ludică. Fără, însă, a se identifica în text, căci punctând insidios diferenţele structurale, fisurile imperceptibile se lărgesc progresiv către punctul de coliziune dintre două conştiinţe ce vin din şi înspre corporalitatea aceluiaşi text" (idem, p. 222).

În ipostaza de eseist, Nicolae Oprea se desparte, atât cât este necesar, de rigorile cronicii literare, în favoarea unei priviri critice perspectivale asupra operelor examinate şi a unei lecturi interpretative. Din acest unghi, criticul descoperă şi cercetează etape în desfăşurarea cronologică şi valorică a operei, motive, tipare stilistice şi, acolo unde se cere, şi clişeele care sabotează din interior opera.

Unei asemenea priviri, care evaluează cu precizie locul valoric al fiecărei cărţi în etapa din care face parte şi, totodată, în asamblul operei care o înglobează, nu-i scapă nici aspectul motivaţiilor şi aspiraţiilor semantice şi nici climatul modelator în care au apărut cărţile sau în care s-a constituit fiecare dintre secvenţele de bază ale operei radiografiate.

Scopul lecturilor realizate de eseistul Nicolae Oprea este acela de a pune cercetarea progresiei cronologice a operei în slujba descoperirii imaginii ei interioare. O astfel de abordare presupune atât ştiinţa adecvării sistemului de lectură la realitatea eterogenă a unei opere, în ansamblul ei, cât şi capacitatea de a evita criticii lui Nicolae Oprea ţine de faptul că ideile, temele şi toate celelalte aspecte marcante ale operelor supuse analizei beneficiază de o subtilă glisare a preocupării criticului de a evidenţia ,,istoricitatea creaţiei" către explorarea conţinutului ei. În acelaşi timp, întregul demers eseistic permite sesizarea existenţei unei opţiuni metodologice, a unui sistem de lectură. În ce ar consta – în linii mari şi dincolo de elementele deja menţionate – particularitatea acestui sistem? În prim-planul răspunsului se află acuitatea observaţiei critice, ce se asociază cu talentul de a sesiza rapid factorii de bază ai operei şi, totodată, detaliile ei semnificative, exactitatea profesională în ceea ce priveşte localizarea centrului estetic al textelor abordate şi dexteritatea dovedită mereu în urmărirea continumului unui aspect în toate fazele, de la punctul de pornire la modificările aduse de evoluţia sa, şi de la relaţia mutuală dintre părţile operei la unitatea acesteia.

În interviurile – constituite sub semnul coabitării criticii cu istoria literară ,,într-o formulă energică şi cât mai profitabilă " – aria de investigaţie se lărgeşte spre a cuprinde atât raportul dintre autor şi operă, cât şi pe acela dintre autor şi istorie (contextul istoric), sau cel dintre autor şi propria-i biografie. Observaţiile de mai sus se întemeiază pe textele din volumul cu o structură mixtă: *Opera şi autorul*, (Editura Paralela 45, 2001).

Radiografia operelor care fac obiectul respectivei cărţi este complinită de interviurile cu autorii cărţilor comentate: Iată şi titlurile interviurilor: ,,A supravieţui în spirit (Cezar Baltag)", ,,Am senzaţia că asistăm la începtutul unei ofensive împotriva intelectualilor (Florin Mugur)", ,,Fac cosecvent politica scrierilor mele egoiste şi inactuale (Mircea Horia Simionescu)", ,,Cetăţenia română nu mi-a fost restituită nici azi (Dumitru Ţepeneag)", ,,Îmi reproşez că am trăit prea defensiv (Octavian Paler)", ,,Trăiesc între două lumi (Mircea Zaciu)", ,,Normal n-a mai fost nimic în România anilor 1945-1989 (Cornel Regman)", ,,Echinox – o pedagogie a solidarităţii intelectuale (Ion Pop)".

În ceea ce priveşte comentariul critic trebuie remarcată, în primul rând, elasticitatea criticului care ,,oficiază" cu aceeaşi pertinenţă şi siguranţă în fiecare dintre planurile acestei cărţi – cel al poeziei (,,Cezar Baltag sau Ultimul Orfeu", ,,Un poet livresc şi melancolic: Florin Mugur", ,,Eseu despre poezia lui Ion Pop"), cel a prozei (,,Ingeniosul prozator: Mircea Horia Simionescu'', ,,Proza eseistică a lui Octavian Paler'', ,,Dumitru Ţepeneag şi literatura onirică") şi cel al aşa numitei ,,critici a criticii", în care sunt comentaţi, din unghiuri inedite criticii literari Mircea Zaciu (,,Mircea Zaciu între critică şi ispita creaţiei"), Cornel Regman (,,Cornel Regman şi ultimele explorări") şi Ion Pop (,,De la poezie la eseul monografic: Ion Pop").

În pofida paralelismului lor, critica propriu-zisă şi interviurile – care, pe lângă informaţiie inedite, aduc, acolo unde este cazul, felurite corecţii istorico-literare – aspiră să devină convergente. Respectiva aspiraţie este legitimată de sensul întrebărilor menite să aducă în lumină anii formării artistice a intervievatului şi să reconstituie, prin mărturiile, precizările şi punctele de vedere ale autorilor, evoluţia acestora.

Un loc aparte în opera lui Nicolae Oprea îl au amplele studii dedicate poeziei lui Alexandru Macedonski, operei lui I.D. Sârbu şi prozei lui Vasile Voiculescu. Nicolae Oprea a realizat cea mai amplă şi cea mai semnificativă cercetare, din perspectiva *magicului*, a nuvelelor lui Voiculescu. Enumerarea câtorva dintre titlurile unor subcapitole (,,Personajul magician şi societatea antimagică", ,,Magicianul atipic", ,,Magicianul lycantropic", ,,Vrăjitoarea", ,,Transferul magic de sorginte totemică", ,,Totemul pescarului"...) şi ale celor patru secvenţe din care este alcătuit acest studiu (,,Arhaitate şi magism'', ,,Vânătoarea magică", ,,Iubirea magică" şi ,,Pescuitul magic") oferă o imagine, ce poate stârni curiozitatea, a aspectelor vizate de cercetarea lui Nicolae Oprea. Autorul a luat ca punct de plecare – un punct de plecare polemic – faptul că ,,majoritatea interpreţilor prozei voiculesciene o plasează rapid în cadrul literaturii fantastice şi o consideră produsul/reflexul unei gândiri mitico-magice; o formulă generalizatoare, non-particulară" (*Magicul în proza lui Vasile Voiculescu,* p.10).

O altă carte reprezentativă – *Sinteze critice* (Editura Paralela 45, 2008) – este alcătuită din eseuri, cronici literare şi din fişele de dicţionar valorificate în cele mai importante dicţionare apărute după 1990. Observator atent şi foarte exigent al fenomenului literar contemporan, al poeziei, al prozei şi al criticii literare, universitarul Nicolae Oprea, posesorul unei scrituri alerte, adesea incisive şi care atrage, între altele, prin fluenţa comentariului şi prin rigoarea observaţiilor estetice, este unul dintre cei mai prestigioşi critici literari de astăzi şi care se gândeşte, probabil, la scrierea unei istorii a literaturii române postbelice.

Mă bucură faptul că argintiul an, cel de al 65-lea, îl găseşte pe Nicolae Oprea în plină forţă creatoare, adică la fel de tânăr cum era în urmă cu treizeci de ani.

La mulţi ani, prietene pururea tânăr!

Sobru, dar fără să fie arid, Nicolae Oprea – ale cărui preferinţe se îndreaptă spre claritatea sentinţelor critice şi spre reliefarea obiectivităţii critice – nu s-a lăsat decât arareori ispitit de ,,plasticizarea" formulărilor. Această ispită era activă într-o etapă pe care criticul a depăşit-o de mult

Mihai Barbu

Câteva rânduri fierbinţi, la început de iulie

Despre criticul multivalent. La aniversară

Deschizător de drumuri în redescoperire a postumă a scriitorului petrilean ("Ion D. Sîrbu şi timpul romanului") criticul Nicolae Oprea, dincolo de *Sinteze*-le sale critice, ne-a redat un Macedonski nou şi neaşteptat, văzut ca un poet trivalent.

Criticul Nicolae Oprea împlineşte, pe 3 iulie, o vârstă pe care vesticii o socotesc a fi vârsta Seniorului. În acele părţi de lume, în mijloacele de transport în comun se cuvine ca Seniorului să i se cedeze locul pe scaunele din faţă iar, pentru proiectatele sale vacanţe, acelaşi Senior beneficiază, după o viaţă de muncă închinată Cetăţii, de reduceri semnificative. Dar scriitorul Nicolae Oprea nu merge, de obicei, nici cu autobuzul (din raţiuni ce ţin de trepidanta sa viaţă împărţită între catedră, revistă, masa de scris, doctorate, examene, Uniune şi studentele moldovence de la masterat care nu "dovedesc" a scrie după cum le vorbeşte profesorul) iar atunci când vizitează Grecia, destinaţia sa preferată de vacanţă, nu apelează la agenţii turistice. Asta pentru motivul binecuvântat că omului îi place să vadă lumea cu toată familia, pe cont propriu şi cu maşina personală. Doar în acest fel a reuşit, sub influenţa mării (de un un albastru nefiresc) şi al soarelui (ce hrăneşte, cu lumina sudului, laurul ca să-nflorească iar umăslinul & smochinul ca să rodească), să debuteze şi ca un poet târziu al Insulelor paradisiace. Dincolo de pasiunea noastră comună pentr Grecia, ca destinaţie ideală de vacanţă şi de patrie a democraţiei şi artei, de Nicolae Oprea mă leagă cel puţin încă două iubiri comune: scriitorul Ion D. Sîrbu şi atracţia magnetică faţă de un Genopolis, ca loc magic unde, vorba poetului Ion Barbu, "castelul tău de gheaţă l-am cunoscut, gândire". Deschizător de drumuri în redescoperirea postumă a scriitorului petrilean ("Ion D. Sîrbu şi timpul romanului") criticul Nicolae Oprea, dincolo de *Sinteze*-le sale *critice*, ne-a redat un Macedonski nou şi neaşteptat, văzut ca un poet trivalent. Opţiunea sa de a aduce la lumină strălucirile (ignorate până la el) de pietre preţioase ale unui mare poet (relativ) nefrecventat relevă generozitatea demersului critic al profesorului piteştean. E un adevăr verificat că onor criticii scriu cel mai bine şi mai exact despre scriitorii care au fost. Dacă ar fi fost contemporan cu Macedonski sunt sigur că pe adresa criticului Nicolae Oprea ar fi putut sosi, în orice moment, următoarea scrisoare-dedicaţie din partea maestrului recunoscător: "Prin trecutul dv. artistic aţi ilustrat în ţară şi străinătate numele de român şi prin interpretarea rolului din urmă aţi ţinut o sală întreagă, compusă din tot ce e inteligenţă, subt palpitul celei mai colosale emoţiuni. Interpretarea, gesturile şi atitudinea dumitale au făcut în sală impresiunea pe care o face vântul arzător al deşertului, simunul, care trece, furtunos şi arzător, oprimând plămânii şi făcându-i abia să respire. Auditoriul întreg era sub impresia acelui suflu." Sigur, că Macedonski a fost un maestru generos cu oamenii, puţini, pe care i-a simţit alături. Cu alţii, care i-au stat împotrivă, s-a luptat de multe ori, pe timp îndelungat dar fără niciun succes notabil. Macedonski a vrut să fie pe lângă un mare poet şi un autor dramatic de acelaşi calibru. Omului îi plăcea să joace teatru în viaţa de toate zilele dar se înşela în privinţa calităţilor sale de a scrie lucrări dramatice la acelaşi nivel estetic cu poezia sa. Încercările sale de a intra în lumea teatrală, direct pe scena Naţionalului, s-au lovit de diverse cabale puse la cale de oamenii importanţi ai vremii sale. Unele erau închipuite, alte refuzuri s-au dovedit a fi justificate. Pe 15 martie 1881, "Literatorul" anunţă că "*Romeo şi Julieta*, tragedie în 5 acte şi în versuri de Shakespeare, prelucrată după textul englez, după versiunea franceză şi după textul italienesc întocmit într-adins pentru scenă de d. Ernesto Rossi. Această prelucrare formează, pentru moment, ocupaţiunea favorită a dlui Macedonski. Nota redacţiunii". Nicolae Oprea nu a urmărit, în mod vădit, această trivalenţă bizară (de struţo-cămilă shakespeareană, adaptată pe filieră franceză după un model Italian) pusă la cale pentru a-l reda pe bardul englez publicului românesc din secolul al XIX-lea. Traducerea a fost prezentată "D-sale d-lui director general al Teatrelor, dl. Ion Ghica" fără niciun succes. Motivul? Tocmai în acea perioadă Dimitrie Ghica, fiul lui Ion Ghica, era pe punctul de a termina propria sa traducere, o lucrare "concurentă" sprijinită de însuşi Vasile Alecsandri. Macedonski consideră traducerea concurentă drept "o răpciugă ce încă are nevoie de corecturi." După 17 ani, poetul nu se lasă şi, pe 2 octombrie 1898, lansează o nouă cerere prin care solicita introducerea în repertoriu a traducerii sale. Alexandru Macedonski care stătea, pe atunci, în Bucureşti, pe str. Frumoasă nr.42, primeşte un alt răspuns negativ şi lapidar: "Am onoarea de a vă răspunde că piesa nu se poate reprezenta în stagiunea actuală". În anul următor, pe 26 august 1899, îi scrie din nou lui C. Nottara "să se limpezească situaţiunea cu *Romeo*, primit de 18 ani şi nereprezentat". Iată că a trebuit să treacă mai bine de un secol (şi vreo câteva decenii) pentru ca lui Alexandru Macedonski să i se limpezească situaţiunea trivalenţei sale. Nicolae Oprea i-a analizat poezia şi ne-a convins, pe deplin, de adevărul formulării din titlu. În încheiere, îl vom invoca pe acel nenorocos Romeo macedonskian care într-o noapte, pe o stradă din Mantova, vorbeşte despre un prezent continuu şi un viitor apropiat: "De trebuie pe visuri să punem o credinţă,/ De poate adevărul în somn să ia fiinţă,/ Atunci fără-ndoială că-n timp apropiat, /Să aflu ştiri voioase îmi este rezervat" . Una dintre ele e şi apariţia acestui volum omagial scris, în condiţii conspirative, de o mână de prieteni, toţi unul şi unul, pentru sărbătoritul nostru comun. "Să sper, îmi zice natura întreagă. Dar de ce să-ntârzieze atâta Baltazar?" se întreabă, nedumerit, Romeo. Cine e Baltazar? Un fel de Godot care ar trebui să vină cât mai tââââââârziu posibil sau, de e cu putinţă, să nu mai vină niciodată. În piesa lui Shakespeare, el e omul care aduce veştile rele. Ar fi minunat dacă, în privinţa ştirilor, Baltazar ar deveni acel poştaş trivalent ce ne-ar răsfăţa cu ştiri minunate, bune şi foarte bune. În acest sens ar trebui să vorbim, neaparat, cu Nicolae Oprea. Ştie el cum să-l ia...

Post Scriptum Fară aceste rânduri, adunate sub semnătură, textul de mai sus are fix 1001 cuvinte. E un omagiu adus poetului atât de drag lui Nicolae Oprea care, ca orice poet care se respectă,, era un îndrăgostit iremediabill de poveştile orientale...

Ioan Lascu

PERMANENŢA SPIRITULUI CRITIC

Aflasem, dar nu prea multe lucruri, despre Nicolae Oprea chiar din zorii anilor 1990. Şi fiindcă timpul, cum ştiam eu de la un mare pictor, este un fluviu fără ţărmuri, pe valurile lui, Nicolae Oprea s-a apropiat din ce în ce mai mult de mine, de privirea şi de inima mea. Pe la începutul lui 1994 l-am întâlnit „pe viu": era deja criticul cu nume, Nicolae Oprea. L-am cunoscut – întâmplarea a făcut aşa – chiar pe plaiurile mele natale, la Petroşani. Fuseserăm acolo invitaţi de incurabilul în entuziasm, Marian Boboc, poet şi ziarist, sufletul organizatoric al unui insolit festival literar, *Aici ne sunt visătorii*. La acelaşi festival am făcut cunoştinţă şi cu Mircea Bârsilă, Aurel Pantea, Bedros Horasangian, Liviu Antonesei, Daniel Corbu, Vasile Gogea, Adrian Suciu. Era o companie aleasă pe sprânceană, originală, era un nou val de noncoformişti. În zilele festivalului aveau loc manifestări, una după alta. Nicolae Oprea şi-a lansat, cred că atunci, una din primele sale cărţi de critică, nu mai ştiu precis care, dar dacă mă apuc să caut informaţia exactă, fără îndoială că o voi găsi. Nu intenţionez să compun însă un documentar, vreau doar să-l aşez în faţa dumneavoastră şi a mea pe Nicolae Oprea, aşa cum îl simt eu în partea afectivă a fiinţei mele: o prezenţă consistentă, caldă dar şi exigentă, durabilă. Îmi aduc aminte că tot atunci, în februarie 1994, am lansat şi eu, la Galeriile de artă „Cameleonul" ale fraţilor Ion şi Mihai Barbu, primul meu volum de autor – *Contrar aşteptărilor* – dăruindu-l cu bucurie şi viitorilor mei statornici prieteni piteşteni, Nicolae Oprea şi Mircea Bârsilă. Ori de câte ori se întoarce în mintea mea acel episod, pentru mine auroral, îl însoţesc şi cu chipuri ale acelei companii selecte între care Nicolae Oprea este, poate, cel dintâi, mai prezent, mai pregnant.

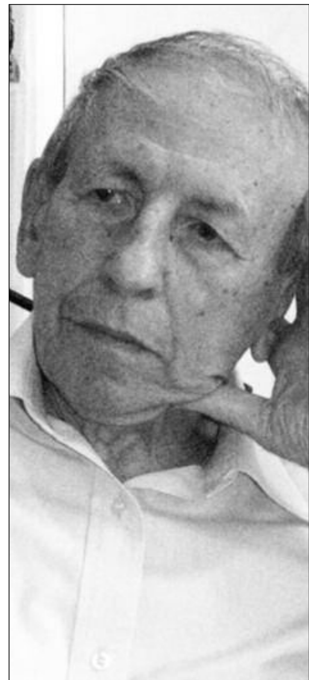
O vreme nu ne-am mai întâlnit, dar auzul mi-a rămas treaz pentru a afla ce isprăvi literare s-au mai adunat în dreptul lui Nicolae Oprea, Mircea Bârsilă, Bedros Horasangian, Aurel Pantea, Daniel Corbu, Marian Boboc, în dreptul celorlalţi scriitori întâlniţi în acea îndepărtată lună a lui făurar, la Petroşani. Am aflat, nu fără bucurie, că Nicolae Oprea începuse să studieze temeinic opera unei personalităţi care mi-a deschis şi mie o nouă perspectivă asupra literaturii şi a existenţei de scriitor în regim de urmărire şi de cenzură comunistă: Ion D. Sîrbu. Era la sfârşitul mileniului doi, 1999-2000, când Nicolae Oprea îşi pregătea şi susţinea, cu acel amplu studiu, doctoratul în Clujul studenţiei sale, sub îndrumarea profesorului Ion Vartic. Teza de doctorat a devenit o lucrare critică de referinţă în bibliografia dedicată postum lui Ion D. Sîrbu. Ea a fost de curând reeditată, mai înainte de o apariţie aşteptată, ştiut fiind că Nicolae Oprea revenise prin ricoşeu la cercetarea operei lui Ion D. Sîrbu, citind şi scriind cu acribie critică despre toate cărţile referitoare la acesta, inclusiv despre primul meu volum din 1999. *Ion D. Sîrbu – revanşa postumă*, serial istoric-critic publicat în revista *Ramuri* – va reprezenta aşadar în curând al doilea volum despre Ion D. Sîrbu, semnat de Nicolae Oprea.

L-am revăzut apoi pe Nicolae Oprea de mai multe ori, începând din vara anului 2009. Atunci mi-a făcut onoarea să răspundă la invitaţia de a lua parte, împreună cu alt prieten de inimă, tot argeşean, Dumitru Augustin Doman, la prima ediţie a Colocviului Naţional „Ion D. Sîrbu", organizată la Craiova. La fel şi în 2010 şi tot aşa în 2014, la Petrila, cunoscutul *axis mundi* al lui Ion D. Sîrbu. De fiecare dată a ieşit în evidenţă acurateţea demersurilor critice, scrupulozitatea cercetărilor, pasiunea şi competenţele istoricului literar, preocuparea constantă pentru inedit: nimic din ce publică Nicolae Oprea nu este banal, superfluu ori plicticos. Ţinuta ştiinţifică, stilul elegant, pertinenţa comentariilor critice, atenţia neslăbită pentru relevanţa detaliilor de istorie literară îl caracterizează, în opinia mea, cel mai bine.

Peste puţine săptămâni profesorul universitar şi criticul literar Nicolae Oprea va împlini 65 de ani, iar mie nu-mi vine să cred! Totuşi: *o tempora o mores*. Însă timpul, cum îmi sugerează acel mare pictor, este un fluviu fără ţărmuri. Tot astfel amintirile, bunele sentimente şi, de ce nu?, gratitudinea mea pentru dascălul, scriitorul şi omul Nicolae Oprea.

aniversare

Marin Ioniţă

MĂ CAUT

În hrube. Pe stânci. În ruine. În răspântii. Sub maluri surpate. Pe piscuri. În vaduri. În râpe. În albii de râuri. În poiene cu iele. În nori. În stele. În găuri negre de galaxii. În polii pământului. În miezul lui. În oameni. În fapturi. În mine. Unde, Doamne, sunt?

Doamne, Tu unde eşti?...

Credinţa. Biserica. Interzise de educaţie comunistă. Dacă intri într-o crâşmă, ai şansa să scapi cu o săpuneală. Dacă treci pragul unei Biserici, te-ai ras.

Mănăstire. Lăcaş de pomenire. Rezidită. Tencuită. „Noua meşteri mari, / Calfe şi zidari...”

Hramul „Sfinţii Împăraţi”. Pisanie. Anul 7500 de la Facerea Lumii. Radu paharnic. Stroe, stolnic. Domnita Ralu. Doamna Chiajna. Petre Şchiopul. „Nouă meşteri mari...” Pârvu Mutu. Catapeteasma. Strana. Uşile Împărăteşti. Sfântul Gheorghe ucide balaurul.

Lume-lume. Turme. Frunze în iarbă.

Gângănii. Gâze. Furnici. Omizi. Lăcuste. Râme. Viermii pământului. Târâtoare fără picioare. Nezburătoare. Animale. Oameni. Târâş. Grăpiş. În patru labe. Pe coate şi genunchi. Pe brânci. Gâfâie. Asudă. Scrâşnesc. Tuşesc. Pe pante. Pe pietriş. Prin mărăciniş.

Episcopul. Preasfinţitul. Sobor de preoţi. El, deasupra tuturor. Odăjdii cu fir de aur. Mitra episcopală. Cârja argintată. Pe piept, în lănţişoare, trei medalioane cu simboluri creştine. Cruci pe umeri. Pe mâneci. Pe pulpane. Pe poale. Mai mare decât el în ţară, Patriarhul. Unicul. Capul Bisericii. Înconjurat de cete. Vicari. Consilieri. În cercuri mai de jos, mitropoliţi, arhiepiscopi, stareţi, protopopi, preoţi. Azi, Patriarhul lipseşte de la ceremonie. Treburi importante la Palat.

Ierarhia de partid. Diferenţele unde sunt? Secretarul general al Comitetului Central. Primul Secretar al oraşului. Secretarul Comunei. Secretarul de Organizaţie. Şi mai sunt activiştii. Guvernele. Departamentele. Comitetele. Colectivele.

Urcă pe coasta muntelui credincioşii. Cocârjaţi. Semne de întrebare pe picioare. Marea chemare.

Vin postomol din toate zările. Pe toate drumurile. Pe toate potecile. Prin păduri. Prin poiene. Prin vaduri. Pe maluri. Pe sub copaci. Pe dealuri. Pe creste de munte. Tineri. Bătrâni. Femei cu copii în braţe. Cu copii în pântece. Cu copii nenăscuţi. Cu sugari.

Ciungi. Ologi. Orbi. Muţi. Surzi. Murmur de rugăciuni. Ploaie. Zloata. Vânt în oase...

Defilare. Pe strada Mare. Flori. Muzici. Elevi. Studenţi. Muncitori. Steaguri. Portrete. Lozinci. „Proletari din toate ţările, uniţi-vă!” Armata. Soldaţi livraţi în pachete. Pas de defilare. Tunuri. Tancuri. Amfibii. „Pentru onor, spre dreapta!” Acolo e primul secretar al Comitetului Central...

Altarul. Episcopul. Soborul. Catapeteasma. Uşile Împărăteşti. Sfinţii pe pereţi. Capete plecate. Spinări încovoiate. Trece Prea Sfinţitul. Trupuri întinse pe lespezi. Păşeşte Sfântul peste ele. Capete ridicate. Ca din coşuri de nuiele. Îi sărută picioarele. Episcopul binecuvântează. Salomeea dansează cu capul Sfântului Ioan pe tavă...

Moaştele pe scară. Nici nu urcă, nici nu coboară. O mână uscată într-o mănuşă de argint. Caseta de lemn sculptat. Miroase de la distanta. Sfântul Izvorâtor de Mir.

„Tătuca Stalin veghează la KREMLIN.”

Şiruri – şiruri urcă panta. Se închină. Sărută racla. Smeriţi. Pocăiţi. Vindecaţi.

Baionete în soare. Revoluţia Mondială. Pas de defilare. Icoane. Sfinţi Zugrăviţi. Candele. Lumânări. Candelabre. Cădelniţe. Cruci. Episcopul. Odăjdiile. Mitra. CÂRJA. Corul. Recviemul. Clopote. Toaca. „Să nu-ţi faci ţie chip cioplit!”

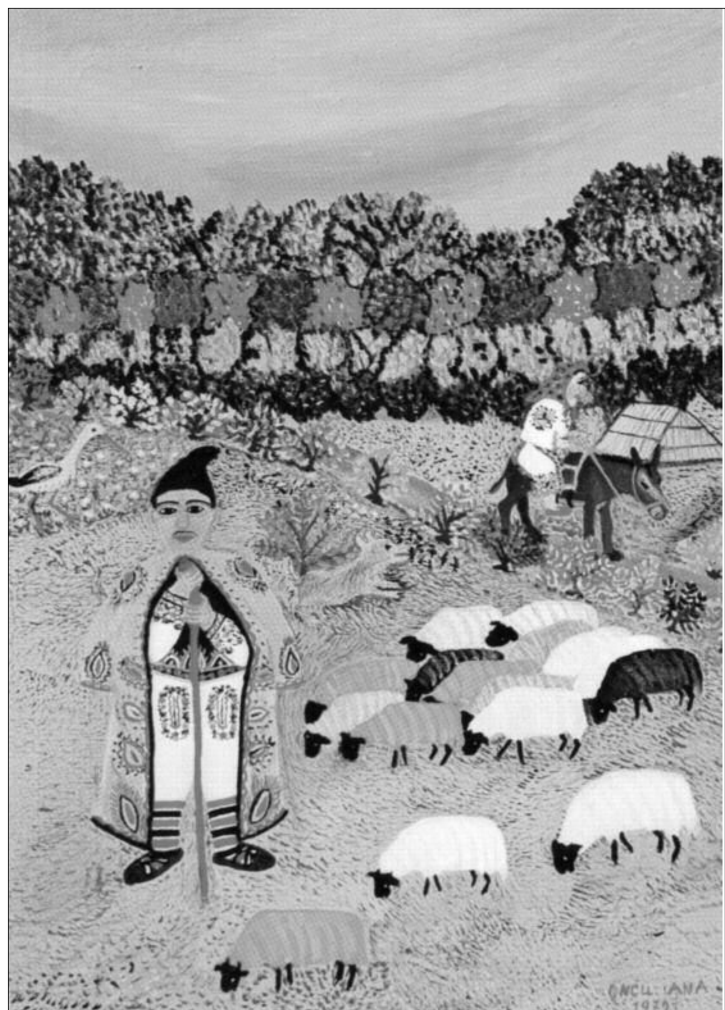
„STALIN, STALIN, STALIN!...”

Orbii. Ologii. Turmele. Târâtoarele pământului. Gâzele. Larvele. Crucile. Mătăniile. Îngenunchierile. Sărutările pe pereţi... Mirul. Binecuvântarea...

Baionetele. Puştile. Tunurile. Tancurile. „Religia, opiul popoarelor...” „Să nu ai alt Dumnezeu în afara de mine!” Răstignirea lui Cristos!... Iezerul de Foc!... Potopul lui Noe!... Ispitirea de pe streaşina Templului din Ierusalim! Talpa Iadului. Paradisul etern.

„O stafie umblă prin Europa!” „Omul, cel mai preţios capital!” „Omul, fiul lui Dumnezeu!”

MĂ CAUT!...

CU SÂNII CHARLOTTEI ÎN VÎRFUL SULIŢELOR

Marea Revoluţie Franceză. Filă cu filă. Rând cu rând. Cuvânt cu cuvânt. Niciodată nu am trăit o lectură aşa de intens

Stau întins în pat. Sunt Marat.

Tot trupul o rană. Iritată. Crăpată. Purulentă. Mă mănâncă. Mă ustură. Mă arde. Cada, un sicriu. În care putrezesc de viu. Dar mai am o treabă. Să curăţ lumea de păcate. S-o purific. Unii îmi spun Antechristul din baie. Nu-mi pasă. Eu sunt misionarul. Fulgerul lui Dumnezeu. Tunetul şi trăsnetul. Arma mea, pana. Îmi sunt smulse articolele din mână. Intră fierbinţi în gazetă. Procurorul felinarelor. La spânzurătoare cu toţi duşmanii. La ghilotină. N-am prieteni. N-am milă. N-am cruţare. N-am iertare. M-aş urca chiar pe mine pe eşafod. Aş porunci călăului să-mi arunce capul în coşul cu rumeguş dacă aş descoperi în mintea mea măcar un grăunte de contrarevoluţionar.

Nobilă. Tânără. Seducătoare. Câţi conţi şi prinţi nu i-ar cădea la picioare. Nu şi-ar da viaţa pentru ea. De câte ori nu s-a şi întâmplat? Se furişează la mine în baie. Nu-i fac loc în cadă. N-am timp de dragoste. Eu sunt logodit cu Revoluţia. Sunt gata să mor pentru ea. Să ucid. În articolul pe care-l scriu, înăbuşit de aburi, tocmai întocmesc lista celor care să fie condamnaţi.

Pumnalul fulgeră în mâna ei. „Roagă-te! Ţi-a sosit ceasul! Abjură! ” „Nu regret nimic! Şi o voi lua de fiecare dată de la început!”

În inimă! Până la prăsele! Ultima respiraţie în apa înroşită de sânge. Revoluţia cere jertfe. Soldaţii defilează pe străzile Parisului cu sânii frumoşi ai Charlottei Cordey în vârful suliţelor. Fiecare ne-am sacrificat pentru o cauză. Lumea e o junglă...

Danton. Uriaşul Revoluţiei. Îmi plac vinul şi femeile. Port corset. Sunt jovial. Momentul meu. Revoluţia-i în mână mea. Îl condamn pe regele „cu creier de capră.” Sunt sadic. Nu este împuşcat în sobă fără ştirea mea Delfinul. Zgudui Opoziţia. Îi trimit la ghilotina pe Girondini. Dar clocoteşte prea multă viaţă în mine. Mă satur de sânge. Nu mai pot să suport mirosul de moarte. Promovez indulgenţa. Asta mă costă. Seamănă a înţelegere cu duşmanii. Sunt numit trădător. Căruţa condamnaţilor. Grefa. Încerc o înţelegere cu călăul. Îi dau ceasul meu, pe care reuşisem să-l ascund la percheziţie, cu rugămintea să-mi potrivească cuţitul Ghilotinei între vertebre. Şi încă ceva: „Samson, înainte să-mi arunci capul retezat în coşul de gunoi, să-l ridici şi să-l arăţi mulţimii! Să mă ţină minte! Merită!”

Da. Un rol care-mi place. Şi mi se potriveşte. Şi aş vrea să-l joc. Şi aş dori o revoluţie pe măsură! Unde s-o găsesc? ...

Robespierre. Intransigentul. Incoruptibilul. Exigentul. Cel mai cinstit lider din câţi au avut Revoluţia Franceză. Dar nu a putut să reziste. Tovarăşii de drum nu au putut să-i suporte superioritatea. Venal. Coruptibil. Cu sete de putere. De măreţie. De îmbogăţire. Au pregătit complotul. Maşina Infernală la care se gândise să renunţe i-a aruncat de pe umeri capul. Cel mai strălucit cap al Revoluţiei! Capitol în istoria Revoluţiei care s-a încheiat o dată cu el.

Mă trezesc cutremurat, zguduit de friguri, lac de sudoare, dintr-un vis în care n-am dormit. Tremur sub pătură. Am de ales. De partea cui? A Revoluţiei? Dar care? Asta?

Daţi-mi o Revoluţie să mor pentru ea! Daţi-mi Bastilia! Palatul de iarnă din Petrograd! Anul 1907! Ceva care să zguduie lumea !...

Daţi-mi o Revoluţie să mor pentru ea!

proza

Viorel Nica

Nedesuetul lirism gnomico-minimal

În viziunea savaryană, moartea (pusă în temă în volumul *Moartea-pasiune,* 2005) "acţionează/în totdeauna/cu sânge rece", "îşi lichidează/şi asociaţii", "este/sfârşitul/ tuturor/ complexelor", "este un timp/care trece/ într-altul", e "gratuită", "nu se discută", "este/şcoala/ singurătăţii", "îl pune/pe fiecare/la/ locul lui", nu cunoaşte criza, nu are nimic de confesat, "nu are/nevoie" de viză", "nu are nimic/ împotriva eutanasiei", "nu aparţine/ nimănui".

Elaborată într-o formă mimimală, bogată în înţelesuri fecunde, străbătută de curenţii unor mirări şi interogări alerte, primenită periodic (astfel încât să nu-i plictisească niciodată pe cititorii avizi de noutăţi lirice), dornică să se remarce mai degrabă prin intensiune decât prin extensiune, permanent preocupată să vibreze la maximum, să se ridice pe o cât mai înaltă treaptă gnomică, poezia lui Louis Savary se remarcă prin felul în care împleteşte austeritatea cu jovialitatea, largheţea cu fermitatea, simplictatea cu profunzimea, aducând în peisajul liric contemporan mărturia unui creator liric autentic, care nu se sfieşte să le spună lucrurilor pe adevăratul lor nume, să avertizeze lumea asupra greşelilor făcute de la o vreme, asupra pericolelor de degradare .

Încredinţat fiind că "singurul remediu/ împotriva morţii/e viaţa" (cf. *De la primele tabuuri la ultima luptă*, Scrisul românesc, 2013, traducere de Cecilia Burtică), autorul volumului *Fără concesie* (1998) ne recomandă să nu ne punem "prea multe/întrebări existenţiale" ca nu cumva să se impacienteze moartea, consideră că "drumul libertăţii tale/este deja trasat în întregime/este o funie aspră/între viaţă şi moarte", denunţă acea formă de prostie umană ce constă în "a-şi pierde viaţa/scriind despre moarte/fără a fi nici măcar sigur/de o glorie postumă", constată că "moartea nu există/nu este decât/viaţa/care iese la pensie".

Într-un alt volum intitulat *Scăldatul interzis* (1999), poetul belgian contemporan meditează asupra apei al cărei cântec "trezeşte fecunditatea", al cărei destin o obligă să-şi urmeze curentul, să-i inspire pe artişti, să se prefacă în muzică "îndrăgostită/de liniştea nopţii", să migreze ori să se sedentarizeze.

Apărut în 2000, volumul *A tăcea ca pământul* ni-l prezintă pe poet în postura celui ce admiră elementul terestru, în limitele căruia se plăsmuieşte "viitorul lumii", se fiinţează într-un chip mărginit, mai mult sau mai puţin singular, "încep grijile" macerante ale omului nevoit să trudească din greu.

Ce aflăm din fulminantele, înţeleptele versuri cuprinse în volumul *Fără sumisiune*? (2000). Că "focul dintr-o privire/îl poate îngheţa/pe cel care-l intersectează". Că "toţi cei care au lăsat/focul/să le stăpânească/ inima/nu au reuşit niciodată/să-l mai controleze". Că "în dragoste/trebuie mai întâi/ca privirile să se aprindă/dacă vrem/ca sexele să se înflăcăreze". Că "empirismul/este a băga mâna în foc/şi a constata/că arde".

După apă, pământ, foc, e rândul aerului să fie tematizat cu insistenţă (în cuprinsul volumului *Sufletul interzis*, 2001) în aceeaşi modalitate brevilocventă, aptă să-i pună în valoare dimensiunea elementală, să ni-l înfăţişeze fie în ipostaza vântului răvăşitor, fie în ipostaza curenţilor reci, să-i scoată în evidenţă capacitatea de a sluji viaţa.

În *Sensuri Echivocuri* (2004), facem cunoştinţă cu clarvăzătorii "imprevizibili", cu omul căruia "îi este greu/să fie la înălţimea/propriilor iluzii", suntem avertizaţi că atunci "când omul/se gândeşte să gândească/este în general/din cauza fricii sale/de gol", aflăm că "a vorbi fără a spune nimic/este o injurie adusă/tuturor celor/care au fost privaţi/de uzajul vorbirii", luăm notă de faptul că "realitatea/este întotdeuna/mai contestabilă/decât visul".

Bogat în lirism gnomic, volumul *Mizantrop ma non troppo* (2004) condamnă egocentrismul, îi declară drept imbecili pe cei ce îşi pierd facultatea de a se minuna, ironizează exhibiţionista transgresiune sexuală, concede că "nu este nimic marcisic/în gestul de a vă observa în oglindă/dacă nu este vorba/decât de a vă avea la ochi", asociază vorbirea cu futilitatea, criticând-o discret, revelându-i latura dezumanizantă.

În viziunea savaryană, moartea (pusă în temă în volumul *Moartea-pasiune*, 2005) "acţionează/întotdeauna/cu sânge rece", "îşi lichidează/şi asociaţii", "este/sfârşitul/ tuturor/complexelor", "este un timp/care trece/într-altul", e "gratuită", "nu se discută", "este/şcoala/singurătăţii", "îl pune/pe fiecare/la/locul lui", nu cunoaşte criza, nu are nimic de confesat, "nu are/nevoie"de viză", "nu are nimic/împotriva eutanasiei", "nu aparţine/nimănui".

În *Cuvinte de trecere* (2005) se afirmă (prin intermediul aceluiaşi limbaj liric condensat) că "există/trei categorii de cuvinte/cele care te adorm/cele care te fac să visezi/cele care te trezesc", se constată că atunci "când cuvântul/nu mai este de acord/cu ideea/divorţul/este ineluctabil", ni se face cunoscut faptul că de foarte multe ori "cuvintele cele mai solitare/sunt nişte aventuriere/pe care scriitura/le-a dezamăgit", ni se dă de înţeles că-i necesar "să vorbeşti despre de-măsură/cu vorbe/croite pe măsură", se arată că orişicând "cuvintele/ lovite de isterie/nu-şi mai găsesc/tonul potrivit", se observă că "săracilor le lipseşte totul/până şi cuvintele/pentru a-şi descrie mizeria", că "înţeleptul evită/să se lase prins/ de cuvânt".

Ce aduce nou, ce evidenţiază, ce tematizează volumul *Dragostea goală*? (2006). Inepuizabila capacitate a iubirii de a sfinţi existenţia, de a-i înrădăcina ontologic pe cei care fac recurs la ea, de a ne satisface "un fel de dorinţă de întoarcere/la mângâierea infantilă/", de a ne hrăni iluziile şi vanitatea, de a ne împlini ori, dimpotrivă, de a ne înşela aşteptările.

Readucând în orizontul tematic al liricii sale sapienţiale, epigramatice prostie (cf. volumul B.A. - Ba-ul prostie!, 2007), L. Sevary ţine să ne atragă atenţia asupra faptului că ea îşi spune pecetea pe aproape toată condiţia umană, beneficiază de perenitate, nu cunoaşte "niciodată/durerile/naşterii", "este reflectarea/unui gol interior", îi "asasinează/ pe toţi care/o ghicesc", se întruchipează în puzderia de imbecili ce "adoră/să-şi arunce pudră în ochi", pe care îl îngrijorează libertatea/de a gândi", excesul imaginativ, originalitatea valoroasă, diferenţa tranşantă.

Plăsmuită în aceeaşi manieră frustă şi firoscoasă, *Carte fără obiect* (2000) defineşte poezia ca "un val seismic/al cuvintelor/în căutarea adevărurilor", scoate în evidenţă faptul că niciodată "cuvintele poetului/nu îl întreabă/unde se îndreaptă", ne adresează întrebarea "când cuvântul/sună bine/de ce lumea/se face că nu aude", sesizează cu surprindere că "minciunile unora/valorează uneori cât/adevărurile/altora", dă de înţeles că "pentru a supravieţui/puţin/trebuie să te emancipezi/de tot ce este în jur", sugerează că "orbii/nu au nimic/împotriva/oamenilor de culoare", ne încunoştiinţează că "drama/ fiinţei unice/este de a-şi întâlni/alter-egoul".

Meditând asupra tabuizării (în volumul *Tabuurile noastre*, 2008), autorul scoate în evidenţă faptul că eul fiecăruia e o entitate capricioasă, că liniştea şi vorbăria fac casă bună adeseori în fiinţa omului deprins să se împace contrariile, că "dragostea/poate să fie mută" câteodată, că orice "slăbiciune masculină" evoluează de cele mai multe ori "între utopia absolutului/şi despotismul instinctului".

Pe ce coordonate se plasează minipoemele cuprinse în volumul *Iată, a venit timpul lacrimilor* (2008)? Pe cele ale râsului "care face să sară/punctele de sudură/ale gurilor cusute", care se face complice cu spiritul din când în când, care "face publicul/să râdă în ciuda lui", care îşi sporeşte bine de tot intensitatea de îndată ce "este trăit în grup" care "sfidează/toate justiţiile" (în eventualitata că-i aparţine vreunui insolent asasin), care "răsună precum dangătul clopotului/în urechea ratatului" (atunci când e slobozit de un parvenit), care "este asimilat/unei forme de terorism" (într-un mediu convenţional, excesiv de puritan), care poate depune mărturie despre "relativitatea ştiinţei", care îşi pierde prospeţimea odată cu îmbătrânirea.

În *Opiumul nici unuia* (2009) iese la iveală faptul că "poezia/reclamă/carte albă", că ea "nu are nimic/dintr-un Eden artificial", ci "este adevăratul leagăn/al vieţii", că "poezia/este orice mână care trasează un semn/al umanului", că nici măcar moartea nu-i poate spulbera omului cheful de poezie, că-i de invidiat inefabilul individ "a cărui moarte/este pulbere/de poezie".

Publicat în 2010, volumul *La îndemâna fiecăruia*, explorează tărâmul sexualităţii proteice, pline de surprize, capabile să-l atragă pe om în orizontul misterului sau al platitudinii, să-i satisfacă aspiraţiile (de nu cumva să i le înşele te-ai mira când), abătându-l într-o direcţie nu tocmai potrivită afirmării şi împlinirii sale).

Carte nouă

Gheorghe Vidican – Dimineaţa din pumni (Editura *Aureo*, Oradea, 2014)

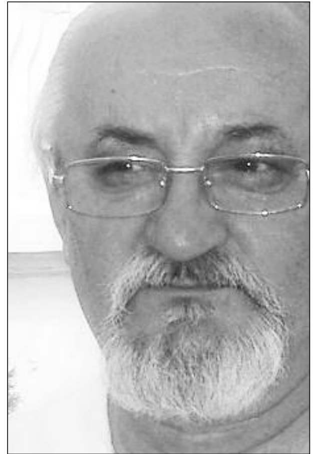
Poetul orădean Gheorghe Vidican este un virtuoz, făcând foarte dificilă lectura volumului său, chiar şi pentru cititorii profesionişti de poezie. Poemele sale au versuri de 30-32 de silabe, ritmate, ce-i drept, dar cu rimă încrucişată care nu ştiu în ce măsură-şi mai îndeplineşte una din meniri, aceea eufonică, de a „suna din coadă", plus că toată cartea este lipsită de punctuaţie. Unele poeme sunt curat suprarealiste (v. *ligheanul cu încăperi fatale*), altele sunt pasteluri, precum *asfinţitul*, pe care-l reproduc integral pentru a releva tocmai greutatea lecturii invocată mai sus: „pasărea hrăneşte mlaştina cerului ţipătul ei drapel de bernă la vederea asfinţitului/foşnetul seminţei prelins strop de rouă peste îmbrăţişarea soarelui cu ascunzişul/plimbă dintr-o parte în alta porunca şarpelui până la dezmeticirea învinsului/fructele domesticite-n praful fin venit dinspre lună răsare linişteşte pietrişul//mlaştini astrale ploaia umblă desculţă prin întunericul solitar din pipa bunicului/fumul atinge ornicul ochii obosiţi ţin noaptea de mână verdele mlaştinii curge în râu/aducând mirosul pastoral al cinei în şorţul bunicii se-nghesuie frica pe poarta nimicului/aşternutul fierbinte al mlaştinii bucură asfinţitul copilăria adormită de tine în lanul de grâu".

DAD

eseu

Aurel Sibiceanu

Glorioşii ani ai ratării

„A TREIA PIATRĂ DE LA SOARE”

Pe Laura Caradima am cunoscut-o în toamna anului 1980, în „Librăria Eminescu”. Era o toamnă caldă, o veritabilă „vară indiană”, Laura, înaltă şi subţire, avea părul tuns aproape băieţeşte, era îmbrăcată sport - pantalon şi tunică de stofă. Privea cărţile, lung, apoi le mângâia uşor, indiferentă la cei din preajmă, care veneau, unul câte unul, să asiste la lansarea cărţii poetului Ion Popa Argeşeanu – „Zăpada umbrelor.” Prezenţa ei mă atrăgea, simţeam că mă voi apropia de ea, dar nu aveam habar cum şi nici nu am făcut vreun scenariu în minte. La un moment dat şi-a făcut apariţia poetul serii, însoţit de alţi poeţi – Gheorghe Tomozei, Miron Cordun şi, surpriză mare, de Nichita Stănescu! Aproape că am paralizat, surpriza era uriaşă şi nu numai pentru mine! Nichita, înalt, gras, dar tras la faţă, îmbrăcat cu celebrul său pulover uriaş, ne-a „şters” pe toţi cu privirea tulbure-albastră, care pentru câteva clipe s-a înseninat. Cum-necum, vestea că Nichita era în librărie a reverberat şi în scurtă vreme, librăria a devenit neîncăpătoare. S-a vorbit despre cartea nou apărută, poetul a fost firitisit, după cum era şi este obiceiul. Nichita a rostit câteva fraze, făcând scânteietoare jocuri de cuvinte, după cum îi era felul, culegând aplauze. „Acum să-i dăm cuvântul autorului”, a zis domnul Şhnabel, reprezentantul „Centrului de librării”, un ins dăruit cărţii – avea o memorie extraordinară, ştia poveştile ascunde ale multor capodopere precum şi anecdote din lumea scriitoricească interbelică şi nu numai. „Autorul să tacă, a spus Nichita, ce a avut de spus, a spus în carte sau va spune-n altă parte!”, apoi s-a îndreptat fix spre Laura! Cei doi s-au îmbrăţişat, ca doi vechi prieteni. Mda, mi-am zis, se cunosc. „Nu ai mai trecut pe la mine, Laura,” a spus Nichita. „Ştiu, ai suferit ca Petrarca! Băieţi, haidem afară, a zis Laura, luându-ne de câte un braţ, aici este foarte cald.” Nu ştiu de ce, dar nicio clipă nu m-am mirat că această tânără care mă atrăgea îmi dă atenţie ca unui vechi prieten. În faţa librăriei ne-am aprins câte o ţigară. Laura s-a cuibărit la pieptul uriaş al lui Nichita, i-a băgat mâna sub pulover şi a recitat o strofă dintr-un poem al lui Nichita: „Poate că ochiul meu verde/ ţi-a căzut din zbor în palmă/ în prea-dulcea ta mireasmă/ odioasă doamnă.”

Povestea acelei seri este mai lungă, frumoasă şi o voi spune altă dată. Spre ziuă am însoţit-o pe Laura acasă; locuia în Cartierul Războieni, cu părinţii, într-un bloc proletar. M-a invitat la o cafea şi din acel moment am rămas prieteni. Era o femeie complexă – trecea repede de la real la ludic, de la bucurie la tristeţe şi, adesea, îi spuneam, fără răutate, că are mina unui copil abuzat şi de realitate, şi de poveste. Era înamorată de poezia italiană şi de Esenin, din care ştia pe deasupra multe poezii. Cu timpul a început să-mi spună frânturi din viaţa ei. Fusese înamorată de un italian, un specialist venit în Piteşti cu misie profesională; povestea celor doi, frumoasă ca orice poveste, nu s-a finalizat – regimul comunist a refuzat să-i elibereze un paşaport, ori a condiţionat-o. Peste o vreme, Laura s-a îndrăgostit de un alt bărbat, dar şi cu acesta au fost probleme – noul iubit lucra într-un serviciu secret. Paul P., după cum avea să-mi spună Laura, a murit într-o misiune la Moscova. Uneori i se făcea dor de Paul şi mergea să-i pună o floare la mormântul aflat în cimitirul Sf Gheorghe; în câteva rânduri am însoţit-o şi pot spune că ştiu cum arată cu adevărat suveranitatea tristeţii pe un chip omenesc. Despre relaţia ei cu Nichita Stănescu nu mi-a vorbit niciodată, nici măcar după ce ne-am apropiat, cu toate că uneori am insistat să aflu mai multe, fără intenţii ascunse şi fără să calc buna-cuviinţă. Casa Laurei era mereu deschisă prietenilor - ziua sau noaptea, puteai să „plângi” pe umărul Laurei, găseai o farfurie cu mâncare, un păhăruţ de votcă, o cafea, i te puteai confesa ca unui duhovnic. Coana Sofia şi Nenea Costel, părinţii Laurei, erau oameni simpli, cinstiţi şi primitori. Tatăl Laurei era aromân, trăise cu demnitate capriciile istoriei, purta în suflet rănile acestora, le oblojea zilnic, în singurătate, după orele de muncă, cu câteva pahare de votcă şi tutun. A doua zi, Nenea Costel o lua de la capăt, ca un Sisif, grijuliu, să nu lipsească bucatele de pe masa familiei şi buna rânduială din casă. Cu timpul, Laura a început să vină la cenaclu. După o vreme, Laura a dorit să-mi citească nişte texte poetice. Mi-a citit din ceea ce mai târziu avea să devină un ciclu poetic, sub titlul „A treia piatră de la soare” - imagini memorabile, metafore îndrăzneţe, ilustrarea lirică a condiţiei pământeanului aflat între karma venusiană şi puterea omenească în manifestarea ei marţială. Cu timpul, toate acestea s-au închegat în poeme solide, dar care n-au văzut niciodată lumina tiparului. Criticul Mihail Ilovici îi publică, în îndrăzneaţa sa întreprindere, numită „Atelier literar”, vreo patru poeme. Prezenţa Laurei în „Cenaclul Rebreanu” este remarcată repede, în jurul Laurei se strâng mulţi cenaclişti şi, cu timpul, graţie abilităţii şi bunei sale camaraderii, dar şi calităţilor de lider, aceştia sunt „controlaţi” de ea. Fiinţă ludică şi plină de contradicţii, Laura se juca, adesea, cu mintea prietenilor săi, punea la cale farse, aşa cum organiza sărbătorile sau inventa sărbători. Calităţile acestea sunt „remarcate” de informatorii din cenaclu şi aduse la cunoştinţa Securităţii. În perioada roză a prieteniei noastre, împreună cu Laura am bătut barurile şi restaurantele din Piteşti, Bucureşti, bibliotecile mari din Bucureşti, galeriile de artă, mânăstirile din judeţ şi de aiurea. Am dorit să vedem şi marea, în noiembrie, după cum îi era voia, dar de câte ori plănuiam asta, Laura se chircea în sine şi renunţa. Ultima noastră încercare de a merge la mare a fost în 1986. Ne-am întâlnit în gară; era plânsă şi îi tremurau mâinile. Mi-a dat o coală de hârtie mototolită şi a fugit, lăsându-mă pe peron, împietrit. A venit trenul şi am urcat într-un vagon când acesta s-a pus în mişcare. Mi-am întrerupt călătoria în Bucureşti. Am mers într-o cafenea de la Curtea Veche, am comandat o sticlă de votcă, am îndreptat hârtia mototolită – erau scrise câteva versuri: „În noiembrie, marea îşi trimite înecaţii acasă. Stau, plângând, pe prispa unui gând. Iubite, ai faţa verde-gri, de rozmarin, gura ţi-e pecetluită de amar pelin.” Scurtul poem rezuma o poveste reală sau imaginară; Laura, în ludicul ei, era în stare de orice. N-am vorbit niciodată cu ea despre acest episod şi nici n-am căutat vreo lămurire de la vreo cunoştinţă comună şi mai apropiată de ea.

Printre isprăvile noastre comune se numără şi „încăierările” cu patrulele de miliţie, întâlnite mai ales noaptea, când ne întorceam acasă, de la prieteni sau din plimbările prin cimitirul Sf. Gheorghe – da, în unele nopţi, Laura simţea nevoia să vadă mormântul lui Paul, să-şi audă paşii pe aleile funebre, plecată fiind spre o întâlnire imaginară cu Thanatos. Unii miliţieni erau dezarmaţi de ironiile şi poveştile inventate de Laura pe loc, alţii nu le acceptau şi insistau să ne ducă la o secţie, pentru ample lămuriri - urmau momentele când Laura apela la bogatul ei limbaj de cartier, pus la lucru cu ton ridicat, ameninţător. O singură dată am fost duşi la secţia din Războieni, dar a fost recunoscută de un locotenent care a salutat-o ca pe o mare doamnă, chestie care ne-a asigurat eliberarea imediată! Multă vreme după expediţia nocturnă, ciudata mea prietenă avea o mină foarte tonică, îşi redobândea puterea de a fi aceeaşi femeie plină de viaţă, de a fi chiar protectoarea altora. Pe mulţi i-a ajutat – cu sfaturi, cu bani, cu intervenţii pe lângă medici, în policlinici şi spitale. Avea mulţi prieteni, unii lucrau în cele mai neaşteptate domenii – nuclear, aviaţie, marină, cercetare. În copilărie şi adolescenţă trăise şi în prejma lumii ţigăneşti, din care împrumutase tupeul şi gama de înjurături, pe care le folosea când împrejurările cereau asta! În realitate, Laura era o timidă, o floare sălbatecă rătăcită printre spini care, adesea, o făceau expansivă, chiar impulsivă. În tinereţea fragedă, după drama iubitului Paul P., Laura se căsătorise, pentru scurtă vreme, cu un bărbat despre care nu mi-a povestit nimic, niciodată. „Ştii, mi-a zis, nitam-nisam, în timpul unei plimbări, am fost şi căsătorită, câteva zile, luni, ani, Dumnezeu ştie cât, că nu-mi mai amintesc nimic.” Nu ştiu de ce, dar nu m-am mirat şi nici nu am simţit nevoia să pun vreo întrebare despre acest mariaj. Probabil că se lăsare purtată de soartă, de voia altora, anesteziată fiind de povestea amoroasă pecetluită de moarte. Spre finele anului 1984, Laura s-a îmbolnăvit – avea mari probleme cu vezica biliară. În urma mai multor consultaţii, medicii au decis că vezica trebuie extirpată. Toate bune şi frumoase până aici, numai că în momentul în care s-a pus problema operaţiei chirurgicale, medicii din Piteşti, unii prieteni ai ei, au refuzat, invocând faptul că nu este salariată, că organele de Securitate au aflat de situaţia ei şi că acestea îşi vor da acordul doar dacă Laura va colabora cu ele. Până la urmă, poeta a găsit o soluţie, descrisă într-o informare, de un turnător, unul care s-a bucurat de prietenia şi, foarte probabil, ajutorul Laurei. În fapt, informarea mă priveşte pe mine, dar, cum aveam relaţii strânse cu Laura, bezmeticul a simţit nevoia să o introducă şi pe ea în atenţia Securităţii. Să-i dăm cuvântul delatorului: ***„Ca un fapt divers vă informez despre Laura Caradima care a fost internată la spitalul Călineşti, unde a prezentat o adeverinţă falsă de profesoară, pe numele Negescu Elena – nume care îl poartă după căsătorie. Din informaţiile obţinute adeverinţa i-a fost procurată de o secretară de la un liceu, de chimie sau C.F.R., care-i este prietenă. Pe baza acestei adeverinţe având titlul de profesoară a obţinut un tratament preferenţial în spital. Până la urmă o soră din spital a recunoscut-o şi îmi pare că a avut neplăceri. Am sesizat aceasta pentru a se preîntâmpina eliberarea de adeverinţe false. ss. Indescifrabil 18.01. 1985”***

Fiinţă ludică şi plină de contradicţii, Laura se juca, adesea, cu mintea prietenilor săi, punea la cale farse, aşa cum organiza sărbătorile sau inventa sărbători. Calităţile acestea sunt „remarcate” de informatorii din cenaclu şi aduse la cunoştinţa Securităţii.

Asta e, viaţa este ironică, uneori, ironică şi scurtă... Peste câteva zile se împlineşte luna de zile de când Laura Caradima a trecut în lumea drepţilor, unde se va fi întâlnit cu Paul, cu sculptorul Gheorghe Marcu, prietenul nostru, ori doar cu Thanatos, zeul liniştii celei desăvârşite... Iertată să fie... În noiembrie ar fi împlinit 63 de ani...

- va urma -

litere

Între logos şi lexem

Când întrebarea capătă gravitate, poetul îi pune zăbală, încât „sămânţa hulirii” să nu-i încolţească în cuget...

A devenit axiomă constatarea că poezia de substanţă filosofică este piatră de încercare a creaţiei. Pentru că filosofia, ea însăşi, nu poate fi concepută în afara poeziei; filosofie fără poezie nu există (pot fi aduse mărturii din Tudor Vianu, D.D.Roşca), în timp ce poezia filosofică înscrie performanţa rarităţii.

De la o propoziţie cu învestitura adevărului ajungem, prin gest reflex izomorfismului poetic, la poezia religioasă.

Într-o recenzie din *România literară*, de acum vreo 30 de ani, Nicolae Manolescu comenta *Imnele* lui Ioan Alexandru. Chiar dacă exegetul constata abandonul vigurosului lirism profan care-l consacrase pe poetul ardelean, remarca, în monotonia noului discurs poetic, ţâşnirea unor imagini de efigie „alexandrină”, specifice – s-ar zice – poeziei ca „religie a tinereţii” (Goethe).

Poetul Ilie Vodăian în volumele anterioare (*Schimbul de noapte, Triunghi de vară, Frontiera de inox, Stare de necesitate*) se regăseşte în agon cu viaţa, cu circumstanţele ei extreme. Ideea de luptă, de victorie nu-l părăseşte pe poet nici în recentul volum: *Pe Muntele Tabor*, Ecou Transilvan, Cluj-Napoca, 2015, doar teatrul agonal este altul. Poezia nu mai face audienţă la porţile terestre (cu dublul lor ontologic: viaţă-moarte); orientată ascensional, *anagogic*, ea caută (ceea ce a găsit deja: „Nu Te-aş fi căutat de nu Te-aş fi găsit”- Pascal) liniştea înfrigurată a rugăciunii.

Rugăciunea este pentru creştin ceea ce pentru profan este filosofia: o căutare a sacrului, respectiv a înţelepciunii, într-un univers al profanului (sacrul e tăinuit în profan – Mircea Eliade), al neînţelepciunii (în neînţelepciunea lumii înţeleptul găseşte argument de superioritate a înţelepciunii, constată Constantin Noica).

Rugăciunea revendică forţe anteice: „Au răsărit miliardele de chipuri / din lutul înţepat cu suliţe de grâu” (*Cina*). Nu mistica întreţine fiorul liric, ci pregătirea, aşteptarea într-un spaţiu sacralizant: Învierea este aşteptată „în haine noi de sărbătoare” (*În haine noi*); ”din trunchiul unuia (unui cedru, n.n.) se va naşte o cruce” (*An de an aştept*).

Poezia lui Ilie Vodăian măsoară distanţa între Logos şi lexem. Are sonoritatea colindului, chemarea stării de graţie întru sensibilizarea materiei groase, în toate fiind invocată prezenţa Divinităţii, chiar şi în procesul *producerii* textului: „Acum, la vremea alegerii, aruncă privirea Ta, / fie şi numai în treacăt, / şi peste nevrednica mea pagină” (*Vremea alegerii*).

Totul se încadrează unei reţele de semnificaţii specifice actului hristic, umilităţii, prin locuire împreună (*synoikism)* şi lucrare comună (*synergie*): „El s-a întrupat în lumea noastră / să alunge beznele din fiecare, / să ude florile de pe câmpuri şi din grădini, / să limpezească apele tulburi...” (*Oleandrii şi arbuştii de tamarisc*); „Rămâi să Te adăposteşti / în căsuţele noastre sumar mobilate. / Ne vom hrăni cu boabe fierte de porunb, / cu seminţe de mei şi cu prune uscate. // Iar seara, la ceas înălţător de rugăciune,/ când la fereastră or să bată razele de lună, / eu îţi voi spune propria poveste / ca legătura dintre noi să fie / totdeauna strânsă / precum a palmelor în strângerea de mână” (*Strângerea de mână*).

Întrebările, pilaştri – în genere – ai discursului religios, nu sunt dintre cele mari („ruseşti”, le zice Andrei Pleşu, conferindu-le, omeneşte, naţionalitate), întrebări ale căror răspuns, întotdeauna cu un rest de nedefinit, de incert şi neştiut, se sparge într-o mulţime caleidoscopică de răspunsuri, imposibil de adunat toate în răspunsul cardinal, întrebări care, pentru poet, dar şi pentru cititor, stau la temelia tăcerii metafizice, transparentă în mundan prin uimire şi mirare. Uneori întrebările frizează jovialitatea: „Preabunule, / nu ai găsit un alt loc de unde să iei lut?” (*Un alt loc.*) Întrebările mari, echivalentul descărnării, lipsesc pentru că lipseşte trufia: „Să punem cugetu-n genunchi / o clipă fără trufie” (*Aniversare*). Când întrebarea capătă gravitate, poetul îi pune zăbală, încât „sămânţa hulirii” să nu-i încolţească în cuget (*Mă culc rugându-mă*).

Mai tare decât întrebarea este mărturisirea de credinţă, *credo*-ul poetului (*Cred*). Şi, cu cât răsună mai tare, cu atât certitudinea face loc rugăciunii Sfântului Anselme de Canterbury: „Ajută-mă, Doamne, să pot crede!”

Bănuim, în spatele acestei „aventuri” lirice, urgenţa pretinsă sufletului.

Iar întâlnirea cu un text curat, lipsit de „infracţiuni lingvistice” (cu o excepţie: „transcedentalul păcat”, p.49), cu o punctuaţie (gesticulaţie a gândirii, îi spune Caragiale), perfectă, surprinde. Coruperea acestora, cu siguranţă, nu intră în „programul” *poietic* al autorului.

PETRU PISTOL

De la roman la nuvelă

Elisa Roha, „Răgazul dintre romane”

Editura Betta, Bucureşti, 2015

Elisa Roha este un nume bine cunoscut în epica românească, având câţiva critici literari de prestigiu, comentatori şi oameni de cultură, care i-au dedicat cărţi de analize, studii şi articole în presa culturală: Aureliu Goci, ”Prozatori la frontiera mileniilor”, Emil Lungeanu, ”Gura lumii – extracţii critice fără anestezie”, Lucian Gruia,”Eliza Roha,”Zborul” şi alţii.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România, autoare a unor piese de teatru şi a unor cărţi de literatură pentru copii; uneori – poetă şi critic literar, ea caută mereu să deschidă noi căi spre o exprimare deplină şi specifică gândirii şi simţirii sale.

Evoluţia Elizei Roha nu este însă întâmplătoare, nici forţată, deşi se bucură de bună voinţa tipografică a Editurii Betta şi are un agent de carte priceput; talentul şi perseverenţa scriitoarei fiind justificări suficiente pentru a ne convinge de demersul său scriptic.

Trăieşte în interiorul scrisului său, cum s-ar scălda într-un pârâu albastru de munte, revărsându-şi undele iuţi într-un râu, care se domoleşte spre câmpia înflorită, făcând-o uneori captiva propriei frumuseţi epice, aşa cum întâlnim în povestirea-eseu „Fascinantul Olt şi gigantul încremenit în piatra muntelui”.

O altă caracteristică a scrisului său mi se pare a fi aceea că uneori apelează la mijloacele lirice ale poeziei, într-un amplu câmp epic, precum în „Poetul” – un fel de micro-justificare pentru romanul ”Caruselul”, care-şi trage izvoarele de aici, trecând de la real la fantastic atât de neprevăzut încât uneori ne trezim într-o reverie lirică încântătoare.

Ceea ce mai observ – abia acum, în aceste eseuri şi povestiri la care mă refer – este că şi evoluţia sa, pendulând de la o specie literară la alta, pare altfel, într-un mod special, pe deplin adecvată scopului comunicării. Dacă la Liviu Rebreanu, anumite povestiri şi nuvele, cum ar fi „Zestrea” sau „Ruşinea” anunţau romanul „Ion”, de mai târziu, Eliza Roha, după publicarea câtorva romane de succes, cum ar fi ”Întâlnirea de la castel”, „Fata din pomul cu mere” sau trilogia „Zborul”, revine la povestire şi nuvelă printr-un parcurs invers, de contragere – adică pentru a ne aminti că un anumit roman şi-a avut rădăcinile în povestirea pe care abia acum o citim.

Fenomenul nu devine riscant, fiindcă autoarea îmbină, între astfel de povestiri şi eseuri de critică literară, cum ar fi „Dor de Eminescu” sau articole de presă cu destinaţie socială, tipărite anterior în „Gazeta Fundaţiei”, despre „Subconştientul colectiv” şi altele.

Apar şi proze surpriză, cu o tematică aparte, ca în „Povestea fetei fără noroc” sau „Legenda sufletului.”

Care ar fi concluzia acestei încercări de elucidare? Că Eliza Roha este o scriitoare temeinică în orice ar face şi-i reuşesc încercările expresive în oricare specie literară, lirică sau epică.

Ea nu este pe deplin Zâna cea bună a scrisului, ci scrisul o stăpâneşte pe ea, ca pe o stea înaltă şi strălucitoare, care zboară deopotrivă şi deasupra culmilor înzăpezite ale munţilor şi peste poienile roditoare din câmpie. Câţiva comentatori grăbiţi au comparat-o cu romancieri de nivel european – dar eu cred că ea este, în sine, o personalitate literară din Carpaţi, care nu poate fi confruntată decât cu propria-i operă.

ION C. ŞTEFAN

Următoarea voluptate, de Nicolae Oprişan

Peste şaizeci de poeme cuprinde „Următoarea voluptate”, carte apărută şi semnată de Nicolae Oprişan, la *Tracus Arte* în 2014, coperta şi grafica de Mircia Dumitrescu, avându-l ca redactor pe Marian Drăghici care îl şi recomandă pe pagina a patra.

Domnul Nicolae Oprişan este un poet care surprinde, cel puţin în această carte, prin maturitatea versului şi, de ce nu, printr-o altă artă poetică, nu tocmai inedită, dar care se întâlneşte mai rar. Cităm o frază din recomandarea lui Marian Drăghici: „N. Oprişan surprinde, în cele mai izbutite poeme, prin insolitul imaginarului, coerenţa paradoxală a rostirii şi rafinamentului trăznit al compoziţiei – un discurs demn de atenţia criticii şi a cititorului apt să participe, prin lectură, „la naşterea în / înger/ a unei lacrime fantastice / care să ne cuprindă / ca o iubire eternă”. Redactorul de carte nu greşeşte, ba, mai mult, îi caracterizează poezia cu maximum de profesionalism.

La această lectură şi la altele, mai mereu îmi revin în memorie cuvintele pe care Nichita le-ar fi spus în faţa unor confraţi. El era de părere că în cazul în care cartea de poezie cuprinde şase/şapte poeme izbutite, avem de a face cu un poet talentat. Probabil că nu s-a exprimat tocmai aşa, dar aprecierea trebuie să o punctăm, pentru că Nichita – chiar dacă recomandă afară şi necunoscuţi mai puţin talentaţi, pentru că era generos, avea un cuvânt deloc de neglijat. Desigur că se mai înşela şi el. În acelaşi timp, ne aducem aminte, păstrând totuşi proporţiile, şi de Leonid Dimov, cel ce la debut era considerat – şi pe bună dreptate – un poet matur şi, pe deasupra, deosebit de talentat.

În cazul lui N. Oprişan, poezia lui are o fascunaţie a noului, deci, am putea spune, cu o inedită împerechere a cuvintelor pe care nu am întâlnit-o prea des. Autorul şi-a creat propriul areal. Până la urmă, există şi o anume delicateţe a versului, dar şi o pregnanţă care trebuie luate în seamă. Multe lucruri se petrec în oglindă, iar el este însoţit – sau ar putea să fie – de acel alter ego care, de fapt ar putea fi martorul şi însoţitorul care girează poezia.

Parcă totul se petrece într-o evanescenţă luminoasă – în ce priveşte valoarea poemului-, poetul mânuind, în spatele ei, asemenea unui regizor iscusit cuvintele, ca apoi, ciclul să se reia. *În văzul tuturor, Dansând pe moarte, Săptămâna trecută, Interiorul unei lacrimi, Melancolia a fost un dezastru, Avatar, Următoarea ta umbră* sunt poeme remarcabile şi poate nu sunt singurele.

În *Dansând pe moarte,* autorul este obsedat că va dispărea înainte ca poezia să-i fie cunoscută/citită: „... mă voi preface în somnambulul curcubeu/ care apare după ploaia rece şi beată// iar voi mă veţi trăda pentru o altă zi/ şi pentru o altă sticlă de vin// am să mor şi voi nu mă veţi găsi/ deşi sunt tot aici şi copleşit de taină”. – şi unde se închipuie asemenea unui Christ pământean al, desigur, poeziei.

Întrepătrunderea cu moartea este un motiv în a se mărturisi toamnei: „nu poţi să-i spui/ toamnei/ iubito// m-am întors dintr-o altă viaţă/ săptămâna trecută// acum sunt al tău/ după ce m-am culcat/ de câteva ori cu moartea// şi mi-a plăcut”. - *Săptămâna trecută.*

Uneori totul pare o viaţă clandestină, cum aflăm din *Melancolia a fost un dezastru:* „pentru mine/ melancolia a fost un dezastru/ pentru că ştii/ multă vreme m-am prostituat în faţa/ unei albe hârtii// parcă atins de mândria ei// uitându-mă pe furiş în urmă/ la viaţa mea clandestină// fascinat de echilibrul perfect pe care/îl face moartea pe o sârmă de rufe/ când e gata să vină.”

În *Avatar”,* cu un final memorabil, găsim ceva din expresivitatea lui Cioran: „cârtiţe, trandafiri, gâze vor să ne seducă/ în pragul unei grădini pierdute// tu eşti obiectul disputei/ o demonstraţie a spiritului pur// orele au tot mai puţine trecători/ spre o altă fiinţă,/ un avatar// de aceea nu ne permitem o umbră/ pe înţelesul tuturor// dacă îţi este foame vorbeşte limbii tale// cât timp te ascunzi într-un poem/ mesajul lui e într-o cădere continuă.”

Într-un dialog cu Creatorul, pe care îl umanizează, poemul următor – *Următoarea ta umbră* - încheie o carte de sine stătătoare: „sunt un apus uitat într-un grajd/ puţin îmi pasă dacă/ mi-e teamă, dacă/ mi-e la îndemână o voluptate/ sau locuiesc într-o întâmplare// nu-mi mai doresc nimic/ niciun fel de mare// ne vom iubi până la următoarea/ ta umbră/ extazul va ciuguli din palmă nori după nori/ voluptate după voluptate// doamne, vreau să-ţi pun o întrebare/ vom reuşi să stăm la o masă/ într-o cârciumă prelungă/ ca doi prieteni vechi despărţiţi doar de o moarte?”.

Prin poezia sa, domnul N. Oprişan merită să ne fie coleg de breaslă. Ar fi o nedreptate greu reparabilă refuzarea acestei poezii care, cu fragilă îndrăzneală, bate la uşa instituţiei noastre.

RADU CANGE

Domnul Nicolae Oprişan este un poet care surprinde, cel puţin în această carte, prin maturitatea versului şi, de ce nu, printr-o altă artă poetică, nu tocmai inedită, dar care se întâlneşte mai rar.

“VÂNTOASELE DUNĂRII”

Cu un titlu bine ales, prin ambiguitatea sa productivă în plan estetic (*Menuetul singurătăţii: unu, doi, trei…*, Eubeea, 2007), volumul de versuri al cunoscutei scriitoare Nina Ceranu, ce ocupă, cum se ştie, de altfel, un loc distinct în aria literaturii noastre de astăzi, ne surprinde. Oarecum neaşteptat (totuşi, în 2003, autoarea tipărea *Nihil sine Deo*, poem ce îi anunţa preocuparea pentru poezie), după un număr de romane sau texte prozastice scurte, temeinic implantate în profilul personalităţii sale, recenta plachetă prezintă o faţetă inedită, aceea a unei poete ce se exprimă cu o remarcabilă capacitate de concentrare lirică.

Aşadar, prozatoarea pare să-şi abandoneze, pentru moment, măştile naratorului obiectiv, pentru a da expresie poetică unei înclinaţii, ce nu i-a fost niciodată străină, aceea de a transcrie tulburările sufletului. Şi dacă enclavele de lirism ale textelor epice, generate, mai ales, de momentele descriptive (şi înglobate în ele), se consumau în evocarea spaţiului danubian, din părţile sudice ale Olteniei, acum Nina Ceranu comunică direct, dintr-o răsuflare, acea încărcătură emoţională pe care apartenenţa la locurile obârşiei sale i-o trezeşte. Discursul liric, puternic participativ, îl înlocuieşte pe cel prozastic; ceea ce, în naraţiune, însemna scrutarea cu atenţie şi, de multe ori, cu răceala lucidităţii, a mediului, a grupurilor sociale sau a ceea ce forma, în genere, atmosfera, acum se transformă în sondarea straturilor adânci ale propriei interiorităţii, în căutarea, acolo, a universului natal.

Placheta cuprinde, de fapt, un singur poem, ce comprimă o bogată biografie existenţială. Motivele, momente esenţiale ale vieţii – naşterea şi moartea – , sunt plasate în perspectiva unui citat din zicerile proorocului Isaia: “…cerurile vor trece ca un fum şi pământul ca o haină se va învechi…”. Temei de bază i se adaugă ideea neîntreruptei treceri, a permanentei eroziuni, pe care o suferă lumea, cu tot ce implică ea.

Versurile aduc la suprafaţă acelaşi cronotop. Este arealul romanelor, plasat în preajma *albiei* răscolite de *vântoasele Dunării*, unde poeta însăşi îşi are rădăcinile (*De acolo,/ înfăşurat în nou-născutul care fusesem/ treceam în altar spre liturghie)*, dar şi locul mitic al unor geneze, al unor întrepătrunderi şi corelaţii secrete: *În năvală, aerul de chindie,/ se strecoară fierbinte şi înăbuşitor,/ Cuibărindu-se/ prin toate ungherele serii,/ se ţine cu Dunărea,/ ca doi amanţi,/ neştiuţi de lume.* Fluviu tutelar, sursă de viaţă, *femeie plină de nuri*, Dunărea *ascunde*, în adâncurile ei, germeni de viaţă, forţe zămislitoare: *N-am văzut/ o mireasă mai a închinatului !/ Gândeşte-te câţi se iubesc/ şi se spală în ea.//...O parte din drăgostéle/ le mănâncă peştii,/ dar mai şi rămân/ şi –ncolţesc/ în tainiţele pânteculu Dunării...*

În această ambianţă de real şi fabulos, viaţa îşi urmează cursul. Nina Ceranu punctează, în versuri concentrate, momentele esenţiale care i-au marcat copilăria şi maturizarea. Totul se desfăşoară în linii de-abia schiţate, ca într-un vis: contactul cu basmul, mirajul credinţelor populare. Apoi, experienţa morţii (*…ca pe o frânghie întinsă/ între naştere/ şi Plecareaceamare,/ trec eu descumpănită.*), pierderea “rădăcinilor” (*Pumnul de ţărână cade /pripit,/ ca un fel de vinovăţie /pe coşciugul ultimei mele rădăcini.*), în fine, o dată cu desprinderea de părinţi, prăbuşirea casei natale, ruina şi uitarea (*Casa se închide în sine/ cu lacăte mari./ Oftează,/ Are un vaier de iarnă,/ un trosnet de ger,/ un scâncet de câine rătăcit,/ un cârâit de gaie flămândă.*

Poeta vorbeşte, în cele din urmă, despre propria solitudine, mărturisindu-şi, cu francheţe, ataşamentul faţă de acele locuri ale copilăriei sale (*Dacă e s-o spun - / şi oricine poate să se supere -/ nu am alt loc mai bun/ şi mai frumos./ M-a legat cu mii de fire Dunărea*).

Versurile, de o simplitate emoţionantă, amestecând, în doze cumpănite, limbajul poetic cu cel vorbit (nu sunt ocolite expresiile locale), se derulează grav, aproape ca într-un ritual. Viaţa, comprimată între naştere şi moarte, alunecă firesc, în doar câţiva paşi: *unu, doi, trei*….Oamenii se mişcă cu gesturi stilizate, de *menuet.* Evenimentele, caracterele, destinele se desprind pe acest fundal de senină lentoare, asemenea unor umbre (*În spatele oglinzii acoperite,/ chipul tatei se estompează*). Sentimentele dominante sunt tristeţea şi acceptarea calmă a celor date. O vagă melancolie, regretul, înceţoşează ambianţa şi se ascund în priviri (*În ochiul mamei/ a rămas/ oglindit/ un crâmpei de cer..*).

Oarecum izolat în creaţia sa de ansamblu, poemul, scris şi publicat, se pare, dintr-un impuls de moment, încadrează şi completează fericit personalitatea scriitoarei. Resursele lirismului, active, de altfel, şi în proză (de multe ori, însă, surdinizate), se descătuşează aici şi ne lasă să vedem, în plină lumină, un autor complex, ajuns la maturitatea mijloacelor sale artistice.

OLIMPIA BERCA

Alexandru Mărchidan

De la filosofie la psihanaliză şi apoi... încotro?

Dincolo de conţinuturile transmise şi de conturarea epocilor pre şi post decembriste, principala utilitate a cărţii este indiscutabil aceea de a oferi ocazia observării contrastului dintre sterilitatea noilor spiritualităţi materialiste (din care face parte şi psihanaliza practicată de V.D. Zamfirescu) şi bogăţia de viaţă a creştinismului.

Scriitorul Leonid Dragomir şi-a obişnuit cititorii cu frumoase introduceri în câte o lume, prin fiecare dintre cărţile de dialoguri, având interlocutori pe Mihai Şora şi Dan Ciachir, rezultând volumele *Mihai Şora – o filosofie a bucuriei şi a speranţei* (Editura *Cartea Românească*, 2009) şi *Bucuria de a fi răsăritean. Convorbiri cu Dan Ciachir* (Editura *Timpul*, 2011). În cea mai recentă carte de acest gen – *De la filosofie la psihanaliză & retur*, Editura *Trei*, 2014 – cel care se află în faţa întrebărilor este cunoscutul psihanalist Vasile Dem. Zamfirescu. În rândurile de mai jos voi prezenta o selecţie – subiectivă – a unora dintre problemele disputate în carte, a cărei valoare rezidă tocmai în valenţele şi mizele polemicilor. Dintre multiplele orizonturi deschise de carte am ales să mă raportez, urmând firul discuţiilor, numai la acela în care sunt provocate într-un fel sau altul diferite idei ce fac parte din creştinism.

Ca o primă observaţie este evident cât de mult înseamnă orizontul în care trăieşte interlocutorul, comparând între ele aceste trei cărţi, şi relevant sub aspectul atmosferei create. Din cauza materialismului la care aderă V.D. Zamfirescu atmosfera acestui volum seamănă deseori cu cenuşiul oraşelor comuniste. Întrebările lui Leonid Dragomir, care încearcă să aducă discuţia pe terenul unei autentice spiritualităţi, sunt ca nişte fire de iarbă ce încearcă să străpungă betonul. Nu am apelat în mod gratuit la atributul „autentic"; de multe ori apar termenii *spirit* şi *spiritualitate* în carte, însă resemnificarea lor te pune pe gânduri: „spiritul ar fi partea comunicabilă din noi, acel noi din fiecare eu", în timp ce „sufletul ar fi partea individuală, necomunicabilă" (p. 49). Distincţia este considerată importantă pentru a explica geneza creaţiei artistice: întâlnirea între suflet (partea infailibilă a eului) şi spirit (partea „traductibilă" a eului) se suprapune peste aceea dintre natură şi cultură. Nu neg faptul că suflet şi spirit pot fi înţelese *şi* aşa, dar în nici un caz nu poate fi acceptată reducerea lor numai la atât, golind spiritul de transcendenţă.

Aşadar, şochează în primul rând ideea acestei noi „spiritualităţi" materialiste, adică o floare de plastic. Cu tot respectul pentru activitatea academică a dlui V.D. Zamfirescu, este imposibil să nu remarc sărăcirea pe care o aduce o perspectivă de acest fel şi prin aceasta irelevanţa răspunsurilor psihanalizei (cel puţin aşa cum este prezentată aici) la marile drame ale omului, la „ce"-ul său vizând sensul vieţii. Ce îi poţi spune unui tânăr care se luptă cu senzaţia de gol din jurul său? Că îţi „ordonez" inconştientul? Şi apoi, dacă se dezordonează imediat, mai rău decât înainte? Cu asemenea răspunsuri şi metode de „salvare" îmi dau seama că strigătul omului – ale cărui nevoi metafizice nu pot fi ignorate – rămâne unul neauzit sau pe care o mare parte a psihanaliştilor se face că nu-l aude.

Dincolo de conţinuturile transmise şi de conturarea epocilor pre şi post decembriste, principala utilitate a cărţii este indiscutabil aceea de a oferi ocazia observării contrastului dintre sterilitatea noilor spiritualităţi materialiste (din care face parte şi psihanaliza practicată de V.D. Zamfirescu) şi bogăţia de viaţă a creştinismului. Sau contrastul dintre cunoştinţele nemântuitoare (ori chiar antimântuitoare) şi Cunoaştere. Departe de mine să neg meritele reale ale psihanalizei, însă absolutizarea ei şi cu atât mai mult aşezarea pe soclul spiritualităţii reprezintă un abuz – ca florile de plastic. Materialismul şi psihismul nu pot da răspunsuri adecvate tocmai pentru că nu se raportează adecvat la om; se apelează la o lentilă spartă. Edmund Husserl, părintele fenomenologiei, atrage atenţia, în critica sa la adresa obiectivismului şi psihologismului (în *Filosofia ca ştiinţă riguroasă* şi *Criza umanităţii europene şi filosofia*), asupra acestui pericol al abordării inadecvate; de aceea o ştiinţă depre psihic nu este şi o ştiinţă despre suflet.

De exemplu, dl. Zamfirescu afirmă că este normal şi „nu este ceva monstruos să şi urăşti persoanele pe care le iubeşti, pentru că aşa e natura umană", iar puţin mai înainte, la aceeaşi pagină (51): „de fiecare dată când mă întâlnesc cu ambivalenţa afectivă în diferite forme, de fiecare dată retrăiesc şi surpriza şi opoziţia faţă de această realitate care într-adevăr trebuie trecută printre existenţiali". Faptul că există o largă paletă afectivă este ceva, dar ideea că ambivalenţa afectivă faţă de o persoană este un existenţial este cu totul altceva, pentru că se vorbeşte despre posibilitate ca şi cum ar fi un dat. Unul dintre cele mai bune tratate de psihologie (în sens etimologic, ca ştiinţă despre suflet) este *Scara* Sfântului Ioan din Sinai. Acolo rezolvările nu sunt pe jumătate sau pe sfert, ci depline, pentru că se ţine cont de omul întreg; antropologia creştină nu este ciuntită şi nu merge pe bâjbâite, ea beneficiind de experienţa înaintaşilor, continuu interogată şi reconfirmată.

Cunoaşterea structurii umane, preocupare deosebită pentru creştini, este absolut necesară pentru înţelegerea latenţelor ce pot fi dezvoltate şi a carenţelor pe care trebuie să le depăşim. Sfinţii Părinţi, mari antropologi, ştiu că omul (trup, suflet şi duh sau spirit), în funcţie raportul dintre părţile sale şi de activarea unora în detrimentul altora, se poate îndobitoci sau îndumnezei. Lupta continuă a creştinului – spre deosebire de lupta continuă a celui care îşi face „analiza" (în sensul promovat de psihanaliză) – nu se desfăşoară niciodată într-o singurătate ontologică, ci este totdeauna veghează, iar Hristos, ca să îl citez pe Nicolae Steinhardt, pune umărul, nu este retras, ca Buddha, în nirvana. De asemenea, lupta este mult mai complexă, provocările venind dinspre trup, lume şi diavol; bineînţeles, diavolul este pentru mulţi psihanalişti doar un bau-bau al „umbrei", ideea existenţei unor fiinţe imateriale malefice făcându-i să zâmbească.

În sfârşit aflăm – din reproşul pe care dl. Zamfirescu i-l aduce lui Max Scheler –, că, „ştiinţific" vorbind (nu de-altceva, dar şi Nietzsche „demonstrase", doar filosofic), morala creştină are o natură resentimentară, este un produs al resentimentului claselor defavorizate. De asemenea, ca să nu existe confuzii, psihanalistului i se pare (vezi paginile 54-55), combinând nişte idei, că „ideea iubirii creştine este un produs al resentimentului, ceea ce nu înseamnă că ea a jucat doar un rol negativ" (deci în general a jucat un rol negativ!). Şi tot aşa şi mai departe, ca să ne intre bine în cap.

Aşadar, mai bine să ne sondăm inconştientul cu ajutorul unui psihanalist. Dar după care teorie? A cărui psihanalist? Mai ales că există şi pericole: „Sunt şi cazuri de acest fel când se produc regresii [spre psihoză] maligne, dar nu sunt frecvente" (p. 91). În cazul spovedaniei şi al pregătirii dinaintea ei, „sondarea" interioară este fără reacţii adverse. „Pericolul" este numai acela că îţi cresc vizibil şansele de vindecare.

La întrebarea adresată de Leonid Dragomir – dacă psihanaliza nu riscă să capete şi ea un accent ideologic, ţinând cont că Freud se raportează la religie asemenea ideologiei comuniste – interlocutorul său ne asigură că „Sunt şanse reduse, pentru că psihanaliza este chiar opusul ideologiei. Ea implică o experienţă reală care asigură desprinderea de idoli, de falşii lideri. Ea este o practică şi o teorie a demistificării şi a individuaţiei" (p. 95). Însă imediat mai departe aflăm cât de mult luptă psihanaliza cu idolii: psihanaliştii pun mare preţ pe „genealogie" în rândul breslei. V.D. Zamfirescu afirmă că această sursă de legitimitate este „şi ca un fel de titlu de nobleţe: eu mă trag din Freud. Despre noi, psihanaliştii români, nu se poate spune aşa ceva (...) Ulterior, în ultimii 10-15 ani, unii dintre colegii noştri au făcut analiză în Occident şi, indirect, prin analiştii lor, s-au înrudit cu Freud". Deci eliminăm idolii, dar vrem să ne înrudim cu Freud care astfel devine pentru adepţii săi un „tătuca". Mulţi psihanalişti îl resping pe Hristos şi învăţătura iubirii creştine „resentimentare", dar vor să se tragă din Freud. Tristă situaţie!

Din cauza definiţiilor date sufletului şi spiritului, partea necomunicabilă, respectiv aceea comunicabilă a eului, întâlnim nedumeriri deghizate în întrebări precum următoarea: „În această carte [Filosofia inconştientului] pledaţi pentru o autonomie funcţională, nu genetică a spiritului conştient. Adică deşi spiritul îşi are originea în suflet, în zona inconştientului, totuşi el îşi poate controla sursele sufleteşti din care provine. Nu riscă o astfel de viziune, ce ţine de paradigma freudiană, de data aceasta, să epuizeze spiritul în conţinuturi sufleteşti?" (p. 107).

Urmărind firul discuţiei şi fiind atent la amalgamul de concepte mult prea mobile, începi să observi că ai de-a face cu o revrăjire a lumii prin limbaj, aspect care a fost în detaliu analizat de Karl Popper încă din prima sa lucrare de bază, *Logica cercetării*, apărută în 1934. Aşa-zisul statut ştiinţific al psihanalizei este serios pus la îndoială, principalul argument fiind acela că psihanaliza se sustrage testabilităţii; pentru că nu spune ceva despre realitate, în principiu ea nu poate fi infirmată, falsificată, aşa cum nu poate fi infirmat nici marxismul. Aceste aspecte sunt sesizabile şi citind cartea în discuţie; începi să crezi că nu prea se ştie nimic sigur despre suflet. Aflăm că „ceea ce are în comun orice psihanaliză cu domeniul ştiinţei este o anumită rigoare raţională (...) între ştiinţă şi artă" (p. 110), deci o rigoare... ambiguă. Câtă diferenţă între această bâjbâială şi unitatea ortodoxiei despre suflet şi luptele sale, cauzele căderilor şi armele ridicărilor, pornirile inconştiente (da, inconştientul nu a fost descoperit de Freud!) şi discernământul necesar pentru a face lumină în lumea ascunsă, subterană →

cronici

Leonid Dragomir

Biblioteca de filozofie

Iisus din Nazareth

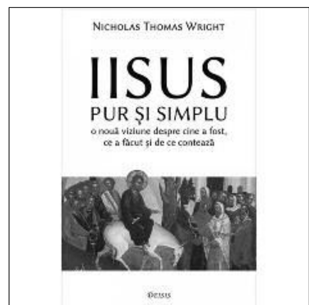
Nicholas Thomas Wright, unul dintre cei mai importanţi teologi anglicani contemporani, este totodată şi un mare apologet (apărător al credinţei) creştin, înscriindu-se într-o tradiţie britanică, ce include nume precum: G.K. Chesterton, C.S. Lewis sau J.R.R Tolkien. Subtitlul cărţii sale *Iisus pur şi simplu* (trad. de Ioan I. Ică jr, Ed. *Deisis,* Sibiu, 2015) propune "o nouă viziune despre cine a fost, ce a făcut şi de ce contează". Toate acestea sunt întrebări simple cărora nu este doar greşit să li se răspundă simplificator, banal, ci şi periculos, cum a dovedit-o de atâtea ori istoria creştinismului. Dar nici complicaţiile savante nu ajută prea mult fiindcă îndepărtează de asumarea personală, cu toată fiinţa a mesajului creştin. Cum spune autorul, cu un umor britanic presărat discret de-a lungul întregii cărţi: "cu Iisus e uşor să fii complicat şi dificil să fii simplu". Şi totuşi, el reuşeşte în cele trei sute de pagini ale cărţii să ne ofere o poveste despre cel mai important eveniment din istorie ce surprinde prin firescul şi evidenţa neaşteptate. Specialist în creştinismul primelor secole, Wright interpretează Evangheliile fără să ignore o clipă contextual istoric în care a trăit şi a propăvăduit Iisus Hristos, legându-l de evenimente trecute care l-au făcut posibil de cele viitoare pe care le-a generat. Principala consecinţă a unei astfel de lecturi istorice este dezvăluirea faptului că Dumnezeul lui Israel, Dumnezeul Scripturii este cu totul altceva decât o entitate abstractă, situată într-o altă lume, cum a fost conceput din Evul Mediu până în contemporaneitate. Evreii venerau şi aşteptau, conform tradiţiei lor profetice, revenirea lui Iahve, sălăşluirea sa în Templul din Ierusalim şi conducerea întregii lumi printr-un rege evreu ales de El. Misiunea lui Iisus Hristos se înscrie chiar în acest orizont al aşteptărilor şi speranţelor poporului ales. Numai pe fundalul stărilor de lucruri din Palestina începutul de secol I poate fi înţeles mesajul său. Evangheliile sunt relatarea a ceea ce se întâmpă când Dumnezeu preia într-adevăr conducerea lumii, contrazicând aşteptările celor care doreau chiar aceasta, însă pentru folosul propriu.

Uzând de o metaforă, teologul britanic îl situează pe Iisus în centrul unei "furtuni perfecte" produsă de întâlnirea a trei mase de aer: cel rece al puterii imperiale romane, cel supraîncălzit al naţionalismului mesianic evreu şi "vântul divin", elementul impredictibil reprezentat de Yahve. Cartea reconstituie din diverse unghiuri modul cum s-au combinat cele trei forţe în producerea uraganului ce a dus la răstignirea lui Iisus în ajunul Paştelui iudaic. Rezultă o naraţiune coerentă cu un "personaj" extrem de viu, faţă de care nu poţi rămâne indiferent, care convinge prin realismul relatării despre ceea ce a însemnat şi înseamnă asumarea de către Iisus a promiuiunilor făcute de Dumnezeu lui Avraam, Isaac şi Iacov şi a mesajului marilor profeţi ai lui Israel. Lectura cărţii *Iisus pur şi simplu* a avut asupra mea un impact similar filmului lui Franco Zeffirelli, *Iisus din Nazareth*, văzut pentru prima oară înainte de 1989. Efectul persuasiv sporeşte şi prin faptul că autorul nu ocoleşte întrebările potenţialilor sceptici, de genul celor care-l reduc pe Hristos la un simplu om, fie şi extraordinar şi, pe de altă parte, nu ezită să pună sub semnul întrebării nici "certitudinile" tradiţionaliştilor dogmatici. Ambele grupuri tind să construiască imaginea unui Iisus anistoric cu un impact aproape nul asupra evenimentelor social – politice din vremea sa şi după aceea. Or, scrie Nicholas Thomas Wright, "cultul adus Dumnezeului pe care-l vedem lucrând în Iisus e actul cel mai încărcat politic pe care-l putem săvârşi vreodată. Cultul divin creştin declară că *Iisus* (s.a) este Domn şi, prin urmare, nimeni altcineva nu mai e aşa ceva". Astfel nici nu s-ar putea explica persecuţiile la care au fost supuşi creştinii în Imperiul roman şi ulterior. Noutatea viziunii propuse de *Iisus pur şi simplu* constă în accentuarea dimensiunii politice a misiunii lui Iisus Hristos, ce trebuie continuată de Biserică. În calitate de "trup al lui Hristos", ea are datoria să conlucreze cu Dumnezeu la realizarea Împărăţiei Sale, "pe pământ ca şi în cer", cu riscul de a intra în conflict cu puterile lumeşti oricare ar fi ele. Cerul şi pământul trebuie să se unească aici şi nu într-o altă lume, iar omul, creştinul, este chemat să nu evadeze într-o transcendenţă vagă sau într-o interioritate asemenea, ci să iasă din sine spre împlinirea planului lui Dumnezeu, început prin întruparea lui Iisus Hristos, continuat prin Învierea sa şi pogorârea Duhului Sfânt la Cinzecime.

Prin Noul Legământ realizat în Iisus Hristos Dumnezeu nu-şi anulează creaţia, ci vrea să o reînoiască spre a o mântui de consecinţele păcatului oamenilor. Accentul pus de teologul britanic pe dimeniunea istorică, pe umanitatea lui Isus Hristos, în răspăr cu tendinţele neopăgâne şi neognostice postmoderne[1] reuşeşte, paradoxal sau nu, să-l facă şi mai vizibil pe celălalt Iisus al credinţei, parte a unităţii treimice.

[1] Cu privire la importanţa, originalitatea şi controversele stârnite de perspectiva lui Wright în mediul teologiei anglicane lămuritoare este Postfaţa lui Ioan I. Ică jr., *Nicholas Thomas Wright – episcop teolog al Împăratului Hristos.*

Dumnezeul Scripturii este cu totul altceva decât o entitate abstractă, situată într-o altă lume, cum a fost conceput din Evul Mediu până în contem-poraneitate...

→ a sufletului. Pentru testarea a ceea ce afirm recomand *Războiul nevăzut*, ediţia Sfântului Nicodim Aghioritul sau, mai bine, a Sfântului Teofan Zăvorâtul, scrisă în secolul al XIX-lea, deci înainte de apariţia şcolii psihanalitice; cei doi participau însă la o Şcoală veche de 1900 de ani (atunci).

Deşi Freud, într-o etapă matură a operei sale, dă curs „vocaţiei filosofice reprimate" (p. 112), el nu părăseşte paradigma materialistă (aşa cum ar putea să ne dea impresia contextul), din cauza resemnificării păguboase – a sufletului şi spiritului – care ne aruncă de tot în confuzie. În plus, ştiinţele nu duc neapărat la materialism, ba dimpotrivă, dacă ţinem cont de rezultatele fizicii cuantice. De asemenea, filosofia nu trebuie neapărat asociată spiritualului doar pentru că pomeneşte de spirit. Multe filosofii sunt materialiste, încă din antichitate (precum atomismul), culminând cu reprezentanţii Iluminismului francez; nu este deloc întâmplător că psihanaliza, o „spiritualitate" materialistă, a prins foarte bine în Franţa, leagănul materialismului modern.

Prin modul în care este prezentată în această carte de dialoguri, psihanaliza seamănă mai mult cu o religie de-transcendentalizată, „purificată" de metafizic – o recunoaşte indirect V.D. Zamfirescu: „Cred că orice psihanaliză are o încărcătură religioasă, măcar în ceea ce priveşte modul de organizare al asociaţiilor psihanalitice, ca nişte biserici, cum pe bună dreptate s-a spus. Există întemeietori, apostoli, ierarhi, apărători ai purităţii doctrinei ş.a." (p. 120). „Mântuirea" rămăsese ultimul termen care trebuia platizat pentru ca relativizarea să fie deplină: „Acceptarea faptului că psihanaliza reprezintă una dintre căi, nu calea, înseamnă mântuire, normalitate" (p. 143).

Dimensiunea speculativă a psihanalizei iese mult mai bine în evidenţă atunci când este aplicată la nivel social. Iar vechile obsesii ale psihanalistului reapar şi aici. La observaţia lui Leonid Dragomir privind o autentică nobleţe şi înţelepciune a lui Noica (discutând pe marginea cărţii *Rugaţi-vă pentru fratele Alexandru*) în raport cu torţionarii, psihanalistul ne lămureşte: „părerea mea este că la Constantin Noica nu era vorba de asumare, ci de o ascundere a conflictului. A-ţi fi milă de torţionar este, presupun, o fugă de problemă, o evitare. *L.D.*: Deşi creştinismul asta propovăduieşte, iertarea şi mila, chiar iubirea faţă de duşman. *V.D.Z.*: Dar creştinismul are rădăcini resentimentare, aşa cum au arătat Nietzsche şi alţii după el" (p. 137). Acest „au arătat" este foarte slab, însă V.D.Z. îl ia ca pe o axiomă convenabilă pentru „spiritualitatea" pe care o propovăduieşte. Se pare că el îi vede pe toţi după propriul calapod, nu înţelege că poate exista o autentică iertare şi jertfă. Este un mecanism binecunoscut ca atunci când realitatea nu se mai potriveşte teoriei pe care o iubeşti, să „aranjezi" realitatea astfel încât să se încadreze universul tău conceptual. (Ştiinţa funcţionează exact invers). Acestui viciu al pseudoştiinţelor îi sunt dedicate multe pagini de către epistemologi. Şi apoi, cum rămâne cu afirmaţia că psihanaliza este angajată în lupta împotriva idolilor?!

Florian Silişteanu

Din cana cu păsări

din pridvor şi seaca lumii

dintre toate câte sunt, pietre pe pământ
numai una este tare, piatra ...care doare!
mama mea a fost şi ea, piatră Domnului ...cândva
până m-a născut pe mine

vine Dumnezeu acasă
după El un înger şchiopătând de fulger şi de lung de pieptănat
aruncând pietre prin curţi printre vii şi printre sluţi
- pietre băăăăăă, pietre măăăăăă!
dar nimeni nu se apleacă, morţii mele să petreacă!

dintre păsările toate
numai tu cea mai aproape
piatră care ne desparte

29 iunie, mănăstirea din cleanton, michigan - usa

Mariana Şenilă-Vasiliu

Mintea cea de pe urmă a românului

„Din orice brad ne tulbur-o mustrare
Și tot mai greu păcatul ni-l arată”
Octavian Goga

În vara anului 1994 mă aflam la mănăstirea Bistriţa, din Vâlcea, în buna compania a doi prieteni, binecunoscuţii biospeologi de la Institutul „Emil Racoviţă”, de pe lângă Academia Română, soţii Ştefan şi Alexandrina Negrea. Pentru efortul lor benevol depus la trierea arhivei rămase după decesul soţului meu, biologul George D. Vasiliu, când munciseră cot la cot cu mine timp de două săptămâni câte opt ore pe zi, înghiţind praful depus în peste 50 de ani - cu toate că purtam măşti pe faţă, praful tot răzbea pe lângă ele, iar la sfârşitul zilei ne dădeam duhul tuşind -, am considerat că cea mai potrivită răsplată ar fi o cură de aer curat, în mijlocul naturii. Faptul că o cunoşteam pe maica stareţă mi-a înlesnit cazarea la mănăstire.

În imediata apropiere a locaşului mănăstiresc se află cunoscuta Peşteră cu Lilieci de care cei doi au înţeles să profite încă din prima zi, mai cu seamă că specialitatea lui Ştefan sunt *cladocerii*, nişte fiinţe minuscule care trăiesc în guano de liliac. Într-o cercetare anterioară, descoperise tocmai acolo un *cladocer* neidentificat căruia i-a dat numele *decapolitul*, după numele sfântului Grigore Decapolitul ale cărui moaşte sunt păstrate într-o raclă de argint minunat lucrată de bijutierul braşovean Georg May II (1688-1712), comandată şi donată mănăstirii de Brâncoveanu. Cum oficialităţile de dinainte de 1989 habar n-aveau cine a fost sfântul al cărui nume îl purta *cladocerul* în cauză, denumirea a scăpat de cenzură şi aşa a rămas.

...s-ar putea ca într-o bună zi să nu mai avem parte nici de cele patru scânduri pentru coşciug. S(t)at fără câini, ţară fără adevăraţi stăpâni, muica Românie e la mâna hoţilor autohtoni, dar mai cu seamă a străinilor în folosul cărora se emit legi cu dedicaţie.

În ziua următoare le-am propus o incursiune pe Cheile Bistriţei şi dincolo de ele, în plin munte, unde să punem şi de un picnic adevărat, cu fripturi pe jăratic şi vin ţinut la rece în apa Bistriţei. Locurile sunt de o mare frumuseţe, iar pădurea e încă virgină. Cheile strâmte, cu pereţi înalţi, răcoroase întotdeauna din cauza umbrei pe care şi-o ţin reciproc masivele de stâncă sunt locul de trai şi cuibărit al unei păsăruici ciudate numite *fluturelul de stâncă*. Pasărea asta îşi duce întreaga viaţă fără a coborî vreodată pe pământ. Se hrăneşte în zbor, cuibăreşte pe cele mai inaccesibile ţancuri, iar când vrea să se odihnească se lipeşte de stei desfăcându-şi aripile precum un fluture. Abia atunci remarci culoarea aripilor sale roşii ca focul, altminteri e cenuşie precum stânca cu care se confundă. După Chei, cât vezi cu ochii, de o parte şi de cealaltă a muntelui, codru neatins, în care copacii nu pier de topor, ci de bătrâneţe. Anterior, de câte ori m-am plimbat pe Cheile Bistriţei, mai ales după furtună, mi s-a întâmplat să aud bufnetul înfundat al copacilor grei de vârstă care se prăbuşeau de-a-n picioarelea.

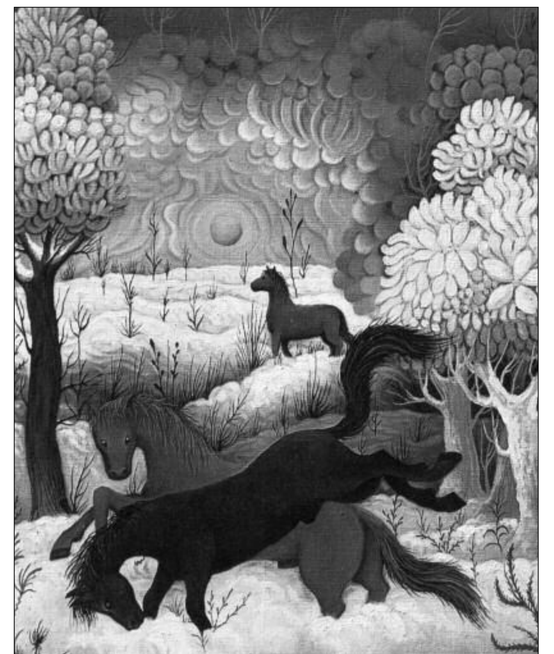

Ştefan Negrea

După câţiva kilometri parcurşi, am aflat locul potrivit unde să poposim: un tăpşan în dunga codrului, destul de larg ca să putem face foc fără grijă, şi râuşorul curat în care am culcat la răcoare sticla cu vin. Până să mă ocup eu de cele gospodăreşti, de făcutul focului şi aranjarea mesei, Ştefan a scos din portbagajul bătrânei sale Dacii un hamac de fibre vegetale adus taman din Cuba, unde participase în calitate de specialist la două expediţii privind explorarea, cartarea şi studierea faunei speologice. Cercetarea celor 61 de peşteri a fost făcută pentru întâia dată de o echipă complexă româno-cubaneză între anii 1969 şi 1973. Aventurile prin care s-a trecut au fost povestite cu bun har de scriitor de Ştefan Negrea în volumul *Expediţionari români la tropice* (Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1980). Nu este singura carte publicată de Ştefan Negrea, lui i se datorează şi volumele *Prin peşterile lumii*, *Peşteri din România*, precum şi *Pe urmele lui Grigore Antipa*. Iar de n-ar fi fost vremurile aşa sucite şi vitrege, urma să publice un volum dedicat biologului George D. Vasiliu, pentru a cărui muncă şi probitate ştiinţifică avea o imensă preţuire şi admiraţie. N-a fost să fie, după cum nici George D. Vasiliu n-a apucat să-şi publice ultimele patru mari lucrări de biologie la care a trudit până în pragul morţii. Soarta, cum zicea înţelept-fatalista mea mamă.

În timpul expediţiilor din Cuba, Ştefan şi-a lăsat o dichisită barbă scoţiană aşa cum nici măcar scoţienii sadea n-au mai văzut. Barba îi scotea în evidenţă personalitatea ori pe unde se ducea, dar mai întâi şi mai întâi în comisiile de doctorat pe care le conducea, atât în ţară, cât şi în străinătate. Adăugată vorbei sale moldoveneşti, molcome şi îndulcite, barba scoţiană crea un efect niţel comic care însă îi atrăgea totala simpatie a celor care îl vedeau şi îl auzeau vorbind. Preţuirea şi afecţiunea soţilor Negrea faţă de soţul meu, după moartea lui a trecut în întregime asupră-mi, altminteri cine ar fi fost atât de nebun să se înhame benevol la salahoreala imensei, diversei şi stufoasei arhive George D. Vasiliu.

Gândul că Ştefan a adus hamacul special pentru mine, să-mi facă o mică bucurie în marea de amar şi marasm în care pluteam pe atunci, m-a emoţionat. După ce ne-am ospătat în bună lege, m-a poftit în hamac. La o vreme, mai potolindu-mă cu legănatul, am intrat într-o stare de melancolie, mulţumindu-mă să privesc printre gene cerul şi codrul des ca peria. De unde până atunci mă bucurasem, odată ce mă păleşte o profundă întristare: *“Măi Ştefane*, îi spun bunului prieten, *ştii tu că va veni o zi când nu ne vom mai putea bucura de libertatea de a intra în pădure ca până acum? Că pădurile, până mai ieri ale noastre, vor fi doar ale câtorva? Că vor fi îngrădite cu sârmă ghimpată de care va spânzura avertismentul “**Nu treceţi! Proprietate privată**”*? “Ce-ţi veni?”, m-a întrebat Ştefan mirat. Starea de deprimare şi nelinişte mi se trăgea de la vehemenţa cu care deputatul PNŢCD, Lupu, îi tot da în sus şi în jos cu “*restitutio in integrum*”. Iar apariţiile lui în Parlament erau tot mai dese şi tot mai agresive, dar în acelaşi timp şi nechibzuite. O făcea fără să se gândească barem o clipă la urmările dezastruoase ale unei legi, prea laxe şi largi, care nu delimita retrocedeŕile doar la urmaşii direcţi ai foştilor proprietari şi nici la limitarea sumei de despăgubire, aşa cum se procedase în alte ţări foste comuniste. În loc să se reteze dintr-o singură lovitură coada pisicii, după 25 de ani ea continuă să fie scurtată milimetru cu milimetru. După cum s-a procedat, ne-ar mai trebui încă o ţară ca să fie satisfăcute cererile celor îndreptăţiţi, dar mai cu seamă a tot soiul de terchea-berchea, fără căpătâi, fără morală, fără scrupule, puşi pe căpătuială, care s-au strecurat prin ochiurile prea mari ale legii. S-a furat şi jefuit ca în codru, iar mai la urmă au fost furaţi înşişi codrii, iar în unii munţi nici nu mai există pădure. Spolierii naţionale i s-a adăugat jaful făcut de străinii de ţară şi neam care, cu ajutorul cozilor de topor băştinaşe au pustiit Carpaţii de podoaba codrilor, lăsând în urma trecerii lor doar mirişti goale. Iar dacă lucrurile vor continua tot aşa, s-ar putea ca într-o bună zi să nu mai avem parte nici de cele patru scânduri pentru coşciug. S(t)at fără câini, ţară fără adevăraţi stăpâni, muica Românie e la mâna hoţilor autohtoni, dar mai cu seamă a străinilor în folosul cărora se emit legi cu dedicaţie. Referitor la un fenomen similar patrecut acum o sută de ani, G.D. Belinsky scria în “Revista pădurilor” din 1920: *“Acum exploatarea (pădurilor - n.n.) devine, aşa cum s-a spus pe bună dreptate* ***devastare****”* (apud C.C. Giurescu, “Istoria pădurii româneşti”). Când actualul guvern a supus votării în Parlament noul cod silvic, de natură să limiteze exploatarea pădurilor noastre de către străini, în mod special de firma austriacă Schweighofer, care a intrat în pădurile transilvane ca uliul în curtea cu păsări, aceştia au sărit ca arşi, au ameninţat şi s-au plâns sus de tot. Acolo sus, preşedintele a zis şi el: “Nein!”, că doar n-o să-i scoată ochii neamţ la austriac pentru nişte români.

Nu ştiu alţii cum şi ce anume citesc, dar în interesul meu pentru lectură istoria ocupă un loc esenţial, poate chiar primul. Pentru că tot, dar absolut tot este legat şi cuprins în istorie, iar cea a României mă interesează în mod special pentru că, aşa cantitate infimă cum sunt, cu moşii şi strămoşii mei, fac parte din ea. Nu pot trăi ca lintiţa pe apă fără să ştiu de unde vin, cine sunt şi încotro mă îndrept. Dacă la primele două întrebări am primit oarecare răspunsuri, cea încotro ne îndreptăm îmi dă mari tulburări sufleteşti şi nelinişti. Întâmplări din trecutul istoric al ţării, exemplare în acest sens, le îndreptăţesc.

Pădurile au fost şi sunt vitale pentru români, doar motivele sunt puţin diferite de la un timp la altul. Lui Paul de Alep, un vornic din Ţara Românească i-a explicat rolul jucat de codri în rezistenţa românilor la atacurile otomane: “*Ţara noastră”*, zicea el, “*n-are castele. Drept castele şi fortăreţe avem aceşti munţi şi păduri împotriva cărora nici un duşman nu poate birui. Dacă ar fi fost altfel, şi dacă am fi avut cetăţi pe teritoriul nostru, turcii de mult ne-ar fi scos din ele”*.

Din păcate, odinioară, ca şi acum, au existat cozi de topor. Scriind despre modul sălbatic în care au fost exploatate pădurile

Vrancei de către “*Foresta română*” a baronilor Groedll - toate firmele străine şi-au ascuns şi îşi ascund adevărata identitate sub denumiri cât mai româneşti! -, C.C. Giurescu scrie în a sa “Istorie a pădurii româneşti” că totul s-a făcut “*cu concursul câtorva moşneni fruntaşi - adevărate cozi de topor (...)”*. Între ce se întâmpla acum un secol şi ceea ce se întâmplă azi, nu-i nicio diferenţă; aşijderea, nu-i vreo diferenţă între baronii Groedll de atunci şi Schweighoferii de azi, între “moşnenii fruntaşi-cozi de topor” de anţărţ şi polit-afaceriştii actuali. Tot învârteli, tot corupţie, tot legi măsluite în favoarea străinilor, tot nepăsare, tot jaf şi nedreptate faţă de români. Dar nici cu “moşnenii” autohtoni nu mi-e ruşine, înhaţă şi ei câte o halcă de pădure de vreo 360 ha, suprafaţă frumuşică, nu-i aşa? Pe unde piciorul tătâne-su şi mumă-sa n-au călcat în viaţa lor, împinse de lăcomia fără margini şi neruşinarea fără limite, cu ajutorul tehnicii avansate, exploatarea pădurilor carpatine a atins stadiul catastrofal. Ce se tăia acum două secole în zeci de ani, se doboară şi se fură de firmele străine acum în câteva luni. Şi totul cu complicitatea politicienilor şi guvernanţilor care, fie din prostie, fie din indolenţă, fie, cel mai adesea pentru că s-a “uns” cine şi unde trebuie

Exploatarea nechibzuită şi exportul necugetat de lemn românesc nu-i de dată recentă, ci-i de multişor poveste. Diplomaţii străini de acum mai bine de un veac şi jumătate, nu stăteau doar de bârfe, cancanuri politice, baluri şi tras de sfori, ei stăteau cu ochii în patru, foarte atenţi la acele bogăţii autohtone de care ţările lor ar fi fost interesate. În raportul diplomatic din 1845, consulul francez Billecoq informa: “*Nicio ţară din Europa nu poate furniza un asemenea lemn (stejar - n.n.), de o calitate şi o abundenţă remarcabilă ca Principatele dunărene, în special Principatul Moldovei”*. (apud C.C. Giurescu) Câţiva ani mai târziu, lemnul românesc de construcţie ajungea în marile porturi ale Europei, iar douăzeci de ani mai târziu era solicitat de “*Compania Universală a Canalului Maritim Suez*”. În realitate, aceasta nu era deloc „universală”, ci o companie franco-egipteană în fruntea căreia se afla Ferdinand de Lesseps, diplomat de carieră şi spirit întreprinzător, ajutat în demersurile sale de relaţii sus-puse atât în Franţa - se zvonea că ar fi fost înrudit cu împărăteasa Eugenie, născută de Montijo şi Guzman (1826-1920) -, cât şi în Egipt, unde se bucura de prietenia lui Said, guvernatorul Egiptului. În problema procurării lemnului de stejar din ţara noastră atât de necesar şi de neînlocuit în construirea Canalului de Suez - calităţile stejarului românesc îl recomandau înaintea altor esenţe dat fiind că, în contact cu apa devenea foarte dur, însă şi elastic şi mai ales rezistent -, importante au fost relaţiile dintre Cuza şi Napoleon al III-lea, susţinător al domnitorului, dar şi al cauzei Unirii definitive a Principatelor! Impresionat de personalitatea împăratului, Cuza a încercat să-l imite în toate cele, inclusiv în vestimentaţie şi tăietura bărbii, aşa cum se poate vedea în portretul oficial.

Se părea că problema Canalului de Suez era o chestiune ce-i privea doar pe bărbaţi, atunci când, un rol deloc neglijabil în această ecuaţie l-a jucat împărăteasa Eugenie. Imaginea ei delicată şi fragilă din portretele de epocă induce în eroare. Sub mătăsurile cu care era îmbrăcată se ascundea o voinţă de oţel, iar picioruşele sale, celebre prin micime, au făcut paşi uriaşi în politica celui de-al Doilea Imperiu, atât în bine, cât şi în rău. Influenţat de împărăteasă, împins de la spate de ea, Napoleon al III-lea a declarat în 1870 război Prusiei, război care s-a încheiat cu înfrângerea acestuia la Sedan, de unde şi răutăciosul joc de cuvinte colportat după aceea: “*Napoleon cedant Sedan, ceda ses dents”*. A urmat exilul în Anglia şi, la trei ani doar, moartea împăratului...

Ferdinand de Lesseps, verişorul îndepărtat al Eugeniei de Montijo şi Guzman, şi-a început cariera diplomatică în Egipt, la Cairo şi Alexandria, unde, după o pauză a revenit în 1854 când pe tronul Egiptului a ajuns bunul său prieten Said. Domnia acestuia a fost scurtă (1854-1863), însă foarte profitabilă pentru Lesseps, care a avut ideea tăierii istmului de Suez printr-un canal ce urma să lege Marea Mediterană cu Marea Roşie care ar fi scurtat în acest fel calea martitimă dintre cele două mări, până atunci obligată să ocolească Africa. Pentru construirea Canalului era nevoie însă de mult lemn de stejar foarte rezistent la apă, iar acela nu putea proveni decât din Principate, aşa cum remarcase deja consulul Billecoq. Ferdinand de Lesseps s-a adresat rudei sale îndepărtate, împărăteasa Eugenie, aceasta l-a convins pe Napoleon al III-lea, iar suveranul francez s-a adresat lui Cuza. În fine, domnitorul român, printr-o scrisoare din 1864, adresată lui Ismail, succesorul lui Said, confirma trimiterea unor uriaşe cantităţi de lemn din pădurile României. Informaţia în cauză o dă tot C.C. Giurescu care citează scrisoarea lui Cuza adresată *kedivului* Egiptului din 22 iulie/3 august 1864. “*Imense cantităţi de lemn din pădurile României au fost întrebuinţate la construcţia Canalului de Suez şi comerţul maritim, urmând calea deschisă de aceste prime expediţii, a dus de mai multe ori încă cerealele noastre în portul Alexandriei”*. O singură greşeală face din cauza grabei C.C. Giurescu: termenul de kediv/vicerege a fost înfiinţat de Înalta Poartă abia în 1867, deci la trei ani după scrisoarea adresată de Cuza guvernatorului Egiptului, şi a fost folosit doar până în 1914. În ce priveşte locul de exploatare a lemnului în cauză, acesta se afla în principal în munţii Lotrului, dar şi în alţi munţi.

La inaugurarea Canalului de Suez din 1869 au participat mai multe capete încoronate ale Europei. Franţa a fost reprezentată de împărăteasa Eugenie, fapt ce arată fără dubiu rolul jucat de ea în această întreprindere inginerească, gigantescă pentru vremea respectivă. Imensul succes de care s-a bucurat, l-a împins pe de Lesseps să repete aventura dincolo de Atlanic. După doar 11 ani, el a fondat o nouă companie al cărei ţel era tăierea Canalului Panama. Bineînţeles, tot cu ajutorul stejarului românesc. Lucrurile n-au mers însă aşa cum sperase şi în 1889 Compania Panama a dat faliment. Acuzat de nereguli şi malversaţiuni financiare, Ferdinand de Lesseps şi fiul său au compărut în faţa tribunalui care i-a condamnat la câte cinci ani de închisoare şi o amendă foarte condimentată. Până la urmă, Curtea de Casaţie a suspendat condamnarea la închisoare, nu însă şi amenda. Stresat rău de cele ptrecute, afectat de oprobriul public a cărui ţintă ajunsese, Ferdinand de Lesseps a murit înainte de a se da condamnarea definitivă.

Cele două mari lucrări inginereşti din a doua jumătate a secolului XIX, Canalul de Suez şi Canalul Panama, au însemnat pentru pădurile româneşti o exploatare masivă şi nechibzuită, nu însă şi singura. Era necesară o restricţionare a tăierilor pădurilor şi o raţionalizare a acestora, drept care, după modelul austriac al “Orânduielii pădurilor” din 1781, care se referea la exploatarea codrilor transilvani - oare austriecii de azi care exploatează lemn la noi de ce nu le mai respectă? -, un secol mai târziu, în 1872, s-a dat şi în Principatele Unite “*legea pentru administrarea domeniilor statului”,* iar *“serviciul de silvicultură a fost însărcinat cu administraţia şi paza pădurilor”*. În sfârşit, în 1881 s-a emis şi primul Cod Silvic. Degeaba însă, prin varii tertipuri, legea a fost mereu ocolită şi încălcată, iar exploatările nesăbuite au continuat. Ca şi azi, când cu toată legislaţia de protecţie a pădurilor, se continuă acelaşi mod sălbatic de tăieri, de nu cumva încă mai rău. Intrarea în Uniunea Europeană a adus o serie de beneficii României, dar legislaţia ei îngăduie străinilor mult prea uşor, pe chestiune de “generalizare”, încălcări grosolane ale protecţiei patrimoniului naţional. Exemplul cu ce s-a petrecut recent, când firma Schweighofer, la delimitarea prin Codul silvic a exploatărilor de către străini la 30%, în loc de 40% din totalul exploatărilor din pădurile noastre, au ameninţat cu plângere la U.E. Firmele străine se comportă în România precum americanii în ţările bananiere. Taie în neştire, nu sădesc puieţi în loc, pauze pentru refacerea pădurilor pentru ei nu există; şi, în general, tot ce este interzis în ţările lor, comit în ţara noastră fără lege, fără ruşine şi fără niciun fel de repercusiuni.

Cele două mari lucrări inginereşti din a doua jumătate a secolului XIX, Canalul de Suez şi Canalul Panama, au însemnat pentru pădurile româneşti o exploatare masivă şi nechibzuită, nu însă şi singura.

A cui mai e ţara asta? După halul în care a ajuns în ultimii 25 de ani, pare să fi ajuns colonie, aşa cum spune cu mult “of” profesorul Ilie Şerbănescu. Trebuie că la atâtea rele câte s-au comis şi care au desfigurat-o, Alecu Russo se răsuceşte în mormânt. La fel şi Goga. Maşinile şi trenurile care transport buşteni luaţi cu japca de venetici, “legal” sau ilegal, tot una, vor înconjura în curând Pământul pe la paralela 45.

Şmecheria occidentală ambalată în vorbe meşteşugite, dar şi cea rusească, brutală şi perversă, fac casă bună cu nerozia autohtonă şi toate trei au distrus ţara în timp record. Am avut industrie, n-o mai avem; am avut codrii fraţi cu românii, nu-i mai avem, iar de frăţie s-a ales rumeguşul; avem aur, l-am dat pe daiboj americanilor camuflaţi în firme canadiene; am avut petrol, l-am cesionat şi pe ăsta pe nimic. Copiii i-am vândut la bucată, iar mai nou, cât pe ce să ne vindem şi ciocârliile. Ne-au ajutat cu “sfaturile” lor sapienţiale experţii economişti occidentali care ne-au repetat 25 de ani în cea mai pură manieră leninistă: *“Privatizaţi! Privatizaţi! Privatizaţi! Chiar şi pe un leu!”* Tâlâmbi, am procedat întocmai şi am rămas cu mai nimic. Nu ne-am vândut ţara, am dat-o pe degeaba. Oare ce ne-a mai rămas de dat? Aerul! Pe când concesionarea la metru cub a aerului carpatin? Dă-ne, Doamne, mintea de pe urmă a românului. Cât mai degrabă.

Nu ne-am vândut ţara, am dat-o pe degeaba. Oare ce ne-a mai rămas de dat?

litere

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Atmosferă de înaltă vibraţie spirituală în Sala „Ars Nova" din cadrul Centrului Cultural Piteşti, acolo unde s-a desfăşurat ediţia din luna iunie a Conferinţelor Municipiului Piteşti. Organizată în parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din România Filiala Piteşti, manifestarea a fost susţinută de scriitorul

Adrian Alui Gheorghe, directorul Bibliotecii Judeţene G.T.Kirileanu din Piatra Neamţ, care a vorbit despre „Modelul creştin în societatea de azi". Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului IPS Calinic, invitat de onoare la eveniment, a făcut referire la aspectele lumeşti şi duhovniceşti ale societăţii româneşti, lăudând frumuseţea specială a lăcaşelor de cult de pe meleagurile argeşene. Dezbaterea a fost moderată de scriitorul Dumitru Augustin Doman, redactorul-şef al Revistei „Argeş", publicaţie lunară editată de Centrul Cultural Piteşti.

„Picături de frumos" - Mariana Frăţiţa

Ziua Mondială a Refugiatului

■ Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia Surzilor din România Filiala Piteşti au organizat în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii" expoziţia de pictură, grafică, fotografie, caricatură şi film, sub genericul „Artă în lumea tăcerii". La manifestare au expus membri ai filialelor surzilor din toată ţara, care au aptitudini artistice. Expoziţia a avut şi caracter de concurs, astfel încât cei mai talentaţi autori ai lucrărilor prezentate au fost recompensaţi cu premii interesante. La vernisaj au luat cuvântul preşedintele Asociaţiei Argeş Solidaire, Emilian Dragnea, actorul Puiu Mărgescu, poeta Claudia Berta, preşedintele Asociaţiei Surzilor din România Filiala Piteşti, Marian Dinu, asistentul social Loredana Tudoran, expozanţi de la filialele surzilor din România.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Fundaţia Culturală „Memoria" Filiala Argeş au organizat lansarea romanului „În labirintul roşu", de Lăcrămioara Stoenescu. Originară din judeţul Giurgiu şi absolventă a Facultăţii de Filologie a Universităţii din Bucureşti, autoarea a predat la Colegiul „Cantemir-Vodă" din capitală. A suportat ororile regimului comunist, fiind eliminată din şcoală la vârsta de 10 ani şi deportată împreună cu familia în judeţul Suceava, după arestarea tatălui său din motive politice. A debutat editorial cu volumul memorialistic „Copii – Duşmani ai poporului" în anul 2007. Au urmat cărţile „De pe băncile şcolii în închisorile comuniste" în anii 2010, 2014, „Memoria stigmatelor" în anul 2012 şi două cărţi pentru copii – „Poezii pentru cei mai dragi copii" în anul 2012 şi „De la circ la zoo", în anul 2013. A scris diferite scenarii radiofonice, fie după cărţile proprii, fie după alte lucrări şi colaborează activ la mai multe publicaţii culturale. La evenimentul editorial de la Centrul Cultural Piteşti i-au fost alături preşedintele Fundaţiei Culturale „Memoria" Filiala Argeş, prof. univ. dr.Ilie Popa, redactorul şef al Revistei Argeş, scriitorul Dumitru Augustin Doman, scriitoarele Mona Vâlceanu, Marilena Lică-Maşala, poetul Adrian Mitroi, istoricii Marin Toma, Aurelian Roman, Marius Chiva, consilierul judeţean Marius Postelnicescu, elevi şi cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu". Romanul „În labirintul roşu", semnat de Lăcrămioara Stoenescu urmăreşte periplul unei tinere profesoare în lumea comunismului, în care trebuia să eludeze legile vremii pentru a supravieţui.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş au organizat întâlnirea literară sub genericul „Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni", ediţia din luna iunie, avându-l invitat pe scriitorul Ion Lică Vulpeşti. Manifestarea a cuprins o lectură publică din creaţia autorului, susţinută de studentele Liliana Jugănaru şi Denisa Coroja de la Facultatea de Litere din cadrul Universităţii Piteşti, elevele Andra Cosmescu şi Claudia Morlovea de la Colegiul Naţional „I.C.Brătianu". De asemenea, publicul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu s-a delectat şi cu o spumoasă prelegere a invitatului. Originar din judeţul Olt, satul Vulpeşti, Ion Lică Vulpeşti a absolvit Institutul de limbi străine Bucureşti şi Facultatea de Filologie din cadrul Universităţii Bucureşti. Este membru titular al Uniunii Scriitorilor din România şi a publicat volumele: „Ziua cu gândurile-n hăţuri" în anul 1981, „După-amiezi cu cai" în anul 1987, „Dom Petrică şi celelalte" – roman disident, în anul 1991, „Mireasa cu mâna ruptă" în anul 2000, „Prinţul cenuşiu" în anul 2001, „O poală cu ouă" în anul 2006. A obţinut Premiul I pe ţară pentru proză al revistei „Luceafărul" în anul 1978 şi Premiul I pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România în anul 1981.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala „Simpozion" un medalion literar, dedicat scriitoarei Nora Iuga. Manifestarea, care s-a înscris în proiectul cultural „Recenzii" a fost susţinută de poeta Denisa Popescu. Publicul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima" şi Colegiul Economic „Maria Teiuleanu" s-a delectat cu o incitantă expunere despre creaţia literară a Norei Iuga. Poeta Denisa Popescu a fost acompaniată literar de studenta Liliana Jugănaru de la Facultatea de Litere din cadrul Universităţii Piteşti, oferind celor prezenţi o oră de literatură altfel. Proiectul cultural „Recenzii" are drept scop promovarea scriitorilor contemporani în rândul tinerilor.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat un spectacol muzical, din seria manifestărilor lirice sub genericul „Seri de muzică – LA FÂNTÂNĂ", în Piaţa Primăriei Municipiului Piteşti. Evenimentul, coordonat de cantautorul Tiberiu Hărăguş a cuprins un recital susţinut de Grupul Folk „P620", elevii Ana Mladin, Alexia Păunescu, Andreea Niţulescu, Alina Popescu, Antonia Molea, Adrian Pătru, Anemona Olteanu, Alina Vidroiu, Ana Manole, Narcisa Bucur, Mihai Hoţescu, Andrei Bulf, Georgiana Costache, Alexandra Leu, Cezar Ion, Mihnea Dinescu, studenţii Vlad Sandu, Claudia Maria Guţu, solista Janina Spiridon, profesoara de muzică Cristina Dumitrescu, Laurenţiu Popa, Trupa de dans modern „Covers".

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii", expoziţia de pictură, sub genericul „Picături de frumos", de Mariana Frăţiţa. Originară din Piatra Neamţ, dar stabilită în Târgu Jiu, autoarea a absolvit Institutul Politehnic „Gheorghe Asachi" din Iaşi, Şcoala Populară de Artă din Târgu Jiu – Secţia Pictură şi Facultatea de Pedagogie a Artelor din cadrul Universităţii Constantin Brâncuşi. A participat cu lucrări la expoziţii colective organizate de Uniunea Artiştilor Plastici Filiala Târgu Jiu, la Galeriile Municipale de Artă din Târgu Jiu şi la manifestări organizate în cadrul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Gorj. Mariana Frăţiţa execută lucrări de pictură cu vopsele acrilice pe pânză, carton pânzat şi carton. De asemenea, realizează lucrări prin tehnica colajului textil, lucrări de tapiserie, creaţii de design vestimentar, folosind elemente cu specific tradiţional românesc. La vernisajul de la Centrul Cultural Piteşti i-au fost alături directorul Galeriei de Artă „Rudolph Schweitzer Cumpăna", artistul plastic Augustin Lucici, poeta Denisa Popescu, redactorul-şef al Revistei „Carpatica", scriitorul Nicolae Cosmescu, artistul plastic Constantin Samoilă, epigramistul Nic Petrescu, cercetătorul ştiinţific Adina Perianu, studentele Liliana Jugănaru şi Denisa Coroja de la Facultatea de Litere din cadrul Universităţii Piteşti, elevi şi cadre didactice de la Liceul de Artă „Dinu Lipatti" şi de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu".

■ Eveniment notabil pentru administraţia publică locală, organizat de Centrul Cultural Piteşti şi Clubul Româno-Arab de Cultură şi Presă. Este vorba de un simpozion prilejuit de Ziua Mondială a Refugiatului, sărbătorită pe data de 19 iunie. La manifestarea desfăşurată în Sala Ars Nova din Complexul Expoziţional Casa Cărţii a fost invitat special ambasadorul Extraordinar şi Plenipotenţiar al Statului Palestina, Fuad Kokaly, care a susţinut o prelegere despre istoria şi evoluţia Statului Palestina, problemele refugiaţilor palestinieni şi perespectivele din regiune. Iniţiatorul şi moderatorul acţiunii a fost purtătorul de cuvânt şi fondatorul Clubului Româno-Arab de Cultură şi Presă, jurnalistul, poetul, scriitorul şi analistul pe problematica Orientului Mijlociu, Ahmed Jaber. Traducerea a fost asigurată de consilierul de la Ambasada Statului Palestina la Bucureşti, dr. Kordi Assem. La eveniment au participat preşedintele Consiliului Judeţean Argeş Florin Tecău, viceprimarul Primăriei Municipiului Piteşti, Laurenţiu Zidaru, studenţi palestinieni şi iordanieni care studiază la Universitatea din Piteşti, reprezentanţi ai mediului academic, ai societăţii civile, istorici, pasionaţi de istorie, oameni de cultură argeşeni şi jurnalişti. Manifestarea s-a încheiat cu un spectacol de dansuri tradiţionale, susţinut de studenţii palestinieni şi iordanieni de la Universitatea Piteşti.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Simpozion o nouă ediţie a Clubului „Cafeneaua Literară". Manifestarea a cuprins o lectură publică, susţinută de membrii clubului, din creaţiile proprii. Poeţii Virgil Diaconu, Coniţa Lena, Nicolae Ionescu, Florian Stanciu şi Marian Dogaru au citit poeme vechi şi noi şi au discutat despre ultimele noutăţi din literatura actuală.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" şi redacţia Revistei-document „Restituiri" au organizat colocviul cu tema „El vs. Ea - Misoginismul în istorie". Manifestarea, care s-a înscris în ⟶

actualitate

După amiaza unui scriitor oficial...

(urmare din p. 32)

Gutenberg, cu caractere mari şi avea, alături, un desen, alb-negru, sepia sau color. Tipăriturile erau trase în serie mică iar fiecare exemplar era numerotat. Când am coborât la parter, am încercat să stăm de vorbă, pe îndelete, despre poezie, dar doamnele, care ne dominau din punct de vedere numeric, trăgeau cu urechea şi interveneau, mereu, în conversaţia noastră "privată", de la scriitor la scriitor. I-am propus lui Marc să ne ascundem, împreună, "într-o gaură de şarpe". "In the snake hole!", am repetat eu. Am constatat că expresia noastră nu există în limba engleză şi îndemnul nostru s-a dovedit total ineficient. (Ei folosesc, în mod curent, o altă gaură în expresiile lor curente).

Două poveşti de succes. Cu irlandezii de ieri şi de azi

"Numele meu este Thomas Sweeney. Irlandez, da. După cum ştiţi, irlandezul e faimos pentru două lucruri: poveştile pe care le spun iar whiskey-ul e cel de-al doilea. O să vă spun acum o poveste pe care n-aţi mai auzit-o. Un irlandez a fost bărbatul care a inventat şi sticla. Înainte de inventarea sticlei a fost olăritul. Oalele sunt bune dar au un mare defect: sunt opace. Deci irlandezul a inventat sticla pentru ca să puteţi vedea, prin ea, frumuseţea aurie a whiskey-ul nostru". Cei patru fraţi Sweeney au venit, în Wheeling, ca să-şi încerce norocul în industria oţelului. În anul imediat următor, 1835, ei au pus, deja, bazele unei fabrici de sticlă. Afacerea lor fost cel mai cunoscut brand, înainte de Războiul Civil, în West Virginia. Poetul Marc Harshman vine din Indiana, unde a văzut lumina zilei, şi se stabileşte în Wheeling. Aici îşi petrece întreaga sa viaţă de adult. Scrie, cu egală îndemânare, cărţi pentru copii şi cărţi de poezie pentru toată lumea. *Local Journeys, Rose of Sharon, Tournig Out the Stones, Green-Silver and Silent Poems, A song for West Virginia* plus o duzină de cărţi destinate copiilor au făcut din Marc Harshman un nume important al poeziei americane de azi. El îşi trage rădăcinile din Irlanda şi dacă, în urmă cu aproape două secole, strămoşii săi erau faimoşi datorită wiskey-ului, sticlei şi talentului lor înăscut de povestitori, acum, graţie lui Marc Harshman, la faima de odinioară se adaugă, neaparat, şi Poezia.

Post Scriptum cât de cât lămuritor

O să vă întrebaţi probabil cum a ajuns un scriitor din Filiala Piteşti să se întâlnească, în America, cu ditamai Scriitorul laureat al statului West Virginia. Simplu. După Revoluţie, pe când lucram, zi de zi, în presa locală am scris, în mai multe rânduri, despre americanii care voiau să ne înveţe ce să facem când o să ni se închidă minele. Exemplul celor din West Virginia era unul demn de urmat. Într-una din vizite, a venit în Vale şi tânărul Jeremy Morris. I-a plăcut de d-ra Mia Szabo din Lupeni dar n-a îndrăznit să-i declare dragostea. Ajuns în America şi-a dat seamă că-l încearcă sentimente serioase şi m-a rugat, via e-mail, să-mi investesc economiile într-un imens buchet de trandafiri şi să-i spun eu fetei ceea ce nu i-a zis el. Cum la noi, în sezonul rece, nu prea găseşti trandafiri roşii ca focul am înlocuit florile cu o cutie mare de ciocolată pe care, din mijlocul a trei trandafiri roşii, răzbătea un bilet roz pe care scria, caligrafic şi bilingv,: "I love you" şi "Te iubesc!" Mia mi-a declarat că i s-a părut ei că americanul ei nutrea şi alte sentimente decât cele de colaborare şi cooperare cu partea română dar până la intervenţia mea hotărâtă povestea lor de iubire rămăsese "ca-n tren". Ce a urmat a fost o chestiune petrecută între cei doi îndrăgostiţi. Când s-au căsătorit, Jeremy mi-a scris că ar vrea să-i fiu "the best man" adică, pe limba noastră, "naş". Eu am ajuns în America mult mai târziu. Zilele trecute, fetiţa lor, Amelia, a împlinit un an. Ne-am bucurat, împreună, la Wheeling, ca-n cântecul lui Mac Harshman despre West Virginia: "Ana Jarvis a visat şi Ziua Mamei s-a născut aici/ Merele *Golden Delicious* au visat şi s-au născut aici..." Fiecare vis, precizează americanul, începe cu un visător. Avea dreptate şi preşedintele Roosevelt când zicea că "Această generaţie de americani a avut *rendez-vous* cu istoria". Imprecizia termenilor de la începutul frazei te fac să crezi, pe bună dreptate, că **fiecare** generaţie de americani şi-a dat întâlnire cu istoria. Unii purtând războaie, alţii scriind poezii...

Un irlandez a fost bărbatul care a inventat şi sticla. Înainte de inventarea sticlei a fost olăritul. Oalele sunt bune dar au un mare defect: sunt opace. Deci irlandezul a inventat sticla pentru ca să puteţi vedea, prin ea, frumuseţea aurie a whiskey-ul nostru.

→ proiectul cultural-educativ „Istorie şi istorii cu Marin Toma" a reunit istorici, pasionaţi de istorie, elevi şi cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu". Istoricul Marin Toma le-a vorbit celor prezenţi despre modul în care a evoluat în timp relaţia dintre bărbat şi femeie, exemplificând cu personaje celebre din istoria lumii.

■ Teatrul Alexandru "Davila" a găzduit sâmbătă, 27 iunie, un spectacol-eveniment, care a avut loc sub egida Festivalului Internaţional de Muzică Corală "D.G.Kiriac". Ajunsă la a XXIII-a ediţie, manifestarea coordonată de profesorul Gheorghe Gomoiu a fost organizată de Consiliul Judeţean Argeş, Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti, Primăria Oraşului Mioveni, Primăria Oraşului Topoloveni, în colaborare cu Arhiepiscopia Argeşului şi Muscelului, Asociaţia Naţională Corală din România şi Asociaţia Culturală Ars Nova Argeş. La spectacolul desfăşurat pe 27 iunie, melomanii s-au delectat preţ de trei ore cu recitaluri de excepţie, susţinute de Corul "Preludiu" Bucureşti, dirijor Voicu Enăchescu, Corul Mixt "Sfânta Paraskevi" din Grecia, dirijor Hristos Kutonikas, Corul "Appassionato" al Primăriei Târgovişte, dirijor Florin Emil Nicolae Badea, Corul Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului, dirijor preot Gheorghe Neacşu.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie "Armand Călinescu" şi Platforma Civică "Acţiunea 2012" Filiala Argeş au organizat duminică, 28 iunie, în Sala Ars Nova din Complexul Expoziţional "Casa Cărţii", lansarea volumului de versuri, cu titlul "Dor de România", de studenta Diana Enache din Republica Moldova. Manifestarea, prilejuită de împlinirea a 75 de ani de la anunţarea publică a ultimatumului sovietic din 28 iunie 1940, privind cedarea Basarabiei către URSS, a fost coordonată de istoricul Marin Toma, lector univ, dr. la Universitatea Piteşti şi secretar de redacţie al Revistei-document "Restituiri", publicaţie trimestrială editată de Centrul Cultural Piteşti. La eveniment a participat un public avizat din Piteşti, Bucureşti, Curtea de Argeş şi Mioveni. Despre noua apariţie editorială a vorbit şi profesorul Cezar Bădescu din Curtea de Argeş, cunoscător al creaţiei Dianei Enache.

■ O nouă mişcare literară se conturează în cadrul Centrului Cultural Piteşti. Sub coordonarea poetei Liliana Jugănaru, a debutat pe data de 30 iunie, în Sala Simpozion a Complexului Expoziţional „Casa Cărţii", Cenaclul literar „Tinere Scântei". În faţa unui public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu", poeţii Denisa Popescu, Adrian Mitroi, Daniela Voiculescu şi redactorul-şef al Revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu, o parte din membrii cenaclului au susţinut o lectură din propriile creaţii. Lucian Bolbea, în vârstă de 20 de ani din Piteşti, Ioana Denisa Roşu, de 19 ani, din Piteşti, Ştefan Alexandru Megheş, în vârstă de 21 de ani din Curtea de Argeş, Elena Pintea, de 19 ani din Piteşti, Denisa Coroja de 20 de ani din Piteşti şi fondatoarea Cenaclului „Tinere Scântei", Liliana Jugănaru, în vârstă de 21 de ani din Piteşti, toţi studenţi la Facultatea de Litere din cadrul Universităţii Piteşti au cucerit auditoriul cu demersul lor cultural.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Uniunea Scriitorilor din România Filiala Piteşti au organizat miercuri, 1 iulie, în Sala Simpozion din Complexul Expoziţional „Casa Cărţii", lansarea volumului de versuri cu titlul „Doar împrumutând zborul", de Liliana Hinoveanu. Originară din judeţul Mehedinţi, Liliana Hinoveanu a absolvit Liceul „Traian" din Drobeta Turnu Severin şi Facultatea de Litere, Specializarea Limba şi Literatura Română - Limba şi Literatura Franceză, din cadrul Universităţii Craiova, lucrând ca profesor în şcoli din judeţele Olt şi Dolj. Din anul 1990 a devenit redactor la săptămânalul „Demnitatea", iar din 1991 şi până în prezent, redactor şi realizator de emisiuni la Radio România Oltenia Craiova. Este membră a Uniunii Ziariştilor Profesionişti, a Uniunii Naţionale a Creatorilor de Radio, a Societăţii Scriitorilor Olteni. Până în prezent a publicat volumele de versuri: „Poveste de Paşti" în 1996, „Spre o altă pedeapsă", în anul 1997, „Transfer de imagine" în 1999, „Perfuzii cu cerneală" în 2002, „Gara noiembrie" în 2013 şi „Doar împrumutând zborul" în anul 2015. Despre noua apariţie editorială au vorbit redactorul-şef al Revistei „Argeş", scriitorul Dumitru Augustin Doman, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România Filiala Piteşti, criticul literar Nicolae Oprea, criticul literar Ioan Lascu, profesor universitar la Universitatea Craiova şi Nicolae Marinescu, directorul editurii AIUS şi al Revistei „Mozaicul" din Craiova. La eveniment au fost prezenţi membri ai USR Piteşti, consumatori de cultură şi jurnalişti.

CARMEN ELENA SALUB

Nota redacţiei:

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că ***Argeş*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu artă naivă iugoslavă.

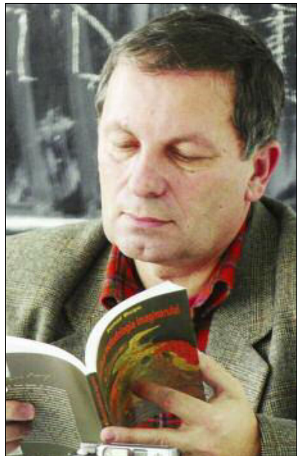
Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteţi abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură ***Argeş*** poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEŞ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC, Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia: Piteşti, Casa Cărţii, Centrul Cultural Piteşti;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro; **e-mail:** revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Mihai Barbu

În direct din Wheeling, WV, despre...

După amiaza unui scriitor oficial. Al statului West Virginia…

Prima noatră întâlnire cu Marc Harshman a avut loc în localul "Ye Olde Alpha" din Wheeling. A fost alegerea poetului. După ce ne-am aşezat la masă a venit spre noi un tânăr american care ne-a întrebat, politicos, dacă în mijlocul nostru se află vreun român. Aşa a aflat el de la recepţie şi voia, neaparat, să se convingă. Marc a venit cu soţia sa, Cheryl Ryan, eu eram cu sora mea, Rodica, iar cel care ne pusese pe toţi în contact era Jeremy Morris, destoinicul director de la Wheeling Artisan Center. I-am confirmat că, da, există români la acea masă şi americanul s-a bucurat sincer. A lucrat şi a călătorit vara, vreme de câţiva ani, prin "work and travel", la Cluj şi avea cele mai frumoase amintiri despre români şi, mai ales, despre Transilvania. Prin urmare, întâlnirea noastră americano-română a început sub cele mai bune auspicii. Apoi, gazdele ne-au prezentat starters-urile, salatele, sandviciurile, antreurile, steaks-urile, pastele şi all burgers-ii americani. Fiind vorba de Transilvania, nouă ne-au sugerat un Pollo Diablo ("Diavolul se întoarce la Wheeling!"), localnicilor – nişte Shrimps/ Creveţi ("Our twist on this culinary American classic") iar oferta casei era, pentru toată lumea, Cheese Sticks ("An Alpha tradition continues!"). Meniul bătrânului Alpha mai oferea, cu reclama aferentă, şi un Original Ranch Chicken "Perfectul mariaj între două clasice americane: dressingul de la ranch şi pieptul de pui!") şi Coaste - specialitatea casei ("Până nu demult cel mai bine păzit secret din Ohio River"). Prânzul de la "Ye Olde Alpha" a fost un prilej culinar perfect pentru începutul unei frumoase prietenii.

Dacă vreţi să vedeţi cum arată Transilvania de azi căutaţi pe youtube documentarul* Wild Carpathia *să vă daţi seama că nu degeaba Prinţul Charles şi-a cumpărat proprietăţi în acea zonă...

Despre o carte saxonă de bucate, legumele şi florile organice de lângă casă

Drept pentru care, a doua zi, Poetul ne-a invitat, acasă la el, la o cină în familie. Când le trecem pragul, am văzut că ne aşteaptă o cină romantică, la lumina discretă a lumânărilor, cu nelipsitul pui american, salată, măsline, asparagus, roşii, cartofi, toate organice, proaspăt culese chiar din grădina proprie. Pentru a da o mână de ajutor la (re)stabilirea rădăcinilor transilvănene ale gazdei, scriitorul îşi aduce mama-soacră de la căminul pentru seniori aflat în apropiere. Mama-soacră e o doamnă distinsă ce se ţine foarte bine la cei peste 90 de ani, are mintea limpede şi privirea ageră. Ne uităm la fotografiile atinse de patina vremii şi încercăm să stabilim care ar fi localitatea de unde au pornit, odinioară, spre America strămoşii ei, saxonii – cei convinşi de Maria Tereza să se stabilească-n Ardeal şi să-i păzească graniţele. Am ajuns, în cele din urmă, la concluzia că satul lor de baştină ar fi situat undeva între Sibiu şi Braşov. Cheryl îşi sună o mătuşă şi află de la respectiva doamnă că ea, împreună cu familia ei, au fost în România, au localizat satul dar n-au reuşit să ajungă până acolo din cauza unui drum de ţară plin de noroaie. (Ăsta era lucru cam greu de înţeles în America autostrăzilor cu câte şase benzi pe un sens de mers, al ieşirilor şi al intrărilor pe autostradă ce se încolăcesc, ameţitor, deasupra ta precum şerpii din statuia lui Laocoon.) Ei, zic eu, ca să dreg busuiocul, "or fi fost imediat după inundaţii. Dacă vreţi să vedeţi cum arată Transilvania de azi căutaţi pe *youtube* documentarul *Wild Carpathia* să vă daţi seama că nu degeaba Prinţul Charles şi-a cumpărat proprietăţi în acea zonă..." Gazdele au vizionat filmul după plecarea noastră şi au rămas fascinate de ceea ce văzuseră în documentarul produs de BBC. Tătăl doamnei Cheryl, ne confirmă scriitorul, a fost un zidar extraordinar care a lucrat cu marele arhitect Frank Wright Loyd la casele lui fanteziste, întinse peste cursuri de ape curgătoare, ignorând total forţa gravitaţiei, şi levitând majestuos deasupra lor. "Am venit dintr-o lungă descendenţă a unor oameni harnici care au făcut lucruri minunate chiar cu mâna lor. Au fost zidari, artişti în sticlărie, pictori, olari, grădinari şi a trebuit ca şi eu să fac, ca şi ei, astfel de lucruri. Îmi place să fac lucruri din nimic şi le fac cum îmi vine mie bine. Fie că e vorba de-un tricou, de-o pereche de şosete sau de-o pictură. Pun împreună lucrurile cele mai neaşteptate şi le consider ca pe nişte piese de puzzle ce abia aşteaptă să fie combinate. Separate nu-ţi spun nimic, împreună creează o lume cu totul nouă. Am nevoie să văd ce se întâmplă cu ele mai departe, cum pot coexista împreună dacă, separate, ele nu fac doi bani. Fiecare tuşă a pensulei, fiecare obiect încorporat, fiecare stare de spirit poate conduce opera de artă într-o altă direcţie. Sunt curioasă şi vreau să descopăr eu însămi unde mă conduce opera mea de artă..." La despărţire Cheryl, o pictoriţă de toată isprava, ne-a oferit o floare albă, cu un parfum ameţitor, pe care ne-a îndemnat s-o presăm între foile caietului-suvenir pe care ni l-a oferit spre o lungă şi trainică aducere aminte. Să fi fost, oare, floarea numită *Autumn bride/ Mireasa de toamnă* sau era *Iris cristala*? Era *Lumina zorilor* sau *Luminile Broadway-ului*? Era *Dusty Miller/ Morarul prăfuit* sau Begonia cea mult îndurătoare?

Preşedintele Kennedy şi soarele din cântecul pentru West Virginia

Mark Harshman, ilustrul său soţ, e Poetul statului West Virginia. Cum a ajuns la un asemenea statut oficial nu ştie nici el exact. E clar că unul din consilierii guvernatorului statului, cel care se ocupă cu cultura, a făcut propunerea pe care Earl Ray Tomblin şi-a însuşit-o şi l-a declarat, în ziua de 18 mai 2012, chiar aşa: "Poetul laureat al statului West Virginia". În această flatantă calitate e invitat să citească la o mulţime de acţiuni culturale şi după numele său e trecut, de fiecare dată, onorantul titlu înmânat de Guvernator. În această onorantă calitate i s-a solicitat să scrie "A song for West Virginia" pentru aniversarea a 150 de ani de când a fost înfiinţat statul. Cartea ("a limited commemorative edition") a fost tipărită într-o mie de exemplare. Deschizând "cântecul" am observat că poezia e precum o ştafetă. Citatul cu care Marc Harshman îşi începe poemul îi aparţine Irenei McKinney - precedentul poet laureat al statului West Virginia (din 1994 până la moartea sa, survenită în 2012. "Am dat munţilor numele noastre/ Şi ei stau încă în picioare..." a scris Mc Kinney în poezia sa intitulată "Acasă". Prima strofă se bazează pe evocarea sonorităţilor muzicale ale munţilor, a apelor şi a locurilor memorabile. *"Munţi numiţi Nathaniel, Coal, Blair/ Râuri numite Potomac, Kanawha, Green bier, New, Elk, Ohio/ Locuri de care îţi aminteşti mereu: Droop, Green Bank, Arthurdale, Blennrhassett, Matewan/ Frumuseţe şi tragedie, eroism şi curaj, de strajă stau mereu istoriei noastre"*. La finalul poemului aflăm că preşedintele Kennedy ar fi spus că soarele nu străluceşte prea des în West Virginia. În ceea ce ne priveşte, i-am dat dreptate fostului preşedinte american pentru că, atât cât am stat în West Virginia, soarele n-a strălucit mai deloc. Ba, am prins şi câteva rafale sănătoase de ploaie care ne-au făcut să ne adăpostim în locuri populate (ca în localul "ARTS", unde am băut o cafea şi am asistat la pregătirile unei nunţi) sau sub podul "Fort Henry" ce trece peste Ohio River. Acolo, Jeremy, întreprinzătorul director al Artisan-ului, mi-a făcut cunoştinţă cu Little Red Riding Hood (Scufiţa Roşie), Cow jumped over the moon (Vaca sărind peste Lună), Cat in the Fiddle (Motanul încălţat), Jack and the Bean Stalk (Jack şi vrejul de fasole), cu Humpty-Dumpty şi cu Moondog. Aceste personaje erau pictate de oamenii din Wheeling, în culori foarte vii, pe pilonii de beton care susţineau temeinic, şi datorită lor, autostrada ce ducea spre podul peste Ohio. De-a lungul promenadei noastre de-a lungul apei, Jeremy mi-a atras atenţia asupre unui graffiti cu mesaj ambiguu, spălat de ploi şi uitat de vreme pe un zid de sprijin. "Scriitorul" ocazional ne dădea un sfat demn de ţinut minte şi acasă şi, mai ales, când te afli în deplasare: "Please, don't be a dick!" ("Te rog, nu fi Bulă!", ca să dăm echivalentul pudic al mesajului american...)

Singuri, singuri, singuri, ca-ntr-o gaură de şarpe

În timp ce doamnele discutau pe marginea cărţii de bucate saxone, l-am rugat pe Marc Harshman să-mi arate locul, din superba lui casă, în care scrie poezie. M-a invitat la etaj şi acolo am văzut trei birouri. Surpriza mea a fost pe măsură... Primul birou avea, în faţă, un geam mare care dădea spre cele două case cu care se învecina "bârlogul" scriitorului, aflat la o margine de s(t)at. De jur împrejur era doar pădurea cea veşnic verde şi mica grădină cu legume şi flori. Era exact ca-n versul său despre munte, vânt şi pădure: *"The soft wind come sweet in the night on the mountain..."* În faţa geamului era o maşină de scris electrică. În geam erau lipite două mesaje nu mai mari decât formatul unor cărţi de vizită. Vi le dezvălui şi dv. Unul îi aparţine poetului francez Paul Valery: *"Un poem nu e niciodată terminat, ci doar abandonat"* iar cel de-al doilea îi aparţine unui neamţ pe nume Karl Kraus. Potrivit gânditorului german *"Ştiinţa e o analiză spectrală iar Arta e fotosinteză"*. Interesant mesaj, mai ales când îl întâlneşti într-un loc unde soarele străluceşte atât de rar... Biroul al doilea era înalt cât un pupitru pentru conferinţe. El se află în mijlocul camerei. Acolo scrie, în picioare, Marc Harshman când îşi foloseşte pixul, creionul sau stiloul. Poate că tot acolo Marc Harshman, un obişnuit al lecturilor publice, îşi verifică tăria mesajului, tonul, căldura şi intensitatea vocii. La computer, scriitorul statului West Virginia scrie cu faţa la un perete alb. De jur împrejur birourilor sale, poetul nostru avea, agăţate pe pereţi, tablouri mari cu poezii ilustrate. Unele îi aparţineau, altele erau ale altora. Poezia era tipărită, ca pe vremea lui

(continuare în p. 31)

reportaj